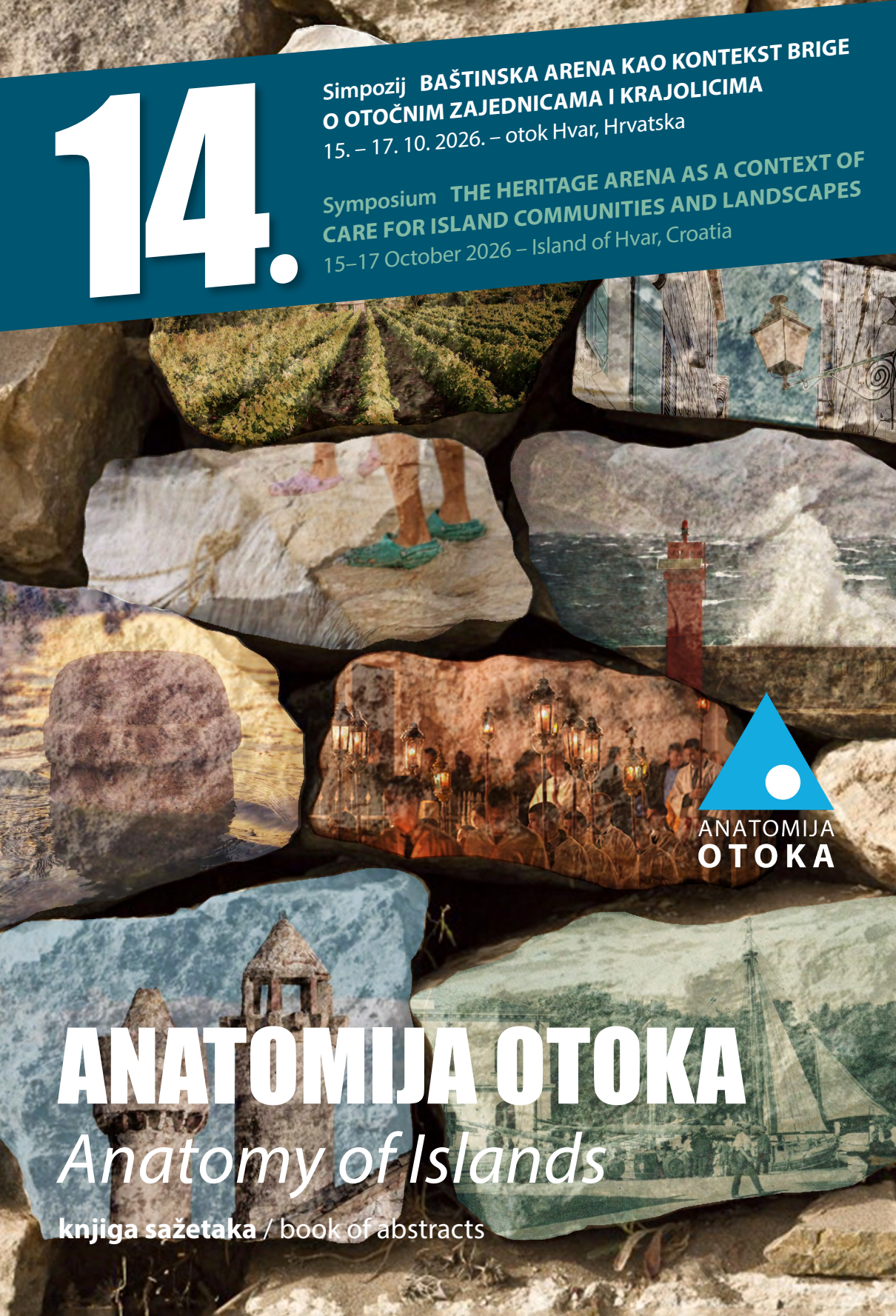
14.

Simpozij **BAŠTINSKA ARENA KAO KONTEKST BRIGE O OTOČNIM ZAJEDNICAMA I KRAJOLICIMA**
15. – 17. 10. 2026. – otok Hvar, Hrvatska

Symposium **THE HERITAGE ARENA AS A CONTEXT OF CARE FOR ISLAND COMMUNITIES AND LANDSCAPES**
15–17 October 2026 – Island of Hvar, Croatia

ANATOMIJA
OTOKA

ANATOMIJA OTOKA

Anatomy of Islands

knjiga sažetaka / book of abstracts

14. Anatomija otoka / 14th Anatomy of Islands

SIMPOZIJ / SYMPOSIUM

15 | 10 | 2026 – 17 | 10 |2026

Jelsa i grad Hvar, otok Hvar, Hrvatska
Jelsa and the town of Hvar, Island of Hvar, Croatia

Izdavači / Publishers:
Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb / Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
Anatomija otoka – centar za istraživanje i razvoj, Jelsa / Anatomy of Islands – Centre for Research and Development, Jelsa

Uredile / Edited by:
Marina Blagaić
Dora Dunatov
Iva Niemčić
Ivana Štokov

Grafičko oblikovanje / Layout:
Josipa Slaviček

Dizajn naslovnice / Design:
Josipa Slaviček

Autori fotografija na naslovnici / Photography Authors:
Vedran Janić, Vilma Matulić, Josipa Slaviček, Stjepan Tafra

ISBN: 978-953-8518-26-3

SADRŽAJ

Program Anatomija otoka – ciklusi radionica i simpozija 5

Anatomija otoka – centar za istraživanje i razvoj 7

SIMPOZIJ: BAŠTINSKA ARENA KAO KONTEKST BRIGE O OTOČNIM ZAJEDNICAMA I KRAJOLICIMA

O simpoziju 2026. 15

Popis sudionika 19

Program simpozija 22

Sažeci izlaganja 27

TABLE OF CONTENTS

The Anatomy of Islands Programme – workshops and symposiums 66

Anatomy of Islands – Centre for Research and Development 67

SYMPOSIUM: THE HERITAGE ARENA AS A CONTEXT OF CARE FOR ISLAND COMMUNITIES AND LANDSCAPESw

About the 2026 Symposium 77

List of Contributors 82

Symposium Programme 85

Paper Abstracts 89

PROGRAM ANATOMIJA OTOKA – CIKLUSI RADIONICA I SIMPOZIJA

Prvi petogodišnji ciklus simpozija i radionica o otocima, Udruga je provela od 2012. do 2016. na otoku Visu uz potporu lokalne zajednice. Godine 2017. Anatomija se na pet godina seli na Lastovo kao rezultat suradnje s lokalnom Udrugom Dobre Dobričević. Od 2023. godine program radionica i simpozija odvija se na otoku Hvaru.

Simpozij i radionica na Visu osigurali su iskustvo dijeljenja znanja i osmišljavanja mogućnosti obnove prekrasnih, ali javnosti slabo dostupnih građevina i poljoprivrednih zemljišta. Uloženi trud bio je prepoznat te je Anatomija otoka 2016. godine nagrađena priznanjem ARTUR (za područje arhitekture i turizma) koju dodjeljuje Društvo arhitekata Zagreb. Gotovo 150 predavanja i okruglih stolova održanih tijekom prvoga petogodišnjeg ciklusa osnažilo nas je važnim uvidima u otočne kulture i mogućnosti budućega razvoja otoka.

Na radionicama koje su održavane prije ili netom nakon simpozija, inozemni studenti arhitekture, izrađivali su projekte s ciljem poboljšanja trenutačnog stanja odabranih lokaliteta te osmišljavanja novih i kreativnih sadržaja za postojeće građevine ili lokalitete na otocima. Međunarodni radni kontekst osigurao je niz inovativnih projekata za određene lokacije na Visu, od arhitektonskih do video uradaka. Na otoku Lastovu smo u radioničkom dijelu programa nastojali dalje istražiti interdisciplinarni i transdisciplinarni pristup, otvorivši radionicu studentima iz drugih struka. Posljednji jubilarni simpozij održan je na Lastovu 2022. godine s temom klimatskih promjena i okolišnih budućnosti otoka. Na simpoziju je sudjelovalo 45 autora i održano je 31 predavanje tijekom kojih se problematizirao utjecaj klimatskih promjena i zagađenja na otočne ekosustave i njihovu održivost te mogućnosti prilagodbe. Otoci su na prvoj liniji suočavanja s izazovima prilagodbe klimatskim promjenama, a otočne zajednice pioniri u pronalaženju i implementaciji održivih klimatskih rješenja te u razvoju vlastitih strategija klimatske otpornosti.

S 11. Anatomijom otoka održanom u rujnu 2023. simpozij se na pet godina preselio u Jelsu na otok Hvar. Tema prvoga simpozija na novome otoku bila je mediteranska prehrana između globalnih procesa i otočnih znanja. U 37 izlaganja 56 autora pristupilo je iz perspektive različitih disciplina i transdisciplinarno analizi utjecaja mediteranske prehrane na kvalitetu života otočnog stanovništva, utjecaja na prirodni okoliš, ali i na suvremeni način života stanovništva na globalnoj razini. Naredne je godine (2024.) 12. Anatomija otoka na temu „Živjeti na otocima – demografski izazovi i lokalne perspektive“ okupila 36 autora koji su u 26 izlaganja razmatrali život na hrvatskim otocima, s naglaskom na migracije koje snažno oblikuju demografsku, društvenu i kulturnu stvarnost otočnih zajednica. Raspravljalo se o iseljavanju i povratku otočana, doseljavanju novih stanovnika te o izazovima svakodnevice poput dostupnosti obrazovanja, zdravstvene zaštite i zapošljavanja. Posebna pažnja posvećena je očuvanju otočne baštine, kvaliteti života djece

i starijih, utjecaju modernizacije i klimatskih promjena te planiranju održivog razvoja otočnih prostora. Prvi znanstveni zbornik Anatomije otoka nastaje upravo 2026. godine na osnovu predavanja sa simpozija o demografskim otočnim temama. „Demografski izazovi i lokalne perspektive na otocima: Zbornik radova Anatomije otoka" uredile su Sonja Podgorelec, Sanja Klempić Bogadi i Ana Perinić Lewis, a suizdavači su Anatomija otoka – centar za istraživanje i razvoj, Institut za istraživanje migracija te Institut za etnologiju i folkloristiku.

Sva su predavanja dostupna na CARNET-ovom servisu MEDUZA.

14. Anatomija otoka, usmjerena na raspravu o baštinskoj areni kao kontekstu brige o otočnim zajednicama i krajolicima, okuplja 56 stručnjaka te 30 izlaganja u okviru kojih će biti riječi o hrvatskim otocima, od Krka, Paga, Cresa, Šolte, Zlarina i Žirja do Hvara, Brača i Korčule. Iskustva hrvatskih otoka uspoređivat će se s otocima Gotlandom, Lezbosom, Farskim otocima, Zelenortskim otocima, arhipelagom La Maddalena i Bermudima. Simpozij otvara plenarno izlaganje švedskog etnologa Owea Ronströma o tradiciji i baštini kao suprotstavljenim pogledima na prošlost na otoku Gotlandu. Ovogodišnji su simpozij podržali: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske, Ministarstvo demografije i useljeništva RH, Institut za etnologiju i folkloristiku, Institut za istraživanje migracija, Odjel za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru, Općina Jelsa, Turistička zajednica Jelsa, Javna ustanova u kulturi HVAR 1612, Lokalna akcijska grupa Škoji, Lokalna akcijska skupina u ribarstvu Škoji, Muzej općine Jelsa, Općinska knjižnica i čitaonica Jelsa te Javna ustanova Agencija za upravljanje Starogradskim poljem.

ANATOMIJA OTOKA – CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ

Osnivači i članovi udruge "Anatomija otoka – centar za istraživanje i razvoj" udružili su se kako bi razvijali i umrežavali znanja o životu na otocima te primjenjivali ta znanja u projektima korisnima za otočne zajednice.

Udruga je osnovana u ožujku 2014. godine sa sjedištem na otoku Visu i ispostavom u Zagrebu, slijednik je aktivnosti koje je provodila sekcija "Anatomija otoka" pri udruzi "Lavurat za poje" iz Podšpilja na otoku Visu. Od 2022. godine Udruga djeluje sa sjedištem na otoku Hvaru.

Djelokrug rada Udruge:

Osnovni cilj osnivanja Udruge je formiranje međunarodne platforme za istraživanje i razvoj otoka kao aktivnoga sudionika u afirmaciji života na otocima.

Potreba za osnivanjem Udruge proizašla je iz:

- uočene nedovoljne posvećenosti razvoju hrvatskih otoka na lokalnoj i državnoj razini,
- nedostatnoga stvaranja znanja o otocima u znanstvenom i obrazovnom sustavu te nepostojanja sustavne primjene novih znanja o životu na otocima,
- nedostatka međunarodne razmjene iskustava i znanja o razvoju otoka,
- nedostatka svijesti o nužnosti implementacije novih razvojnih modela/oblika koji pridonose zadržavanju stanovništva na otocima.

Svrha djelovanja je stvaranje interdisciplinarnoga znanja o otocima, otočnim zajednicama i modelima otočnih razvoja te prijenos tog znanja različitim oblicima edukacije, kao i primjena znanja u razvojnim projektima.

SUORGANIZATORI

INSTITUT ZA ETNOLOGIJU I FOLKLORISTIKU

Institut za etnologiju i folkloristiku jedinstveno je središte folklorističkih, etnoloških, etnomuzikoloških i srodnih znanstvenih istraživanja u Republici Hrvatskoj, pri čemu je težište na interdisciplinarnim i transdisciplinarnim kritičkim istraživanjima kulture. Suradnici Instituta – stručnjaci raznih disciplina poput etnologije, kulturne antropologije, folkloristike, teorije književnosti, teatrologije, povijesti, sociologije, lingvistike, muzikologije, koreologije, povijesti umjetnosti – istražuju suvremene i povijesne kulturne pojave i procese.

Važan dio djelovanja IEF-a odnosi se na izdavanje dvaju brojeva znanstvenog časopisa "Narodna umjetnost" godišnje (na hrvatskom i engleskom jeziku) te pripremu i tisak

monografija i zbornika unutar biblioteke Nova etnografija. Razvoj znanstvenih istraživanja u Institutu prati i razvoj stručnih djelatnosti. Dokumentacija IEF-a danas skrbi o jedinstvenom fundusu dokumenata (na različitim medijima) o hrvatskoj tradicijskoj kulturi dvadesetog i početka dvadesetprvog stoljeća. Ta je građa godine 1991. upisana u Registar pokretnih spomenika kulture Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu te kao cjelina ima značaj spomenika kulture "0" i "I" kategorije. Uspostavljen je i Digitalni repozitorij Instituta za etnologiju i folkloristiku (DIEF). Građa je dostupna znanstvenicima, ali i vanjskim korisnicima: ustanovama i pojedincima zainteresiranim za njezinu primjenu.

ODJEL ZA ETNOLOGIJU I ANTROPOLOGIJU SVEUČILIŠTA U ZADRU

Odjel za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru predstavlja relevantno znanstveno-istraživačko i nastavno središte u visokoškolskom obrazovanju u području etnologije i kulturne antropologije. Preddiplomski i diplomski studij etnologije i antropologije prije svega je usmjeren prema problematiziranju kulture u njenim raznovrsnim manifestacijama, a posebice u jadranskom i širem mediteranskom prostoru, te u kontekstu jugoistočne Europe. U posljednjih nekoliko godina aktivno sudjeluje u svojstvu suorganizatora znanstveno-stručnog međunarodnog simpozija Anatomija otoka i kroz uključenje studenata u studentske radionice nastoji obogatiti radioničke programe koji prethode simpoziju. Uz podupiranje studentskog angažmana, akademsko osoblje Odjela aktivno sudjeluje u brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenoistraživačkim projektima. Trenutačno se na Odjelu provodi nekoliko domaćih i međunarodnih kompetitivnih istraživačkih projekata, kao i stručni projekti kroz koje se nastoji osvijetliti kulturološka kompleksnost jadranskog prostora u širem globalnom kontekstu. Zaposlenici Odjela aktivno sudjeluju kao mentori na poslijediplomskom doktorskom studiju Humanističke znanosti (smjer etnologija i antropologija), ujedno i jedinom doktorskom studiju zamišljenom u formi *pro bono* rada s doktorandima. Kroz projekte i kolegije na prijediplomskom, diplomskom i doktorskom studiju etnologije i antropologije, Odjel za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru nastoji se pozicionirati kao relevantna znanstveno-obrazovna institucija koja aktivno promovira teme iz područja otočnih i mediteranskih studija, jadranskih maritimnih hodočašća, digitalne antropologije, problematike temporalnosti, kulturne baštine, lingvističke antropologije, glazbene tradicije i brojnih drugih interesnih sfera suvremene etnologije i kulturne antropologije.

INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE MIGRACIJA, ZAGREB

Institut za istraživanje migracija osnovan je 1984. godine, isprva pod nazivom Centar za istraživanje migracija i narodnosti. Nastao je spajanjem Centra za istraživanje migracija, nasljednika kontinuiranog istraživanja vanjskih migracija započetog 1967. u okviru Instituta za geografiju Sveučilišta u Zagrebu kojemu se 1977. priključio Centar za izučavanje obrazovanja Instituta za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu i Zavoda

za migracije i narodnosti (koji postoji već od 1965.), s ciljem znanstvenog istraživanja vanjskih i unutarnjih migracija, hrvatskog iseljeništva i manjina. Do 2024. nosi je naziv Institut za migracije i narodnosti. Jedina je znanstvenoistraživačka ustanova u Hrvatskoj, kao i u širem okruženju, koja sustavnim i kontinuiranim interdisciplinarnim praćenjem svih oblika migracija i mobilnosti stanovništva, proučavanjem nacionalnih/etničkih manjina i različitih aspekata etničke problematike, s osobitim zadaćama poticanja njihova komparativnog proučavanja, unaprjeđuje znanstveno i javno razumijevanje njihove složenosti i stvarnosti. Osim toga, istraživanja hrvatskog identiteta, stanovništva hrvatskih otoka, priobalja i kontinentalnih regija, kao i komparativna istraživanja problematike postmigracijskih fenomena, poput integracije migranata, također zauzimaju značajno mjesto u području djelatnosti Instituta. Posljednjih godina pojavom novih migracijskih procesa u Hrvatskoj i inozemstvu, istraživanja su usmjerena i na transnacionalne migracije, hrvatsko iseljeništvo, pitanja azila i nezakonitih migracija te na različite metodološke i teorijske pristupe istraživanja migracija. Institut okuplja stručnjake iz raznih znanstvenih područja: društvenih i humanističkih znanosti te iz interdisciplinarnih područja znanosti. Institut ima izdavačku djelatnost, a od 1985. godine izdaje i znanstveni časopis "Migracijske i etničke teme".

TURISTIČKA ZAJEDNICA OPĆINE JELSA

Turistička zajednica općine Jelsa, osnovana 1995. godine, predstavlja ključnu organizaciju u promicanju i razvoju turizma na području općine Jelsa. Glavni ciljevi Turističke zajednice općine Jelsa obuhvaćaju širok spektar aktivnosti usmjerenih na unaprjeđenje turističke ponude i iskustva posjetitelja. Također, posvećuje pažnju poboljšanju uvjeta boravka turista, osiguravajući kvalitetu smještaja, prehrane te zabavnih i kulturnih sadržaja. Turistička zajednica igra ključnu ulogu u podizanju svijesti o važnosti turizma u općini Jelsa. Njezine aktivnosti doprinose razumijevanju gospodarskih, društvenih i kulturnih koristi koje turizam donosi zajednici te promiče načela održivog razvoja, naglašavajući važnost zaštite okoliša te kulturne i prirodne baštine. Turistička zajednica općine Jelsa također ima ulogu u organizaciji manifestacija i priredbi koje doprinose identitetu destinacije. Dodatno, organizira stručne skupove i edukacije koje podižu kvalitetu usluga pruženih u turističkom sektoru. Pruža usluge putem turističkih informacijskih sustava, omogućavajući posjetiteljima pristup informacijama o destinaciji. U konačnici, uloga Turističke zajednice općine Jelsa ključna je za integrirani razvoj turizma na lokalnoj razini, potičući održivi rast, zaštitu okoliša i obogaćivanje turističke ponude destinacije.

OPĆINA JELSA

Općina Jelsa, smještena na sjevernoj i južnoj obali središnjeg dijela otoka Hvara, nalazi se u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Jelsu omeđuju dva najviša otočna vrha, na zapadu Sv. Nikola, a na istoku Hum. Ima blagu klimu s toplim zimama i ugodnim ljetima, a cijelo područje općine obiluje raskošnim mediteranskim raslinjem. Smještena na regional-

noj prometnici koja prolazi otokom od 1993. u njezinom su sastavu 12 naselja: Gdinj, Gromin Dolac, Humac, Ivan Dolac, Jelsa, Pitve, Poljica, Svirče, Vrboska, Vrisnik, Zavala i Zastražišće. Prostire se na 121,2 km2. Prema popisu iz 2001. godine, Općina Jelsa imala je 3.656 stanovnika. S okolnim naseljima povezana je lokalnim prometnicama, a brodskom vezom sa Splitom i Bolom na Braču. Područje Općine Jelsa kao i cijeli otok ima bogato razvedenu obalu s pripadajućim otočićima, mnoštvom uvala i otoka. Naseljenost područja Jelse možemo pratiti od prapovijesti, doba Grčke kolonije i vremena Rimskog carstva. U 8. stoljeću otok Hvar pa tako i Jelsu naseljavaju Hrvati. Ime Jelsa spominje se u 14. stoljeću kao luka naselja Pitve (Portus de Pitue) nastala oko crkve sv. Ivana. Sredinom XIX. st. isušeni su močvarni tereni oko obale, gdje se postupno izgradilo novo središte Jelse. Od 1945. godine područje današnje općine Jelsa doživljava svoj gospodarski i turistički razvoj. Gospodarsku osnovu čine poljodjelstvo, vinogradarstvo, maslinarstvo, ribarstvo, brodogradnja, pomorstvo i turizam.

OPĆINSKA KNJIŽNICA I ČITAONICA JELSA

U Jelsi je 1. lipnja 1868. godine utemeljena hrvatska Narodna čitaonica. Njezin utemeljitelj i prvi predsjednik bio je jelšanski načelnik kapetan Niko Duboković, a među počasnim članovima bili su biskup Josip Juraj Strossmayer i don Mihovil Pavlinović. Kao prva hrvatska narodna čitaonica na jadranskim otocima, imala je zadatak širenja prosvjete, kulture i nacionalnog osvješćivanja pod geslom "Prosvjetom do slobode". Nažalost, 10. studenoga 2003. veliki je požar progutao čitav njen fundus, oko dvanaest tisuća knjiga, nakon čega su uslijedile dobrotvorne akcije u organizaciji Knjižnica Grada Zagreba, Gradske knjižnice Marka Marulića iz Splita i Slobodne Dalmacije. Općina Jelsa je uz pomoć Ministarstva kulture uložila velike napore u obnovu i opremanje nove knjižnice u zgradi Doma kulture na Trgu Tome Gamulina, a svečano otvorenje Knjižnice održano je uoči Dana općine Jelsa 14. kolovoza 2014. godine. Knjižnica je smještena na atraktivnoj lokaciji u centru Jelse, opremljena suvremenom tehnologijom i prikladna za održavanje raznih kulturnih događanja i edukativnih sadržaja. Usluge Općinske knjižnice i čitaonice Jelsa obuhvaćaju redovite usluge pružanja informacijskih usluga, korištenje čitaonice te omogućavanje korištenja Zavičajnom i Referentnom zbirkom. Osim toga, usluge knjižnice uključuju fotokopiranje i skeniranje te omogućavanje pristupa računalima i internetu.

U Općinskoj knjižnici i čitaonici Jelsa redovito se održavaju različita događanja namijenjena svim dobnim skupinama. U suradnji s partnerima Knjižnice, ponajviše Osnovnom i Srednjom školom iz Jelse, Dječjim vrtićem iz Jelse i Muzejom općine Jelsa, ali i različitim grupama građana, institucijama i udrugama, književnicima i volonterima.

JAVNA USTANOVA U KULTURI HVAR 1612

Javna ustanova u kulturi HVAR 1612 osnovana je 2022. godine odlukom Grada Hvara s ciljem objedinjavanja kulturnih djelatnosti te upravljanja i programskog

oživljavanja obnovljenih povijesnih prostora i spomenika grada. Naziv ustanove referira se na 1612. godinu, kada je osnovano Hvarsko kazalište, jedno od najstarijih javnih kazališta u Europi. Ustanova upravlja Hvarskim kazalištem, galerijom Arsenal, Lođom i Ljetnom pozornicom Veneranda te tijekom cijele godine razvija i realizira raznovrstan kulturni program – od kazališnih predstava i koncerata do izložbi i programa za djecu i mlade.

Posebnu pozornost posvećuje razvoju kulturne ponude izvan ljetne turističke sezone, s ciljem osiguravanja kontinuiranog kulturnog života na otoku tijekom cijele godine. Ustanova organizira i Hvarske ljetne priredbe, jedan od najdugovječnijih kulturnih festivala na Jadranu, dok kroz edukativan program Sokolić ostvaruje suradnju s vrtićima i školama te djeci i mladima na otoku omogućuje sudjelovanje u predstavama, radionicama i koncertima. U svom radu nastoji primjenjivati održive prakse, poticati energetsku učinkovitost te koristiti digitalna rješenja u organizaciji, komunikaciji i promociji programa.

LOKALNA AKCIJSKA GRUPA (LAG) ŠKOJI

LAG Škoji neprofitna je organizacija čija je temeljna zadaća decentralizirana raspodjela sredstava iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj putem LEADER/CLLD mjere. Članovi LAG-a Škoji dolaze iz javnog, gospodarskog i civilnog sektora, a struktura organizacije postavljena je tako da niti jedan sektor nema više od 49 % glasačkih prava. Lokalna akcijska grupa Škoji osnovana je u ožujku 2011. godine pod nazivom LAG Hvar. Pridruživanjem otoka Visa, 2013. godine, LAG Hvar mijenja ime u LAG Škoji što prema lokalnom dijalektu znači "otoci". Godine 2014. pridružuje se i Općina Šolta čime LAG poprima svoj konačan oblik koji pokriva kopno, more i arhipelag tri veća naseljena otoka (Hvar, Vis i Šolta) sa 7 jedinica lokalne samouprave koje uključuju gradove Hvar, Komižu, Stari Grad i Vis te općine Jelsu, Sućuraj i Šoltu.

LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA U RIBARSTVU (FLAG) ŠKOJI

Lokalna akcijska skupina u ribarstvu Škoji djeluje na području arhipelaga otoka Hvara Visa i Šolte gdje ribarstvo i akvakultura predstavljaju tradicionalno važne gospodarske grane, a bogato maritimno nasljeđe je važan dio svakodnevnog društvenog i kulturnog života pri čemu je i važna sastavnica turističke ponude cjelokupnog područja. Kako bi adekvatno valorizirali ribarstvo, akvakulturu, prirodnu i kulturnu baštinu, znanja i vještine vezane za ribarstvo te potaknuli njihov daljnji razvoj, gradovi Hvar, Vis, Stari Grad i Komiža te općine Jelsa, Sućuraj i Šolta, predstavnici gospodarskog sektora ribarstva i lokalnih udruga dana 17. lipnja 2016. godine osnivaju Lokalnu akcijsku skupinu u ribarstvu Škoji, skraćeno FLAG Škoji. Lokalna akcijska skupina u ribarstvu (eng. FLAG Fisheries Local Action Group) predstavlja partnerstvo predstavnika gospodarskog, civilnog i javnog sektora određenog ribarstvenog područja koje je osnovano s namjerom

izrade lokalne razvojne strategije u ribarstvu (LRSR) i provedbe projekata sukladno LEADER/CLLD metodologiji pri čemu koristi alokaciju Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo.

JAVNA USTANOVA AGENCIJA ZA UPRAVLJANJE STAROGRADSKIM POLJEM

Javna ustanova Agencija za upravljanje Starogradskim poljem je ustanova čiji su osnivači Ministarstvo kulture, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i vodnog gospodarstva, Općina Jelsa i Grad Stari grad. Nakon upisa Starogradskog polja na Listu svjetske baštine stvorio se prostor i potreba za osnutak ove Agencije čiji je primarni zadatak usmjeriti različite interese (poljoprivrednika, vlasnika zemljišta, poduzetnika, arheologa, konzervatora, prostornih planera i lokalne zajednice) zajedničkom cilju – revitalizaciji i održivom razvoju Starogradskog polja.

SREDNJA ŠKOLA HVAR

Na zahtjev stanovnika otoka Hvara, Skupština općine Hvar na sjednici održanoj 17. srpnja 1967. donijela je odluku o osnivanju gimnazije u Hvaru s područnim odjelima u Jelsi. Godine 1972. odobren je Srednjoškolskom centru za gimnazijsko i ugostiteljsko obrazovanje Hvar upis učenika; četverogodišnji program za gimnazije i trogodišnji za ugostiteljska zanimanja. Izvođenje istih ovih programa odobreno je 1977. godine i u područnim odjelima u Jelsi. Reformom školstva 1975. god. ukidaju se gimnazije i stvaraju srednjoškolski centri. U skladu s tim, škola mijenja naziv u Centar za usmjereno obrazovanje i odobrava se odgoj i obrazovanje za zanimanja konobar i kuhar u ugostiteljsko-turističkoj struci. U školi se 1978. godine uvodi obrazovanje za zanimanje u ekonomskoj struci-stručni radnik za osnovne ekonomske poslove. Centar za usmjereno obrazovanje 1983. godine dobio je odobrenje za izvođenje obrazovnih programa u hotelijerskoj-turističkoj struci za zanimanje konobar i kuhar (IV. stupanj), zanimanja ekonomist za računovodstveno-financijske poslove i ekonomist za tržišne poslove (IV. stupanj). Škola 1986. godine čini dodatni iskorak i širi profile obrazovnog programa na elektrotehničku struku, područje rada matematike i informatike, te za zanimanje radnik u vrtlarskoj proizvodnji. Godine 1989. Škola ispunjava uvjete izvođenja obrazovnog programa ugostiteljsko-turističke struke za obrazovni profil hotelijersko-turistički radnik (IV. stupanj stručne spreme).

Odlukom Skupštine općine Hvar od 27. siječnja 1992. godine osnovana je Srednja škola Hvar koja je postala pravni slijednik Centra za usmjereno obrazovanje. Rješenjem od 15.veljače 1993., odobrava se početak rada Škole i izvođenje nastavnih planova i programa srednjeg školstva za programe opće gimnazije i za područje rada ugostiteljstvo i turizam za programe konobar, kuhar i hotelijersko-turistički tehničar.

Želeći njegovati tradiciju poljoprivredne proizvodnje na otoku, Srednja škola Hvar 2012. godine započela je s radom i izvođenjem obrazovnog programa za zanimanje agroturistički tehničar.

14. Anatomija otoka

SIMPOZIJ

BAŠTINSKA ARENA KAO KONTEKST BRIGE O OTOČNIM ZAJEDNICAMA I KRAJOLICIMA

15 | 10 | 2026 – 17 | 10 |2026

Jelsa i grad Hvar, otok Hvar, Hrvatska

O SIMPOZIJU 14. ANATOMIJA OTOKA – JELSA I GRAD HVAR, OTOK HVAR 2026.

Temom ovogodišnje, 14. Anatomije otoka, želimo otvoriti raspravu o načinima na koje briga o otočnoj baštini može uključivati brigu o otočnim zajednicama i krajolicima. Tko i kako brine o otočnoj baštini? Baštinu razumijemo kao živi odnos – mrežu emocionalnih, kulturnih, društvenih, prirodnih, ekonomskih i političkih veza. Baština nije "nešto što postoji tamo negdje vani i što tek treba otkriti, nego nešto što se stvara složenim institucionalnim procesom" (usp. Leimgruber 2013: 128). Ona nije činjenica ni fiksna kategorija, već društvena konstrukcija, odnosno društveni proces aktivne brige i skrbi različitih aktera. Kroz baštinu se materijalne i nematerijalne vrijednosti, značenja i odnosi neprestano proizvode, pregovaraju, održavaju i prenose u budućnost (usp. Hameršak, Pleše i Vukušić 2013).

Dominantni baštinski diskursi vezani su uz proizvodnju baštine kroz institucionalne prakse zaštite i očuvanja prirode i kulturnih dobara, ali i uz njihovu valorizaciju te posljedično komodifikaciju. Upravo u tim procesima odabira, zaštite, upravljanja i reprezentacije baštine otvaraju se pitanja odgovornosti i brige, koje prepoznajemo kao ključne pokretače njezina očuvanja. Uz arhiviranje i očuvanje prošlosti, briga podrazumijeva i održivost, odnosno orijentaciju prema budućnosti. Shvaćena kao relacijska praksa, briga podrazumijeva aktivnosti koje održavaju, nastavljaju ili popravljaju svijet u kojem živimo (usp. Tronto i Fisher 1990; Tronto 2009).

Brigu o otočnoj baštini razumijemo kao skup međusobno isprepletenih odnosa i praksi koji se oblikuju međudjelovanjem zajednica, stručnjaka i institucija. Upravo je heterogenost razina odgovornosti i angažmana oko baštine ono što čini baštinsku arenu, tj. svojevrsni prostor pregovaranja baštine (usp. Grasseni 2017). S obzirom na to da se baština stalno nalazi u napetostima i aporijama, etika brige nudi odgovor jer je usmjerena na odnose, krhkost, međuovisnost i odgovornost, a ne samo na formalna prava (usp. Weinert 2021). Ona omogućuje pomak od upravljanja baštinom prema odnosu s njom, te pruža okvir za razumijevanje brige o baštini ne samo kao institucionalne skrbi, nego kao življeno iskustvo, kao kontinuiran i refleksivan proces koji integrira i aktivnu uključenost otočne zajednice.

Svrha je ovogodišnjeg interdisciplinarnog međunarodnog simpozija odgovoriti na pitanje što možemo naučiti od otočnih praksi kako bismo potaknuli teoretiziranje, vrednovanje i brigu o baštini. Pitanja koja želimo otvoriti i raspraviti uključuju:

- Tko je odgovoran za otočnu baštinu, odnosno kome je prepuštena briga o otočnoj baštini?
- Koji su modeli skrbi i brige o otočnoj baštini?
- Koje vrijednosti zajednica nastoji očuvati kroz procese brige o baštini?

• Na koji način različite razine brige i skrbi, odgovornosti, obveza i angažmana oko otočne baštine utječu na razumijevanje, valorizaciju i prezentaciju njezinih vrijednosti?

• Kako svakodnevna praktična briga o lokalnoj otočnoj baštini oblikuje osjećaj pripadanja zajednici i društvenu koheziju, ili pak osjećaj otuđivanja i isključivanja (primjerice, u slučaju doseljenika)?

• Kako se na otocima i za otoke oblikuje i nasljeđuje moralna odgovornost koja potiče brigu o baštini unutar otočnih zajednica, kao što to ilustrira izraz "ne zapustiti maslinik"?

• Na koji način ekonomska dobit vezana za baštinu oblikuje i usmjerava njezinu budućnost?

• Kako se briga o otočnim krajolicima odvija unutar baštinske arene?

• Koji je odnos krhkosti otočnih zajednica, obilježenih primjerice demografskim promjenama i ograničenim ekonomskim resursima, i perpetuacije kulturne baštine te očuvanja prirode?

• Može li briga o baštini biti održiva ako je vođena ekonomskim imperativima – i pod kojim uvjetima?

• Koje prepreke i mogućnosti stvaraju institucionalni i financijski okviri za lokalne zajednice koje se brinu o otočnoj baštini?

TEMATSKI BLOKOVI:

1. PRAKSE I DINAMIKE BRIGE U OTOČNIM ZAJEDNICAMA: TKO BRINE I KAKO?

- Uloge: lokalnih ljudi, pojedinaca, inicijativa, "doseljenika" i stručnjaka
- Izazovi mobilizacije zajednice za brigu o baštini
- Raznolikosti svakodnevnih praksi brige: održavanje, očuvanje, popravak, pripovijedanje, humor, volontiranje, korištenje, suživot s krajolikom …
- Modeli transgeneracijskog prijenosa znanja i baštinskih praksi
- Etnografije brige i suradničke/kolaborativne etnografije / istraživačka metodologije

2. POLITIKE I INFRASTRUKTURE BRIGE: ŠTO SE PODRŽAVA, ŠTO SE ZANEMARUJE?

- Autorizirani baštinski diskurs (cf. Smith 2006) i lokalne perspektive
- Vrste otočne baštine (kulturne i prirodne): one koje dobivaju podršku i one koje ostaju u sjeni
- Utjecaji međunarodnih politika na nacionalne i lokalne strategije brige o otočnoj baštini
- Digitalni svijet, očuvanje i institucionalni modeli upravljanja
- Izazov očuvanja vrijednosti baštine u kontekstu njezine prilagodbe kako bi služila funkcionalnim i instrumentalnim svrhama u suvremenim okruženjima

3. EKONOMIJA BAŠTINE I UČINCI NA ZAJEDNICU

- Baština, turizam i tržišna logika
- Komodifikacija kulture i prirode: tko dobiva, tko gubi?
- Stvaranje stereotipa o otocima, odnosno baštinskih narativa i učinci na lokalnu samopercepciju
- Baština kao razvojni resurs – mogućnosti i opasnosti
- Uloga digitalnih medija u stvaranju, prijenosu i prezentaciji baštine

4. BAŠTINA, IDENTITET I ZAJEDNIČKA BUDUĆNOST

- Baština kao poticaj za društvene promjene, društvenu koheziju, reprodukciju identiteta i kolektivnog sjećanja
- Uloga baštine u oblikovanju i zamišljanju zajedničkih budućnosti otočnih zajednica
- Između "straha od gubitka" i razumijevanja kulture kao promjenjive
- Baština i dobrobit pojedinca, otočnih zajednica i okoliša: emocionalna, društvena, ekološka
- Nasljeđivanje i preuzimanje odgovornosti u uvjetima demografskih i ekonomskih promjena (stalni i privremeni povratnici, izmješteni otočani, vikendaši, doseljenici, transnacionalni nasljednici …)

PROGRAMSKI ODBOR SIMPOZIJA

dr. sc. Godfrey Baldacchino, Sveučilište na Malti

dr. sc. Marina Blagaić, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

dr. sc. Joško Ćaleta, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

dr. sc. Dora Dunatov, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

dr. sc. Pauline Flipo-Boucontet, Otočna razvojna agencija – OTRA, Cres

dr. sc. Agnès Michelot, UMR CNRS Littoral Environment Society, Sveučilište La Rochelle, Francuska

dr. sc. Iva Niemčić, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

dr. sc. Olga Orlić, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

dr. sc. Tomislav Oroz, Odjel za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru

dr. sc. Ana Perinić Lewis, Institut za istraživanje migracija, Zagreb

dr. sc. Mojca Piškor, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

dr. sc. Marie-Ange Schellekens-Gaiffe, UMR CNRS Littoral Environment Society, Sveučilište La Rochelle, Francuska

dr. sc. Peter Simonič, Odjel za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija

dr. sc. Nenad Starc, Ekonomski institut, Zagreb

Juraj Šantorić, MA, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

dr. sc. Ivana Štokov, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

ORGANIZACIJSKI ODBOR SIMPOZIJA

dr. sc. Marina Blagaić, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
Antonijo Buj, MA, Turistička zajednica Općine Jelsa
dr. sc. Joško Ćaleta, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
Duje Dorotka, MA, Muzej Općine Jelsa
dr. sc. Dora Dunatov, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
Pavel Gulin Zrnić, MA, Anatomija otoka – centar za istraživanje i razvoj, Jelsa
Ela Lipanović, MA, Institut za istraživanje migracija, Zagreb
Tarita Mašković, BA, Anatomija otoka – centar za istraživanje i razvoj, Jelsa
Jelena Mićić, MA, Javna ustanova u kulturi HVAR1612
dr. sc. Iva Niemčić, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
dr. sc. Tomislav Oroz, Odjel za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru
dr. sc. Ana Perinić Lewis, Institut za istraživanje migracija, Zagreb
Marija Plenković, MA, Muzej Općine Jelsa
Josipa Slaviček, dipl. ing., Anatomija otoka – centar za istraživanje i razvoj, Jelsa
Juraj Šantorić, MA, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
dr. sc. Ivana Štokov, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

TEHNIČKA PODRŠKA

Luka Mlinarić
Branko Maljevac

ORGANIZATORI

Udruga "Anatomija otoka – centar za istraživanje i razvoj"
www.anatomija-otoka.com

SUORGANIZATORI

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
www.ief.hr
Odjel za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru
www.unizd.hr/etnologijaiantropologija
Institut za istraživanje migracija, Zagreb
www.imin.hr
Lokalna akcijska skupina, LAG Škoji, Hvar
www.lag-skoji.hr
Lokalna akcijska skupina u ribarstvu, FLAG Škoji, Hvar
www.flag-skoji.hr

Općina Jelsa
www.jelsa.hr

Turistička zajednica općine Jelsa
www.visitjelsa.hr

Općinska knjižnica i čitaonica Jelsa
www.library.foi.hr/lib/38

Javna ustanova u kulturi HVAR 1612
www.hvar1612.hr

Javna ustanova Agencija za upravljanje Starogradskim poljem
www.starogradsko-polje.com

Srednja škola Hvar
www.ss-hvar.skole.hr

POPIS SUDIONIKA

Željka **Alajbeg**, GKMM Knjižnica Grohote, Šolta

Manuela **Antičević**, Lokalna akcijska skupina u ribarstvu, FLAG Škoji, Komiža

Osman **Arrobbio**, Sveučilište u Parmi, Italija

Ante **Babić**, Ministarstvo demografije i useljeništva RH, Zagreb

Ivan **Banović**, Umjetnička akademija, Sveučilište u Splitu

Alenka **Bartulović**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija

Marina **Blagaić**, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

Katija **Borak**, Muzej hvarske baštine, Hvar

Joško **Božanić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu

Luka **Božinović**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Nikola **Cecić-Karuzić**, Općina Šolta, Grohote

Joško **Ćaleta**, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

JosAnn **Cutajar**, Muzej baštine Bir Mula, Malta

Antonija **Čuvalo**, Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu

Sissal **Dahl**, Odsjek za ekonomsku geografiju na Fakultetu prostornih znanosti, Sveučilište u Groningenu, Nizozemska

Dora **Dunatov,** Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

Pauline **Flipo-Boucontet**, Otočna razvojna agencija – OTRA, Cres

Damir **Franolić**, Kamen-dekor Bajčići, Malinska, Krk

Marina **Garbin**, Kulturno-informativni centar otoka Šolta, Grohote

Martina **Giuffrè**, Sveučilište u Parmi, Italija

Marija **Gligora Udovič**, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Peter **Goggin**, Sveučilište Arizona State, SAD

Katarina **Gregov**, JU Tvrđava kulture Šibenik

Zlatan **Krajina**, Odsjek za medije i komunikaciju na Fakultetu političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu

Toni **Kraljić**, ICMB DUBoak - KD Dubašnica, Malinska, Krk

Axel **Luttenberger**, Pomorski fakultet, Sveučilište u Rijeci

Zrinka **Ljubešić**, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Michele **Maccari**, Sveučilište u Parmi, Italija

Ingeborg **Matečić**, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Vilma **Matulić**, Muzej Stari Grad, Hvar

Jelena **Mićić**, Javna ustanova u kulturi HVAR 1612, Hvar

Andrija **Mišetić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Ana **Mlačić**, Umjetnička akademija, Sveučilište u Splitu

Dubravka **Mlinarić**, Institut za istraživanje migracija, Zagreb

Iva **Niemčić**, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

Olga **Orlić**, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

Tomislav **Oroz**, Odjel za etnologiju i antropologiju, Sveučilište u Zadru

Julianna **Ostrowska**, nezavisna istraživačica

Karla **Papeš**, JU Tvrđava kulture Šibenik

Cecilia **Paradiso**, Sveučilište La Rochelle / LIENSs, Francuska

Ana **Perinić Lewis**, Institut za istraživanje migracija, Zagreb

Marija **Plenković**, Muzej općine Jelsa, Hvar

Ivana **Radovani Podrug**, Konzervatorski odjel u Splitu, Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske

Ivana **Rašić**, Ekonomski institut, Zagreb

Owe **Ronström**, Sveučilište u Uppsali, Kampus Gotland, Visby, Švedska

Jakov **Rubinić**, pripovjedač, Hvar

Lidija **Runko Luttenberger**, Studij politehnike, Sveučilište u Rijeci

Mirko **Sardelić**, Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU u Zagrebu / Sveučilište Zapadne Australije

Sani **Sardelić**, Udruga Siva zona – prostor suvremene i medijske umjetnosti, Korčula

Marijana **Sumpor**, Euro ekspertiza j.d.o.o., Zagreb

Kate **Šikić Čubrić**, Muzej betinske drvene brodogradnje, Betina, Murter

Ivana **Štokov**, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

Sara **Ursić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

John **Vella**, Muzej baštine Bir Mula, Malta

Sandra Marie **Vrandečić**, obrt Sandra. The Island Storyteller / projekt Muzej otoka Šolte

Šime **Vukman**, Geografski odsjek, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu

PROGRAM SIMPOZIJA

Mjesto održavanja:
Svečana dvorana u zgradi Općine (četvrtak i subota)
Hvarska lođa (petak)

ČETVRTAK, 15. LISTOPADA

Svečana dvorana u zgradi Općine

08:30-09:00 Prijava sudionika

09:00-09:30 **Otvorenje simpozija i uvodna riječ organizatora**

09:30-10:30 **Plenarno izlaganje**
Moderatorica: Dora Dunatov

Owe Ronström
Izgubljeno u prijevodu: tradicija i baština kao konkurentski režimi prošlosti na otoku Gotlandu

10:30-11:00 PAUZA ZA KAVU DOBRODOŠLICE

11:00-12:10 **Sesija I: Krajolici, resursi i zajednička dobra**
Moderator: Šime Vukman

Axel Luttenberger, Lidija Runko Luttenberger, Damir Franolić
Drmun Puški – universitas na otoku Krku

Zrinka Ljubešić, Marija Gligora Udovič
Upravljanje rizicima i unaprjeđenje proizvodnje soli u Solani Pag

Pauline Flipo-Boucontet
Creske lokve, od stočarstva do kulturne i okolišne valorizacije: prema novim funkcijama baštine?

12:10-14:30 PAUZA ZA RUČAK

14:30-15:40 **Sesija II: Ostanak, doseljavanje i pripadanje**
Moderatorica: Iva Niemčić

Ante Babić
Biram otok, Projekt promocije kvalitete života i demografske revitalizacije hrvatskih otoka

Ana Perinić Lewis, Ingeborg Matečić, Vilma Matulić
Između autsajdera i skrbnika: doseljenici u baštinskim praksama na otoku Hvaru

Julianna Ostrowska
„Pripadam moru": pripadanje, briga i otočna baština kroz koncept otočnosti na Lezbosu

15:40-16:00 PAUZA ZA KAVU

16:00-17:30 **Sesija III: Živa baština, obredi i prijenos znanja**
Moderatorica: Olga Orlić

Iva Niemčić, Marina Blagaić
Živa baština otočnih zajednica: procesije Za križen i Križi u kontekstu brige i kontinuiteta

Joško Ćaleta, Dora Dunatov
Briga o baštini i zajednici kroz življenu otočnu pučku glazbenu praksu

Ivan Banović, Ana Mlačić
Veliki tjedan kao baštinska arena: studentsko dokumentiranje i etika brige u mjestima procesije Za križen na otoku Hvaru

Jakov Rubinić, pripovjedač
Procesija Za križen

Organizirani posjet galeriji Za križen, Župna crkva Uznesenja Marijina u Jelsi

19:00-20:00 Općinska knjižnica i čitaonica Općine Jelsa

Promocija knjige: ***Demografski izazovi i lokalne perspektive na otocima: Zbornik radova Anatomije otoka***

Urednice: Sonja **Podgorelec**, Sanja **Klempić Bogadi**, Ana **Perinić Lewis**

PETAK, 16. LISTOPADA

Hvarska lođa

08:00-09:00 Autobusni prijevoz od Jelse do Hvara

09:00-10:30 **Sesija IV: Institucije, muzeji i modeli upravljanja baštinom**
Moderatorica: Sani Sardelić

Katarina Gregov, Karla Papeš
Od eksploatacije do interpretacije: kako zajednica Zlarina kroz brigu redefinira koraljarsku baštinu i otočnu budućnost

John Vella, JosAnn Cutajar
Mali muzeji kao konteksti skrbi u otočnim zajednicama

Toni Kraljić
Između razvojnih politika i potreba otočnih zajednica: iskustvo DUBoaka na otoku Krku

Nikola Cecić-Karuzić, Željka Alajbeg, Marina Garbin, Sandra Marie Vrandečić
Briga o otočnoj zajednici kroz kontinuiranu potporu i institucionalizaciju kulturnih aktivnosti na otoku Šolti

10:30-11:00 **Otisci zajednice** – prikaz projekata lokalnih akcijskih grupa na hrvatskim otocima (LEADER/CLLD) uz pauzu za kavu

11:00-12:30 **Okrugli stol – Otočni muzeji i interpretacijski centri: Između zajednice i turizma**

Sudionice: Manuela **Antičević**, Katija **Borak**, Jelena **Mićić**, Marija **Plenković**, Ivana **Radovani Podrug**, Kate **Šikić Čubrić**

Moderatorica: Marina **Blagaić**

12:30-14:00 KONGRESNI RUČAK

14:00-16:00 RAZGLEDAVANJE HVARA

16:00-17:10 **Sesija V: Otočne budućnosti, afekti i komparativne prakse brige**
Moderator: Tomislav Oroz

Sissal Dahl
Briga kao življena baština: održavanje zajedničkog života na Farskim otocima

Michele Maccari, Martina Giuffrè, Osman Arrobbio
Briga za otočne budućnosti: Rodno obilježene baštinske prakse, otpornost zajednice i održivi turizam na Zelenortskim Otocima

Cecilia Paradiso
Vojne ruševine, nostalgija i briga u arhipelagu La Maddalena (Sardinija)

17:10-17:30 PAUZA ZA KAVU

17:30-18:10 **Sesija VI: Turizam i komodifikacija baštine**
Moderatorica: Ingeborg Matečić

Marijana Sumpor
Ekonomije hrvatske otočne baštine: između tržišta i zajednice

Ivana Rašić
Bogata baština, iscrpljena zajednica: kulturna dobra Žirja između tržišta, institucionalnog vakuuma i demografske krhkosti

Sani Sardelić
Kamen – uje, uje – kamen: još jedan pogled na odbačeni baštinski predmet

18:30 Povratak autobusom do Jelse

SUBOTA, 17. LISTOPADA

Svečana dvorana u zgradi Općine

10:00-11:10 **Sesija VII: Kartografije, krajolici i otočne predodžbe**
Moderatorica: Zrinka Ljubešić

Dubravka Mlinarić, Luka Božinović
Geografija opiranja zaboravu: augustinska kartografija Brača, Hvara i Korčule u 17. stoljeću

Šime Vukman
Promjene korištenja zemljišta/zemljišnog pokrova (2018.–2023.) u kontekstu (ne)brige o hrvatskim otočnim krajolicima

Peter Goggin
Retorički pristup nasljeđu otočne toponimije u diskursu o baštini: Primjer Fairylandsa na Bermudima

11:10-11:30 PAUZA ZA KAVU

11:30-12:40 **Sesija VIII: Otočne baštine između iskustva, identiteta i reprezentacije**
Moderatorica: Lidija Runko Luttenberger

Antonija Čuvalo, Zlatan Krajina
Izoliranost kao otočna baština?

Mirko Sardelić
Baština i identiteti otoka Hvara i Korčule: povijest, budućnost i (samo)predodžbe kulturnih i prirodnih krajolika

Andrija Mišetić, Sara Ursić
Dvije baštine jednog grada: turistička scenografija i vernakularni prostori sjećanja u Korčuli

12:40-13:00 PAUZA ZA KAVU

13:00-14:10 **Sesija IX: More, plovidba i otočne infrastrukture**
Moderatorica: Ana Perinić Lewis

Alenka Bartulović, Tomislav Oroz
„Jadrolinija u srcu": od linije života do maritimne baštine

Olga Orlić, Ivana Štokov
Ploveći po rubu: pomorstvo, brodovi i šoltanska otočna baština

Joško Božanić
Ars Halieutica – četiri desetljeća istraživanja hrvatske halieutičke baštine (1986.–2026.)

14:10 Finalna diskusija i zatvaranje skupa

19:00 Župna crkva Uznesenja Marijina u Jelsi
Završni program: **Koncert Pučkih pivača KBF-a**

SAŽECI IZLAGANJA

Plenarno izlaganje

Prof. emeritus dr. sc. Owe **Ronström**, Sveučilište u Uppsali, Kampus Gotland, Visby, Švedska
owe.ronstrom@etnologi.uu.se

Izgubljeno u prijevodu: Tradicija i baština kao konkurentski režimi prošlosti na otoku Gotlandu

Suvremeni procvat interesa za baštinu često se prikazuje kao globalni fenomen. Ipak, prividna univerzalnost pojma „baštine" djelomično može biti učinak prevođenja, pri čemu se lokalno različiti pojmovi i prakse podvode pod jedan engleski termin. Ovo izlaganje polazi od teze da baštinu ne treba uzimati kao samorazumljivu analitičku kategoriju, nego je valja proučavati kroz lokalne pojmovnike i institucije koje oblikuju odnose prema prošlosti.
Na primjeru švedskog otoka Gotlanda uspoređujem dva djelomično preklapajuća, ali ipak različita režima oblikovanja odnosa prema prošlosti: *tradiciju* i *kulturu* (baštinu). Premda se oba oblikuju iz sličnog materijala – građevina, običaja, krajolika, hrane, glazbe i sjećanja – razlikuju se po vremenskoj orijentaciji, mjerilu, vlasništvu, autoritetu, publici i emocionalnom registru. Tradicija je ponajprije ukorijenjena u lokalnim zajednicama, rodbinskim vezama i ruralnoj prošlosti, dok baština proizvodi reprezentacije koje cirkuliraju globalno i usmjerene su na spomenike, srednjovjekovni urbani prostor i turizam.
Umjesto pitanja što baština *jest*, u izlaganju postavljam pitanje što različiti baštinski režimi *čine*. Polazim od teze da je rastuća dominacija baštine preoblikovala simboličku geografiju otoka, premještajući kulturnu vrijednost s ruralnih zajednica na urbane baštinske krajolike te pritom marginalizirajući alternativne povijesti i identitete. Ta je promjena proizvela brojne posljedice za brigu o otočnim zajednicama i krajolicima.
Šire gledano, u izlaganju sugeriram da bi studije baštine trebale posvetiti veću pozornost pojmovnoj i institucionalnoj raznolikosti koju prikriva globalno širenje engleske riječi *heritage*.

Dr. sc. Owe Ronström *švedski je etnolog i etnomuzikolog te professor emeritus etnologije na Odsjeku za kulturnu antropologiju i etnologiju Sveučilišta u Uppsali (Campus Gotland, Visby). Doktorirao je 1992. na Sveučilištu u Stockholmu disertacijom o glazbi, plesu i etnicitetu među doseljenicima iz bivše Jugoslavije u Stockholmu. Mnogo je objavljivao o glazbi, plesu, etnicitetu, multikulturalizmu, starenju, baštini i otocima te je jedan od vodećih glasova otočnih studija. Za Švedski radio proizveo je stotine emisija. Član je švedskoga nacionalnog stručnog povjerenstva za UNESCO-ovu nematerijalnu kulturnu baštinu. Ronström je i akti-*

van glazbenik. Dugi niz godina svira sa sastavima Orientexpressen i Gunnfjauns kapell, a vodi i Gotlands Balalajkaorkester. Pridonio je oživljavanju švedskih gajdi, a 2017. dobio je naslov riksspelman*, nacionalnog majstora narodne glazbe. Idejni je autor projekta* Belle Sounds*, koji je 2014. osvojio nagradu* Prix Italia*. Danas istražuje održivi turizam i glazbeni život Gotlanda u 19. stoljeću.*

Sažeci izlaganja abecednim redom

Ante **Babić**, Ministarstvo demografije i useljeništva RH, Zagreb
ante.babic@mdu.hr

Biram otok – Projekt promocije kvalitete života i demografske revitalizacije hrvatskih otoka

Projekt promocije kvalitete života i demografske revitalizacije hrvatskih otoka *Biram otok* predstavlja koncept komunikacije i promocije usmjerene na demografsku revitalizaciju hrvatskih otoka kroz realan prikaz kvalitete života, rada i odrastanja u otočnim sredinama. Cilj je približiti stvarne uvjete života tijekom cijele godine, s naglaskom na obiteljski život, obrazovanje, poduzetništvo i održivost zajednice. Ciljana publika su mlade obitelji, stručnjaci, povratnici i osobe koje rade na daljinu, a fokus je na dugoročnom životu na otocima, a ne turizmu.
Komunikacija se temelji na autentičnom video sadržaju kojeg vodi Domagoj Jakopović Ribafish, kroz razgovore s lokalnim stanovništvom, obiteljima i stručnjacima. Svaka epizoda strukturirano prikazuje ključne aspekte života: od odrastanja i obrazovanja djece, preko mogućnosti zapošljavanja i poduzetništva, do stanovanja, troškova života i dostupnih demografskih mjera. Posebna pažnja posvećuje se zdravstvenoj skrbi te društvenom i kulturnom životu zajednice.
Cilj projekta *Biram otok* je otvoreno prikazati prednosti, ali i brojne izazove otočnog života, uključujući prometnu povezanost i sezonsku izoliranost. Kroz dokumentarni pristup i osobna iskustva, cilj je informirati i motivirati potencijalne doseljenike.
Korištenjem suvremenog i vjerodostojnog komunikacijskog alata, želja je doprinijeti promjeni percepcije života na otocima te potaknuti veći interes za život i rad u tim sredinama, čime se dugoročno podupire njihova demografska revitalizacija.

Ante Babić *diplomirani je ekonomist i završio je poslijediplomski specijalistički studij Europske integracije. Tijekom dugogodišnje karijere obnašao je dužnost načelnika Općine Lovreć, radio u bankarskom sektoru, bio zastupnik u Hrvatskom saboru te zamjenik ministra i zamjenik državne tajnice. Od 2025. godine obnaša dužnost vršitelja dužnosti ravnatelja Uprave za provedbu javnih politika za demografsku revitalizaciju u Ministarstvu demografije i useljeništva. Posebno iskustvo stekao je u području demografije i socijalne politike, gdje je sudjelovao*

u brojnim radnim skupinama, projektima, seminarima i međunarodnim konferencijama. Bio je predsjednik radne skupine za izmjene Zakona o rodiljnim i roditeljskim potporama te potpredsjednik radne skupine za Zakon o doplatku za djecu. Uz profesionalni rad, kontinuirano se stručno usavršavao te govori više stranih jezika. Aktivan je i na području kulture, osobito u očuvanju kulturne baštine Imotske krajine, te je sudjelovao u uređivanju i izdavanju brojnih publikacija.

Ivan **Banović**, Umjetnička akademija, Sveučilište u Splitu
xivanb@gmail.com

Ana **Mlačić**, Umjetnička akademija, Sveučilište u Splitu
anamlacic00@gmail.com

Veliki tjedan kao baštinska arena: studentsko dokumentiranje i etika brige u mjestima procesije *Za križen* na otoku Hvaru

Izlaganje analizira procese u kojima dugoročni istraživačko-edukativni rad na terenu prerasta u praksu aktivne baštinske brige, transformirajući odnose između akademske institucije i lokalne zajednice. Odmičući se od poopćenih diskursa koji fokus usmjeravaju isključivo na samu procesiju *Za križen* kao homogen fenomen pod zaštitom UNESCO-a, dugoročni plan istraživanja usmjeren je na postupno otkrivanje mikrolokalnih posebnosti svih šest mjesta procesijskog kruga. On polazi od višegodišnjeg terenskog rada, dosad realiziranog u Svirčima (2024.), Vrbanju, Vrboskoj (2025.) i Vrisniku (2026.), u kojemu lokalna glazbena praksa služi kao primarni medij za poniranje u cjelokupni život pojedine sredine. Kroz suradničku etnografiju studenata glazbenih i filmskih odsjeka Umjetničke akademije u Splitu, ne dokumentiraju se samo glazba i obred, već emotivni, izvedbeni i relacijski slojevi tradicije te skrivena svakodnevica koja izmiče pogledima javnosti.
U izlaganju se problematizira prevođenje žive obredne prakse u trajnije medijske oblike: dokumentarni filmski ciklus *Zovit*, te notna izdanja i zvučnu bazu *Zvuci Velikoga tjedna*. Pritom se razmatra kako različiti terenski modeli izravno uvjetuju dubinu etnografskog uvida i mogućnost uspostavljanja etike brige. Javno predstavljanje prvih rezultata povratno generira prostor povjerenja: kada zajednica u gotovim filmovima, transkripcijama i zapisima prepozna poštovanje prema vlastitoj intimi, nositelji tradicije prestaju biti objekti istraživanja i postaju aktivni suautori reprezentacije svoje baštine. Rad je nastao pod mentorstvom doc. dr. sc. Maje Milošević Carić, a poseban analitički sloj otvara se kroz njezinu refleksivnu poziciju kao istraživačice-insajderice iz procesijske zajednice. Njezino posredništvo omogućuje studentima izravan ulazak u lokalne prostore, ali istovremeno, u suradnji s mještanima, postavlja jasne granice dokumentiranja. Time se osigurava da snimanje slike i zvuka poštuje intimu mjesta, te da nastali materijali postanu participativni resurs za održivu prezentaciju i očuvanje baštine „odozdo", čime sami nositelji tradicije aktivno sudjeluju u procesima lokalne baštinizacije.

***Ivan Banović** (2001.) student je diplomskog studija Glazbene kulture na Umjetničkoj akademiji u Splitu. Glazbeno obrazovanje započeo je u Omišu, gdje je učio klarinet u klasi prof. Jasminka Šetke, a nastavio u Splitu u klasi prof. Marite Nere Pavlinović, paralelno završivši i Elektrotehničku školu. Aktivno djeluje kao instrumentalist, zborski i klapski pjevač. Član je Gradskog zbora Brodosplit i klape Dežgracija, a od 2025. godine vodi klapu Batuda. Od 2024. sudjeluje u studentsko-istraživačkom programu Umjetničke akademije u Splitu posvećenom dokumentiranju glazbenih i obrednih praksi Velikoga tjedna u mjestima procesijskog kruga* Za križen *na otoku Hvaru (voditeljica: doc. dr. sc. Maja Milošević Carić). U tom je okviru sudjelovao u terenskom snimanju, transkribiranju i analizi napjeva te u dokumentiranju lokalnih izvedbenih praksi i razgovora s nositeljima tradicije. Njegovi istraživački i izvedbeni interesi usmjereni su prema tradicijskim glazbenim praksama, osobito klapskom pjevanju i glazbenoj baštini Dalmacije.*

***Ana Mlačić** (2000.) svoje glazbeno obrazovanje započinje kao mandolinistica u Glazbenoj školi Josipa Hatzea u Splitu. Nakon godine studija mandoline na milanskom konzervatoriju Giuseppe Verdi, 2020. vraća se u Split na studij Glazbene pedagogije na Umjetničkoj akademiji, gdje 2022. godine preuzima dužnost predsjednice Studentskog zbora. Godine 2023. postaje dijelom prve generacije u Hrvatskoj koja je upisala novootvoreni studij mandoline na splitskoj akademiji pod doc. art. Ivanom Kenk Kalebić, a 2025. stječe titulu prvostupnice Glazbene pedagogije. Aktivna je članica Gradskog mandolinskog društva* Sanctus Domnio *u kojemu djeluje kao dirigentica mlađeg orkestra* Anđeli svirači. *Trenutačno je predsjednica udruge Mladih akademskih glazbenika Split (MAG). Već četiri godine djeluje kao organizatorica i umjetnička voditeljica festivala* Drveniške večeri klasične glazbe *na Drveniku Velom. Od 2024. sudjeluje kao članica studentsko-istraživačkog tima u sklopu višegodišnjeg programa Umjetničke akademije u Splitu, baveći se terenskim dokumentiranjem i aktivnom baštinskom brigom u mjestima procesijskog kruga* Za križen *na otoku Hvaru.*

Dr. sc. Alenka **Bartulović**, Filozofski fakultet Sveučilišta u Ljubljani, Slovenija
alenka.bartulovic@ff.uni-lj.si

Dr. sc. Tomislav **Oroz**, Odjel za etnologiju i kulturnu antropologiju, Zadar
tomislav.oroz@gmail.com

„Jadrolinija u srcu“: Od linije života do maritimne baštine

Jadrolinija je nacionalni hrvatski brodar. Iako njezini korijeni sežu u sredinu 19. stoljeća, tvrtka je službeno osnovana 20. siječnja 1947. godine u Rijeci. Kao „linije života“, Jadrolinijini brodovi i trajekti osiguravaju kontinuitet pomorskog prometa povezujući kopno s otocima te gradove duž jadranske obale. Tijekom desetljeća tvrtka je prošla kroz brojne političke, društvene i ekonomske promjene, uključujući raspad SFRJ i društvenu transformaciju u Republici Hrvatskoj. U službenim narativima Jadrolinije posebno se naglašava njen doprinos očuvanju otočnog života, razvoj turizma te održavanje „normal-

nosti“ tijekom ratnih devedesetih godina.
Zahvaljujući dugotrajnom kontinuitetu i simboličkoj važnosti, Jadrolinija među različitim društvenim skupinama (otočanima, turistima, članovima posade itd.) proizvodi specifična očekivanja i omogućuje artikulaciju različitih vizija budućnosti (Bryant i Knight 2019). U tom smislu Jadroliniju nije moguće promatrati isključivo kao prometnu infrastrukturu, već i kao sredstvo tzv. egzistencijalne mobilnosti (Hage 2009). No, posljednjih godina medijski prostor obilježavaju izvještaji o nesrećama Jadrolinijinih brodova, kao i rasprave o smanjenju broja linija, nepredvidivim rasporedima plovidbe, visokim cijenama i dotrajalosti flote. Takvi, često senzacionalistički diskursi proizvode snažne afektivne učinke na otočne zajednice, posadu i putnike, ali imaju i šire političke i ekonomske implikacije. Istodobno, globalne promjene u pomorskom prometu generiraju nove oblike zabrinutosti za budućnost Jadrolinije, ali i nove prakse brige.
Predavanje će stoga biti usmjereno na analizu praksi brige za Jadroliniju, prvenstveno onih koje je moguće iščitati u *online* prostoru. Posebna pozornost bit će namijenjena inicijativama usmjerenima na očuvanje dijela Jadrolinijine flote kao industrijske, maritimne baštine, ali i kao osobnog/kolektivnog sjećanja.

Dr. sc. Alenka Bartulović *izvanredna je profesorica na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani. Autorica je knjige* „Nismo vaši!“ Antinacionalizem v povojnem Sarajev *(Znanstvena založba FF, Ljubljana, 2013). Objavila je brojne znanstvene članke i poglavlja u knjigama, npr. u* Gender (In)equality and Gender Politics in Southeastern Europe *(Palgrave Macmillan, 2015),* Imagining Bosnian Muslims in Central Europe: Representations, Transfers and Exchanges *(Berghahn, 2021) i T*he Routledge Handbook of Refugee Narratives *(Routledge, 2023, s M. Kozorog). Njezini istraživački interesi obuhvaćaju glazbene prakse, procese sjećanja, rodne studije, antropologiju nade i dr. U novijim istraživanjima bavi se urbano-ruralnim dihotomijama u postjugoslavenskom prostoru te umjetničkim praksama bosanskohercegovačkih izbjeglica u Sloveniji. U okviru aktualnog projekta* Fragile futures: Anthropocene Temporalities in the Alps-Adriatic Region *istražuje ulogu pomorske mobilnosti u Dalmaciji u održavanju otočkog života i imaginacije budućnosti.*

Dr. sc. Tomislav Oroz *izvanredni je profesor i pročelnik Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru. Njegov znanstveni rad povezuje studije sjećanja, otočne studije i antropologiju vremena, s posebnim naglaskom na otočnu svakodnevicu, mobilnost, migracije i transformacije krajolika u kontekstu turizma i klimatskih promjena. Dugogodišnja etnografska istraživanja provodi ponajprije na istočnojadranskim otocima. Vodio je projekt* Mreže otočne temporalnosti *te sudjeluje u međunarodnim projektima posvećenima krhkim okolišima i antropocenskim temporalnostima. Trenutačno vodi hrvatski istraživački tim u bilateralnom projektu WEAVE* Krhke budućnosti: antropocenske temporalnosti u alpsko-jadranskoj regiji. *Član je Međunarodne udruge za istraživanje malih otoka (ISISA). Autor je knjige* Uzburkano mirovanje: etnografija otočnih svjetova *(2026).*

Prof. emeritus dr. sc. Joško **Božanić**, Filozofski fakultet u Splitu, Sveučilište u Splitu, Split
josko.bozanic@gmail.com

Ars Halieutica – četiri desetljeća istraživanja hrvatske halieutičke baštine (1986.–2026.)

Dana 26. kolovoza 1986. posljednja tradicionalna komiška ribarska falkuša, Cicibela, potonula je u oluji nedaleko od otoka Biševa. Njezino spašavanje, koje je autor organizirao za budući Ribarski muzej u Komiži, označilo je početak četiriju desetljeća istraživanja, revitalizacije i međunarodnog predstavljanja hrvatske pomorske baštine. Danas je očuvano plovilo izloženo u komiškoj tvrđavi Komuna kao dio muzejskog fundusa.
Iste je godine u Komiži osnovana Ars Halieutica – Kulturna ustanova za proučavanje iskustva života s morem. Njezin naziv potječe od latinskog oblika *Halieutica*, naslova najstarijega epa o ribarstvu na Jadranu, *Halieutikon*, koji je grčki pjesnik Opijan napisao tijekom progonstva na otoku Meliti (Mljetu). Osnovan je interdisciplinarni istraživački tim koji je okupio znanstvenike iz humanističkih i tehničkih područja te iskusne komiške ribare čije je znanje bilo ukorijenjeno u predmotornom razdoblju jadranskoga ribarstva. Njihova su istraživanja obuhvatila sve aspekte tradicionalne falkuše: brodogradnju, ribolovne tehnike, vještine veslanja i jedrenja, konzerviranje ribe, obalnu toponimiju, jezik i pomorsku leksikografiju, usmenu tradiciju i književnost, tradicionalno predviđanje vremena te pomorske poslovice.
Godine 1997. Ars Halieutica pokrenula je izgradnju replike tradicionalne komiške falkuše u prirodnoj veličini kako bi predstavljala Hrvatsku na izložbi EXPO '98 u Lisabonu. Njezino međunarodno predstavljanje potaknulo je obnovljeno zanimanje za hrvatsku pomorsku baštinu i nadahnulo brojne projekte obnove i rekonstrukcije duž jadranske obale. Ars Halieutica potom je sudjelovala u rekonstrukciji i dokumentiranju tradicijskih plovila od Rovinja u Istri do Dubrovnika.
Pod njezinim nadzorom izgrađene su još dvije replike falkuše, Palagruža i Mikula, kao i edukacijski „brodić za djecu" Molo, usporedno s projektima oblikovanja i konzervacije brojnih drugih tradicijskih hrvatskih plovila, od rovinjske batane do dubrovačkoga galijuna. Nakon izložbe u Lisabonu Ars Halieutica pozvana je predstaviti svoj rad na velikim europskim pomorskim festivalima, izložbama i u institucijama, među kojima su Međunarodni pomorski festival u Brestu, Cabo da Cruz i Palamós u Španjolskoj, Prag, Oslo, Venecija i Europski parlament u Strasbourgu.
Godine 2009. Ars Halieutica obnovila je tradicionalnu regatu falkuša od Komiže do Palagruže, koja je, prema dokumentu iz 1593. godine, vjerojatno najstarija dokumentirana jedriličarska regata na svijetu. Tijekom četiri desetljeća djelovanja Ars Halieutica stvorila je opsežan korpus haliutičkih istraživanja koji obuhvaća približno 300 publikacija posvećenih dokumentiranju i interpretaciji bogate hrvatske pomorske i ribarske baštine.

***Dr. sc Joško Božanić**, profesor emeritus Sveučilišta u Splitu, istaknuti je hrvatski književnik i znanstveni istraživač na području humanističkih znanosti (filologija). Utemeljitelj je Humanističkih znanosti na Sveučilištu u Splitu i Centra za interdisciplinarne studije Studia*

Mediterranea na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Splitu. Utemeljitelj je i znanstveni savjetnik UNESCO-ova Geoparka Viški arhipelag. Njegova interdisciplinarna istraživanja povezuju filologiju, kulturnu antropologiju, etnologiju i maritimnu baštinu. Autor je 10 monografija i 130 izvornih znanstvenih radova te oko 200 eseja. Kao istaknuti dijalektolog, bio je glavni urednik dijalektološkog časopisa Čakavska rič. *Šest knjiga publicirao je na stranim jezicima: engleski (4), talijanski (1) i španjolski (1). Zahvaljujući njegovu projektu* Falkuša, *hrvatska maritimna baština postala je globalno prepoznata.*

Dr. sc. Antonija **Čuvalo**, Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu
antonija.cuvalo@fpzg.hr

Dr. sc. Zlatan **Krajina**, Odsjek za medije i komunikaciju na Fakultetu političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu
zlatan.krajina@fpzg.hr

Izoliranost kao otočna baština?

Polazeći od multimodalne (Morley, 2017) definicije komunikacije kao kretanje informacija, roba i ljudi, razumijevanju infrastrukturnih dinamika povezanosti i nepovezanosti hrvatskih otoka s kopnom dodajemo odnos centra i periferije kao organizirajući princip. Usvajamo interdisciplinarni pristup koji postojećim razumijevanjima dodaje paralelno i holističko promatranje prometnih, telekomunikacijski i reprezentacijskih praksi. Pritom mislimo na sezonske i prostorne varijacije u pomorskim vezama (npr. ukidanje i dodavanje linija), jačinu i dostupnost radiodifuzijskih, telefonskih i internetskih signala, dostupnost knjiga, časopisa, tiskanih novina i materijalne kulture. Vodimo se uvidima humane geografije (Massey, 1991) koji pokazuju da ubrzavanje na jednom mjestu (regionalnom centru Splitu) često prati usporavanje na drugom (npr. na Hvaru). Pritom nas zanima i kako poznata neujednačenost povezanosti komunikacijskih čvorišta na otocima i na kopnu postaje dijelom ritmova, navika i iskustava svakodnevnog života otočana, nečeg što bismo mogli nazvati ne samo vernakularnom već utjelovljenom baštinom, koja se također razlikuje od otoka do otoka. Time proširujemo pojam otočne baštine preko laičkog razumijevanja iste kao materijalnih starina te ukazujemo na potrebu za njenim holističkim proučavanjem kao baštine kompleksnih društvenih dinamika otoka. Zaključujemo da obuhvatno razumijevanje otoka i otočne baštine traži da se u obzir uzmu preklapanja makro razine prometnih, infrastrukturnih i simboličkih tokova te mikro razine svakodnevnog iskustva otoka i otočne kulture svakodnevice.

Dr. sc. Antonija Čuvalo *izvanredna je profesorica na Odsjeku za medije i komunikacije, Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu te zamjenica voditeljice Centra za istraživanje medija i komunikacija. Doktorat iz sociologije stekla je na Odsjeku za sociologiju, Fakultet humanističkih i društvenih znanosti, Sveučilište u Zagrebu. Njezina doktorska disertacija bavi se korištenjem medija kod mladih ljudi u svakodnevnim okruženjima. Istraživački interesi obuhvaćaju medijske sustave, publike medija, povjerenje u medije, medijatizaciju, medijske generacije te socijalističke i postsocijalističke medijske kulture.*

Dr. sc. Zlatan Krajina *redoviti je profesor komunikacijskih znanosti na Odsjeku za medije i komunikaciju na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu. Autor je knjiga* Mediji i publike u svakodnevnom životu *(Leykam International, 2025) i* Negotiating the mediated city *(Routledge, 2014) te niza drugih radova o, među ostalim, značenju medija u svakodnevici, geografskim i urbanim aspektima komunikacije te europskim identitetima.*

Dr. sc. Joško **Ćaleta**, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
josko@ief.hr

Dr. sc. Dora **Dunatov**, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
ddunatov@ief.hr

Briga o baštini i zajednici kroz življenu otočnu pučku glazbenu praksu

Nazivajući tradicijsku glazbu u otočnim sredinama istočnog Jadrana pučkom glazbenom praksom, želimo naglasiti njezinu sidrišnu ulogu u konstrukciji kolektivnog identiteta zajednice. Unatoč strukturnim i značenjskim transformacijama pučke glazbene prakse, kao i promjenama u učestalosti te intenzitetu izvedbe uslijed procesa depopulacije, modernizacije i globalizacije, tradicijska glazba i u suvremenom svijetu nosi prepoznatljive lokalne elemente ukorijenjene u povijesnom kontinuitetu. Nezanemariva je i njezina sposobnost reflektiranja vrijednosti, kao i perpetuiranja društvenih obrazaca, struktura i odnosa u promatranim zajednicama, vidljivih posebno u vjerskim ritualima poput procesija. Procesije i srodni kolektivni oblici življene religije proizišli su iz stoljetnog kontinuiteta kulturnih utjecaja iz središta zapadnog kršćanstva u sprezi s vernakularnom glagoljaškom tradicijom na hrvatskoj obali i otocima, pa su posljedično usidreni u lokalne sekularne prakse. Njihove suvremene manifestacije i dalje svjedoče o ulozi religije u otočnim zajednicama, nekada okosnice društvenog života.
Polazeći od ovih premisa, cilj je ovog izlaganja prikazati različite prakse brige o glazbenoj baštini, bilo da je riječ o zamrlim, revitaliziranim ili kontinuiranim izvedbama selektiranog glazbenog nasljeđa. Predstavljajući tri različita otočna slučaja, želimo ukazati i na različite perspektive toga što čini baštinu te koje su razine korelacije nematerijalne glazbene baštine i njezine prakse. Dok, slučaj sa Šolte predstavlja "posljednjeg Mohikanca" u tradiciji zamrlog pretkoncilskog sloja crkvenog pučkog pjevanja na otoku, na primjeru s Raba očituju se oživljavanja zaboravljene glazbene prakse cijelog otoka, premošćujući još uvijek prisutne ruralno-urbane antagonizme na otoku s poviješću kolonatskih odnosa. Kao treći slučaj poslužit će tradicija s UNESCO-ovog Reprezentativnog popisa nematerijalne kulturne baštine čovječanstva – hvarska procesija *Za križen* – čiji neprekinuti transgeneracijski prijenos bilježi zanimljive mijene.

Dr. sc. Joško Ćaleta*, etnomuzikolog, glazbeni pedagog, producent i dirigent, znanstveni je suradnik u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Uz znanstvenoistraživački rad o glazbenim praksama dalmatinskoga priobalja, otoka i zaleđa, fokus njegovih trenutačnih*

istraživanja su suvremene prakse klapskog pjevanja, hrvatsko pučko crkveno pjevanje (glagoljaško pjevanje), ojkanje, pjevanje uz gusle i druge glazbene tradicije primorske i dinarske regije. Aktivan je i na polju primijenjene etnomuzikologije kao voditelj brojnih vokalnih radionica i seminara. Savjetodavnu ulogu u formiranju glazbeno-scenskih izričaja folklornih skupina ostvaruje kao član stručnih, savjetodavnih i ocjenjivačkih komisija, smotri i festivala diljem Hrvatske.

Dr. sc. Dora Dunatov *viša je asistentica u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Doktorirala je etnomuzikologiju 2024. na Sveučilištu za glazbu i izvedbene umjetnosti u Grazu istraživanjem koje je, kao dio projekta* Diskograf *Hrvatske zaklade za znanost, bilo usmjereno na tržišni aspekt domaćih proizvođača gramofonskih ploča na 78 okr./min., uključujući i dijasporu. Suurednica je znanstvene monografije* Rana domaća diskografska industrija: Edison Bell Penkala, Elektroton i Jugoton *(2025) s autorskim doprinosima. Njezin je znanstveno-istraživački rad primarno usmjeren na diskografiju i tradicijske izričaje južne Hrvatske.*

Sissal **Dahl**, Odsjek za ekonomsku geografiju na Fakultetu prostornih znanosti, Sveučilište u Groningenu, Nizozemska
s.t.d.dahl@rug.nl

Briga kao življena baština: održavanje zajedničkog života na Farskim otocima

Ovo izlaganje razmatra lokalne prakse brige kao oblik baštine sam po sebi. Konkretno, briga se promatra kao življena baština kroz koju ljudi na Farskim otocima održavaju zajednički život i pridaju mu smisao. Briga se pritom shvaća široko, kao odnosna usmjerenost i skup praksi koje povezuju ljude međusobno, ali i s mjestom. Oslanjajući se na kvalitativno terensko istraživanje i polustrukturirane intervjue o svakodnevnom životu na Farskim otocima, ovo izlaganje predstavlja kako se briga ostvaruje kroz proslave rođendana, krštenja, spровode, svakodnevne susrete te afektivne odnose s bliskim, ali i udaljenijim drugima.
Te se suvremene prakse pripovijedaju i razumijevaju kroz kolektivna sjećanja i zajedničke predodžbe o farskoj otočnosti, uključujući iskustva života s nepredvidivim vremenskim prilikama, arhipelaškom geografijom i svakodnevnim nastojanjima da se održe uvjeti za kvalitetan i održiv život. U tom je smislu briga kao baština ključna za načine na koje se otočni život, kolektivni identitet i zajednica aktivno reproduciraju.
Istodobno, brigu ne treba romantizirati. Održavanje te relacijske baštine zahtijeva rad, a može uključivati obveze, isključivanje i nejednaka očekivanja. Na nju također utječu suvremeni društveno-ekonomski pritisci, koji se proživljavaju na različite i međusobno isprepletene načine te stvaraju nejednake mogućnosti sudjelovanja. Promatranje brige kao baštine stoga omogućuje razmatranje i potencijala i napetosti povezanih s održavanjem zajedničkog otočnog života unatoč razlikama.

Sissal Dahl *doktorandica je na Odsjeku za ekonomsku geografiju Fakulteta prostornih znanosti Sveučilišta u Groningenu. U svojem doktorskom istraživanju bavi se društvenom reprodukcijom i brigom u svakodnevnom otočnom životu na Farskim otocima, nizozemskim Waddenskim otocima i Lezbosu u Grčkoj. Također je članica istraživačkog i administrativnog tima* Erasmus Mundus *diplomskog programa* Islands and Sustainability *(ISLANDS) te suorganizatorica foruma* Islands and Care.

Dr. sc. Pauline **Flipo-Boucontet**, Otočna razvojna agencija – OTRA, Cres
pauline@pplr-otokcres.info

Creske lokve, od stočarstva do kulturne i okolišne valorizacije: prema novim funkcijama baštine?

Otočna razvojna agencija u Cresu – OTRA partner je u projektu *WatHer (Interreg Med)*, koji je usmjeren na ponovnu upotrebu sustava vodne baštine *(Water Heritage Systems – WHS)* iz perspektive klimatske otpornosti. Projekt okuplja 12 partnera iz 8 mediteranskih zemalja (Portugal, Španjolska, Francuska, Italija, Slovenija, Hrvatska, Albanija i Cipar).
U tom je kontekstu OTRA provela istraživanje o povijesnim, kulturnim i ekološkim vrijednostima lokvi. Nekadašnji stupovi tradicionalnog ovčarstva, ove su lokve postupno napuštene uslijed valova emigracije i opadanja stočarstva. Nadalje, razvoj modernih vodoopskrbnih sustava i izgradnja cesta učinili su njihovu upotrebu gotovo suvišnom.
Međutim, ovi spremnici kišnice nisu korisni samo za uzgoj ovaca: oni su staništa bogatih ekosustava koji značajno pridonose bioraznolikosti otoka. Lokve posjeduju i povijesne te kulturne vrijednosti, što najbolje utjelovljuju *deriti* — dugačke strukture od suhozida koje su povijesno regulirale pristup vodi između različitih privatnih vlasnika.
Kroz obnovu dvije ili tri pilot-lokve u sklopu projekta *WatHer*, naš cilj nije samo njihova rehabilitacija kao održivih izvora vode za ovce, već i unaprjeđenje ekoloških, društvenih i kulturnih funkcija ovih sustava vodne baštine. Ovaj pristup teži tranziciji spomenute baštine prema novim ulogama koje nadilaze isključivo poljoprivredni okvir.

Dr. sc. Pauline Flipo-Boucontet *doktorirala je geografiju na Sveučilištu u Limogesu u Francuskoj 2024. godine. Proučavala je izazove javnog djelovanja u području stanovanja i energetske tranzicije iz perspektive stanovnika otoka l'Île-aux-Moines, Ouessant, Cres, Silba i Unije. Živi u Cresu gdje radi u Otočnoj razvojnoj agenciji (OTRA).*

Dr. sc. Peter **Goggin**, Sveučilište Arizona State, SAD
petergo@asu.edu, pgo@asu.edu

Retorički pristup nasljeđu otočne toponimije u diskursu o baštini: Primjer Fairylandsa na Bermudima

Romantizam viktorijanskog doba u 19. stoljeću potaknuo je veliko zanimanje za bajke, kao i trend nadijevanja mjesta imenima nadahnutima vilama i bajkovitim svijetom, kako u Velikoj Britaniji, tako i u njezinim kolonijama i teritorijima. Idealizirano i uljepšano prikazivanje malih otoka, koji su u okviru kolonijalnog sustava služili kao plantaže, zatvori, vojna uporišta i postaje pomorske trgovine, kao idiličnih, slikovitih i gotovo bajkovitih mjesta prizivalo je predodžbe povezane s imperijem, istodobno održavajući postojeći poredak i dominaciju kolonijalne kulture. Razvoj turizma, *offshore* financijskog sektora i tržišta nekretnina omogućio je da se takva idealizirana, maštovita praksa imenovanja i brendiranja otoka i otočnih lokaliteta vilinskim i bajkovitim nazivima nastavi i tijekom sljedećeg stoljeća. Kako sugerira i poziv na ovu konferenciju, nasljeđe diskursa o imenovanju mjesta u kontekstu baštine u svojem najboljem obliku može pridonijeti skrbi za očuvanje ekosustava, lokalnih identiteta, etičkih vrijednosti i održivosti te drugih srodnih aspekata (takva poimanja toponimije Nash, Hayward, Fleury i drugi autori povezuju s konceptom „otočnosti"). Međutim, isti diskurs može istodobno pridonositi održavanju naslijeđenih institucionaliziranih kolonijalnih identiteta te ekonomskih i rasnih nejednakosti koje se mogu nastaviti reproducirati u identitetima otočnih zajednica i njihovu osjećaju mjesta.
U izlaganju ću, na temelju sinteze arhivske analize i autoetnografije, predstaviti primjer britanskog teritorija Bermudskog otočja, promoviranog kao „vilinska zemlja", te njegove ekskluzivne enklave Fairylands. Taj primjer pokazuje važnost analize diskursa o baštini kao pristupa retoričkoj toponimiji u istraživanju otoka i otočnih kultura.

Dr. sc. Peter Goggin *je izvanredni profesor retorike (engleski jezik) na Sveučilištu Arizona State, viši znanstveni suradnik u polju istraživanja globalnih budućnosti na Julie Ann Wrigley Global Futures Lab i vanjski suradnik na School for the Future of Innovation in Society pri istom Sveučilištu. Njegove knjige i članci obuhvaćaju teme poput proučavanja pismenosti, koncepta serendipiteta u istraživanju, retorike okoliša, divljih životinja, sirena, znanstvene fantastike i oceanskih otoka.*

Katarina **Gregov**, JU Tvrđava kulture Šibenik
katarina.gregov@tvrdjava-kulture.hr

Dr. sc. Karla **Papeš**, JU Tvrđava kulture Šibenik
karla.papes@tvrdjava-kulture.hr

Od eksploatacije do interpretacije: kako zajednica Zlarina redefinira koraljarsku baštinu i otočnu budućnost

Tradicija vađenja crvenoga koralja, koja je stoljećima oblikovala identitet i gospodarstvo otoka Zlarina, postupno zamire u drugoj polovini 20. stoljeća. Otvorenjem Hrvatskoga centra koralja Zlarin 2023. godine, nekadašnja se praksa ponovno oblikuje kao kulturni i razvojni resurs koji potiče lokalne, stručne i institucionalne aktere. Otvara se pitanje kako transformirati otočnu kulturnu tradiciju iz modela temeljenog na eksploataciji prirodnog resursa u participativni i održivi okvir koji uključuje lokalnu zajednicu u procese očuvanja, interpretacije i predstavljanja kolektivnoga pamćenja.
Istraživanje se temelji na kvalitativnoj studiji djelovanja Centra. Ispituju se programske aktivnosti i razvoj projekta Digitalni arhiv otoka Zlarina, usmjerenoga na digitalizaciju i dugoročno očuvanje otočne kulturne memorije. Posebna se pozornost posvećuje načinima uključivanja lokalne zajednice u dokumentiranje i interpretaciju baštine te odnosu između kulturnih, društvenih i razvojnih ciljeva projekta.
Preliminarni rezultati upućuju na potencijal participativnog pristupa u jačanju lokalne uključenosti, stvaranju novih oblika društvene kohezije i razvijanju odgovornosti prema kulturnoj i prirodnoj baštini otoka. Istodobno se otvaraju pitanja održivosti modela koji nastoji izbjeći komodifikaciju baštine i uskladiti kulturne vrijednosti s ekonomskim učincima.
Ovim se istraživanjem pridonosi raspravama o suvremenim pristupima upravljanju otočnom baštinom i pokazuje kako participativni modeli mogu postati važan okvir dugoročne kulturne i društvene održivosti. Takav pristup Centra prepoznat je i u međunarodnim okvirima, pa je tako 2026. nagrađen Europskom nagradom za baštinu (*Europa Nostra*) u kategoriji Građanski angažman i podizanje svijesti.

Katarina Gregov *od 2023. godine vodi Hrvatski centar koralja Zlarin u sklopu Tvrđava kulture Šibenik, gdje razvija i koordinira kulturne i edukativne programe vezane uz prirodnu i kulturnu baštinu. Ima dugogodišnje iskustvo u kulturnom menadžmentu te kontinuiran volonterski angažman u udrugama i projektima lokalne zajednice. Budući da je i sama otočanka, njezin rad proizlazi iz osobne povezanosti s prostorom, s fokusom na održivi razvoj, jačanje zajednice i suvremene pristupe baštini.*

Dr. sc. Karla Papeš *zaposlena je od 2025. na Odjelu za istraživanje i interpretaciju baštine Tvrđave kulture Šibenik. Doktorirala je povijest umjetnosti 2024. godine na Sveučilištu Ca' Foscari u Veneciji (*cotutelle *s Filozofskim fakultetom u Zagrebu) kao članica ERC-ova pro-*

jekta AdriArchCult. *Istražuje fortifikacijsku arhitekturu u kontekstu vojne teorije i traktatistike ranoga novog vijeka, graditeljske prakse istočnoga Jadrana, utjecaj fortifikacija na okoliš i višejezične fortifikacijske nazive.*

Mag. ing. silv. Toni **Kraljić**, ICMB DUBoak – KD Dubašnica, Malinska, Krk
toni.kraljic@dubasnica.hr

Između razvojnih politika i potreba otočnih zajednica: Iskustvo DUBoaka na otoku Krku

Interpretacijski centar maritimne baštine DUBoak u Malinskoj na otoku Krku nastao je u okviru razvojnih politika koje su posljednjih petnaestak godina pomorsku kulturnu baštinu sve češće prepoznavale kao resurs lokalnog razvoja, prvenstveno kroz prizmu kulturnog turizma. Međutim, iskustvo Dubašnice pokazuje kako lokalne zajednice mogu nadići okvire zadane razvojnim programima te baštinu koristiti ne samo kao turistički resurs, već i kao platformu za istraživanje, međugeneracijski prijenos znanja, jačanje lokalnog identiteta i dugoročnu brigu o kulturnoj i prirodnoj baštini.
Slijedeći programske smjernice, početna ideja projekta bila je usmjerena na interpretaciju pomorske baštine i razvoj interpretacijskog centra sezonskog karaktera. Kroz suradnju lokalne zajednice i baštinske stručnjakinje, te participativni proces planiranja i odlučivanja, postupno se otvorio prostor za šire promišljanje lokalne baštine. Tako je oblikovan muzeološki koncept koji povezuje šumu i more kao temeljne i međusobno ovisne sastavnice identiteta Dubašnice. Na njemu se temelji i plan upravljanja kojim je DUBoak prerastao okvir interpretacijskog centra te postao platforma za cjelogodišnje aktivnosti usmjerene na očuvanje kulturne i prirodne baštine.
Rad prikazuje kako DUBoak postupno širi svoj djelokrug kroz aktivnosti koje nadilaze turističku interpretaciju. Među njima su revitalizacija umijeća izgradnje tradicijske ladve u suradnji s Pomorskim i povijesnim muzejom Hrvatskog primorja, znanstveno-istraživački projekt *FoRESisT* posvećen tradicijskim praksama šumarenja, uredništvo međunarodne publikacije o nematerijalnoj kulturnoj baštini, ekološkoj održivosti i klimatskim promjenama, sudjelovanje u očuvanju umijeća tradicijskog jedrenja, te razvoj mjera očuvanja lokalnih običaja poput Sense i Porcijunkule.
Na primjeru DUBoaka, ovo izlaganje propituje kako otočne zajednice mogu preuzeti razvojne instrumente i pretvoriti ih u platforme za dugoročnu brigu o prostoru, znanjima, praksama i identitetima koji oblikuju njihov svakodnevni život i budućnost.

***Mag. ing. silv. Toni Kraljić** diplomirao je na Fakultetu šumarstva i drvne tehnologije Sveučilišta u Zagrebu, gdje pohađa doktorski studij uzgoja šuma. Njegovo istraživanje usmjereno je na tradicijske održive prakse gospodarenja šumama na otoku Krku, osobito sustav drmuna. Direktor je komunalnog poduzeća Dubašnica d.o.o., koje upravlja Interpretacijskim centrom maritimne baštine DUBoak i sudjeluje u projektima održivog upravljanja prirodnom i kulturnom baštinom.*

Dr. sc. Axel **Luttenberger**, Pomorski fakultet, Sveučilište u Rijeci
axel@pfri.hr

Dr. sc. Lidija **Runko Luttenberger**, Studij politehnike, Sveučilište u Rijeci
lidija.luttenberger@unri.com

Damir **Franolić**, Kamen-dekor Bajčići, Malinska, Krk
damir.franolic@gmail.com

Drmun Puški – *universitas* na otoku Krku

Drmun Puški ili pučka šuma je vrijedan ekološki i gospodarski šumski resurs na području Malinske-Dubašnice i Poljica na otoku Krku darovan, po narodnoj tradiciji, od kneza Frankopana žiteljima okolnih sela. Prvi knjižni upis za ovu nekretninu datira od 1889. godine, kada je dekretom suda u Poreču pravo vlasništva nad šumom preneseno sa Istarskog okruga Austrijskog carstva na lokalne stanovnike. Takve „komune" koje su koristili lokalni stanovnici za ispašu stoke i korištenje šume na održiv način nastale su samoorganiziranjem ljudi na određenim područjima za zajedničko korištenje imovine koju obuhvaća područje imovinske zajednice. Nakon 1945. godine učinjen je zaokret u uspostavi društvenog vlasništva i narušeno uhodano vjekovno pravo mještana na korištenje nekretnina i upravljanje njima, da bi one zatim postale vlasništvo Republike Hrvatske. U Italiji još uvijek postoji više od 300 tijela zvanih Università Agrarie. Ime potječe od latinske riječi *universitas* – što ne znači sveučilište, već „cjelokupnost zajednice". U srednjem vijeku svako je selo stvorilo svoje *universitas* kako bi upravljalo onim što nije moglo pripadati nikome posebno: pašnjacima, šumama, vodama, zajedničkim zemljištima i taj sustav nikada nije ukinut. Ova pučka šuma je jedna od rijetkih preostalih submediteranskih šuma hrasta medunca i bijelog graba, stanište i refugij za brojne biljne i životinjske vrste s lokvama, travnjacima i suhozidima, a sve uz obalu mora. Drmun Puški je vrijedan resurs kojim moramo pametno gospodariti i zaštititi okoliš od masovnog turizma te je važno da ostane sačuvan od bilo kakvog oblika betonizacije i devastacije.

Dr. sc. Axel Luttenberger *redoviti je profesor u trajnom zvanju na Pomorskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Diplomirao je pravo na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, a magistrirao i doktorirao pravo na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Položio je pravosudni ispit i ima dugogodišnju praksu u pomorskom osiguranju kao pravni zastupnik i viši savjetnik. Ima iskustva u lokalnoj samoupravi i državnoj službi kao gradonačelnik Grada Opatije i zastupnik u Hrvatskom saboru. Autor je tri sveučilišna udžbenika i više od 100 znanstvenih i stručnih radova.*

Dr. sc. Lidija Runko Luttenberger *redovita je profesorica u području inženjerstva okoliša na Studiju politehnike Sveučilišta u Rijeci. Radila je u brodograđevnoj industriji na mjestima inženjera projektanta, voditelja prodaje i člana uprave, u komunalnoj tvrtki kao rukovoditelj te kao pomoćnica ministra u Ministarstvu zaštite okoliša i prirode. Autorica je knjige Gospodarenje vodom i otpadom i suurednica knjige Auralno iskustvo i upravljanje zvučnim pejzažom. Napisala je više od 100 znanstvenih i stručnih radova u području zaštite okoliša.*

Damir Franolić *je diplomirao hrvatski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Poduzetnik je i aktivist, te živi i radi na Šotoventu na otoku Krku. Pokretač je više ekoloških inicijativa na području prostornog planiranja protiv pretvaranje šume u turistički smještaj privatnom investitoru za smještaj do dvanaest tisuća turista i oduzimajući mještanima pravo korištenja zemljišta. Godine 2021. snimio je dokumentarni film Drmun je naš u produkciji Filmaktiva.*

Dr. sc. Zrinka **Ljubešić**, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
zrinka.ljubesic@biol.pmf.hr

Prof. dr. sc. Marija **Gligora Udovič**, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
m.gligoraudovic@gmail.com

Upravljanje rizicima i unaprjeđenje proizvodnje soli u Solani Pag – UUPSS Pag

Proizvodnja soli na otoku Pagu ima tradiciju dugu tisućama godina, s prvim zapisima koji datiraju iz 999. godine, iako se vjeruje da je započela s radom još u rimsko doba. Proizvodnja soli često se naziva „bijelim zlatom" Paga, što ukazuje na njezin značajan doprinos gospodarstvu otoka, te važnu ulogu u oblikovanju povijesti i kulture otoka kroz povijest, ali i danas. Morska sol osim natrijevog klorida sadrži i niz drugih minerala i elemenata u tragovima apsorbiranih iz mora koji su blagotvorni za ljudsko zdravlje. Očuvanje solana nije važno samo radi kulturnog identiteta otoka, njegove povijesne baštine i gospodarstva, već i u ekologiji. To su ekstremna staništa na kojima se razvija posebna životna zajednica ptica, riba, halofilnih biljaka, ali i mikroorganizama što je od velike važnosti za bioraznolikost. Svjedočimo šestom masovnom izumiranju na Zemlji (tzv. holocensko tj. antropocensko izumiranje) koje predstavlja tekuće, ubrzano nestajanje vrsta uzrokovano ljudskim djelovanjem. Za razliku od dosad zabilježenih pet velikih izumiranja koja su bila rezultat prirodnih katastrofa, ovo izumiranje je izravna posljedica ljudskog utjecaja na okoliš. Iz tog razloga svako očuvanje staništa je od neizmjerne važnosti, posebice ekstremnih staništa poput prirodnih solana.
Ove godine je započet projekt financiran iz programa Konkurentnost i kohezija 2021. – 2027. koji ima za cilj unaprijediti proizvodnju soli u solani Pag koristeći specifične mikroorganizme i razvojem modela vremenskih prognoza visoke vremenske i prostorne razlučivosti. Suradnja znanosti i privrede nudi nove koncepte i poglede na problematiku. Kroz niz terenskih istraživanja, odredit će se sastav mikrobne zajednice, s naglaskom na zelenu algu *Dunaliella sp*. koja se u određenim uvjetima razvija u velikom broju i boji bazene u ružičastu boju što je pogodno za proizvodnju soli. Alga će se uzgojiti i u laboratoriju, te će se ispitati njena biotehnološka svojstva. Dio eksperimenta provest će se i u samoj solani uz dodatno praćenje meteorologije kako bi se optimizirala proizvodnja soli i dugoročno očuvala i prirodna i povijesna baština otoka Paga.

Dr. sc. Zrinka Ljubešić *izvanredna je profesorica na Biološkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirala je na studiju biologije-ekologije 1997. godine, magistrirala 2003. i doktorirala 2007. godine. Objavila je 75 znanstvenih radova. Boravila je na nekoliko znanstvenih usavršavanja na uglednim međunarodnih institucijama te sudjelovala u četiri međunarodne znanstvene ekspedicije. Područje znanstvenog interesa joj je biološka oceanografija, taksonomija i ekologija morskog fitoplanktona. Predstavnica je Hrvatske u međunarodnom udruženju FEPS. Dobitnica je stipendije Za* žene u znanosti *i nagrade* Ambasador *u kategoriji klijent za skupove veće od 150 sudionika. Organizirala je jedan domaći i četiri međunarodna znanstvena skupa te bila članica organizacijskog i znanstvenog odbora brojnih kongresa i simpozija. Aktivno je uključena u popularizaciju znanosti kroz organiziranje predavanja i izložbi te sudjelovanjem u brojnim televizijskim i radijskim emisijama.*

Prof. dr. sc. Marija Gligora Udovič *diplomirala je 2001. godine na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, stekavši stručni naziv profesorice biologije i kemije, a na istoj je instituciji doktorirala 2007. godine. Od 2001. godine zaposlena je na Biološkom odsjeku PMF-a, gdje danas radi kao redovita profesorica. Objavila je 81 znanstveni rad te 90 sažetaka sa znanstvenih skupova. Znanstveno se usavršavala u Europi i SAD-u te sudjelovala u brojnim domaćim i međunarodnim istraživačkim projektima iz područja ekologije slatkih voda i bioraznolikosti mikroorganizama. Područje znanstvenog interesa obuhvaća ekologiju i taksonomiju algi, primjenu fitoplanktona i fitobentosa u procjeni ekološkog stanja voda te razvoj molekularnih metoda i primjenu okolišne DNA (eDNA) u istraživanjima slatkovodnih ekosustava. Sudjelovala je u organizaciji domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova te aktivno sudjeluje u popularizaciji znanosti kroz radionice, predavanja i stručna događanja. Godine 2018. sudjelovala je u registraciji Hrvatske nacionalne zbirke dijatomeja (HRNDC).*

Michele **Maccari**, Sveučilište u Parmi, Italija
michele.maccari@unipr.it

Martina **Giuffrè**, Sveučilište u Parmi, Italija
martina.giuffre@unipr.it

Osman **Arrobbio**, Sveučilište u Parmi, Italija
osman.arrobbio@unipr.it

Briga za otočne budućnosti: Rodno obilježene baštinske prakse, otpornost zajednice i održivi turizam na Zelenortskim Otocima

Mali otoci zauzimaju paradoksalan položaj u antropocenu: iako tek neznatno pridonose globalnoj degradaciji okoliša, nerazmjerno su izloženi klimatskoj ranjivosti, ekonomskoj nesigurnosti i društvenim nejednakostima. Zelenortski Otoci predstavljaju osobito značajan primjer kroz koji se može istražiti kako briga za otočnu baštinu može istodobno

postati brigom za otočne zajednice, krajolike i budućnosti.
Izlaganje analizira inicijative utemeljene u zajednici na otocima Santo Antão i Fogo, usredotočujući se na to kako svakodnevne prakse održive poljoprivrede, solidarnih ekonomija i turizma u zajednici pridonose stvaranju i prenošenju otočne baštine. Odmičući se od shvaćanja baštine kao statičnoga kulturnog dobra, rad joj pristupa kao relacijskom i življenom procesu oblikovanom praksama brige, međuovisnosti i kolektivne odgovornosti. Posebna se pozornost posvećuje ulozi ženskih udruga, poput Udruge žena *Planalto Leste* (AMUPAL) na otoku Santo Antão, kao i zajedničkim praksama razvijenima u zajednici Chã das Caldeiras na otoku Fogo, gdje su ekološka prilagodba, lokalno znanje i kulturni kontinuitet duboko isprepleteni.
Oslanjajući se na antropološke perspektive i agroekološke pristupe, izlaganje istražuje kako participativni modeli odozdo prema gore – uključujući agroekologiju, regenerativnu poljoprivredu, turizam utemeljen na zajednici i participativne sustave jamstva (PGS) – potiču društvenu koheziju i odgovoran odnos prema okolišu, istodobno jačajući sposobnost lokalne zajednice za djelovanje. Te prakse ne pridonose samo gospodarskoj održivosti nego djeluju i kao mehanizmi brige za baštinu, čuvajući poljoprivredna znanja, kolektivno pamćenje, vernakularne krajolike i odnose unutar zajednice u uvjetima klimatske neizvjesnosti i demografske krhkosti.
Stavljajući etiku brige u središte analize, ovaj prilog simpoziju istražuje kako otočne zajednice pregovaraju o napetostima između valorizacije baštine, turističke ekonomije i ekološke održivosti. Polazi se od teze da se briga za otočnu baštinu ne može odvojiti od brige za društvene i okolišne infrastrukture koje omogućuju svakodnevni život. Na Zelenortskim Otocima baština se tako ne pojavljuje samo kao nešto što treba očuvati, nego kao dinamično polje praksi kroz koje zajednice zamišljaju i ostvaruju pravednije i održivije otočne budućnosti.

Dr. sc. Michele Maccari *ekonomist je i istraživač specijaliziran za održive prehrambene sustave, poljoprivredno-prehrambene lance vrijednosti i međunarodnu razvojnu suradnju. Doktorirao je ekonomiju na Sveučilištu u Parmi, gdje predaje o održivim lancima vrijednosti, prehrambenim sustavima i razvojnoj suradnji. Ima više od dvadeset godina iskustva u međunarodnim razvojnim projektima i suradnji s međunarodnim organizacijama, uključujući agencije UN-a. Njegovo stručno i istraživačko područje obuhvaća razvoj lanaca vrijednosti, standarde održivosti i certificiranje, pristup tržištu, agroekologiju, sigurnost hrane i održivi turizam.*

Dr. sc. Martina Giuffrè *izvanredna je profesorica kulturne antropologije na Sveučilištu u Parmi. U svojim se istraživanjima bavi migracijama, rodom, usmenom poviješću i odnosima lokalnog i globalnog, s posebnim naglaskom na otoke i arhipelage kao prostore mobilnosti, pripadanja, društvenih promjena, održivosti i okolišnih transformacija. Etnografska istraživanja provodila je na Zelenortskim Otocima, u Australiji, Belgiji, Španjolskoj, Rumunjskoj i Italiji, a djeluje i kao gostujuća profesorica na Universidade Lusófona de Cabo Verde. Od 2025. koordinira mrežom* INSULA – Interdisciplinarne mreže za održivost otoka i arhi-

pelaga. *U novijim se istraživanjima bavi i klimatskim promjenama, suvremenim obiteljskim konfiguracijama i romskim zajednicama. Potpredsjednica je Talijanskog udruženja za kulturnu antropologiju (SIAC).*

Dr. sc. Osman Arrobbio *sociolog je i istraživač u području sociologije okoliša i tranzicija prema održivosti na Sveučilištu u Parmi u Italiji. U svojim istraživanjima bavi se društvenim, kulturnim i političkim dimenzijama ekoloških i energetskih tranzicija, s posebnim naglaskom na energetsku dostatnost, energetske zajednice, socio-tehničke sustave, interdisciplinarnost i participativno upravljanje. Njegov rad istražuje odnose između tehnologije, društva i prirode, pri čemu posebnu pozornost posvećuje socio-ekološkim praksama, kolektivnom djelovanju, ekološki usmjerenom djelovanju i imaginarijima održivih budućnosti. Njegovi trenutačni istraživački interesi uključuju energetsku dostatnost, klimatske skupštine, društvene inovacije, odrast, svjetlosno onečišćenje i demokratske izazove ekološke transformacije. Od 2025. godine jedan je od osnivača mreže I*NSULA – Interdisciplinarne mreže za održivost otoka i arhipelaga*, koja djeluje pri Centru za međunarodnu suradnju Sveučilišta u Parmi (CUCI).*

Andrija **Mišetić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
andrijamisetic98@gmail.com

Dr. sc. Sara **Ursić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
sara.ursic@pilar.hr

Dvije baštine jednog grada: turistička scenografija i vernakularni prostori sjećanja u Korčuli

Procesi turistifikacije mediteranskih otočnih gradova ne transformiraju samo fizički prostor, nego i hijerarhije baštinskih vrijednosti određujući što postaje vidljivo, što se štiti i o čemu se institucionalno skrbi. Grad Korčula paradigmatski ilustrira taj proces gdje se materijalna i nematerijalna baština instrumentaliziraju u funkciji turističke ponude, dok lokalni prostori kolektivnog sjećanja ostaju izvan službenih okvira vrednovanja i prepušteni propadanju.
Polazeći od koncepta autoriziranog baštinskog diskursa (Smith, 2006) i teorija vernakularnih baštinskih praksi te distinkcije između restorativne i reflektivne nostalgije (Boym, 2001), ovo izlaganje analitički suprotstavlja dvije logike baštine koje koegzistiraju unutar istog urbanog prostora: turističku baštinu kao scenografiju konstruiranu za vanjski pogled i lokalnu baštinu kao mrežu afektivno nabijenih mjesta sjećanja koja zajednica autonomno prepoznaje kao vrijedna, neovisno o njihovoj tržišnoj konvertibilnosti.
Empirijsku osnovu izlaganja čine kvalitativni intervjui provedeni u sklopu projekta *LozaRH* (EU/NextGenerationEU). Paradigmatski primjer koji se provlači kroz iskaze gotovo svih sugovornika jest gradsko plivalište – prostor koji turistički diskurs ne prepoznaje kao baštinski relevantan, ali koji lokalna zajednica dosljedno identificira kao mjesto

zajedništva, svakodnevnih praksi i kulturnog identiteta. Taj se raskorak analitički interpretira kroz koncept reflektivne nostalgije kao modaliteta odnosa prema mjestima čiji se kulturni značaj ne prevodi u institucionalne prakse skrbi.
Izlaganje argumentira da supostojanje dviju baština unutar istog urbanog prostora nije samo kulturni fenomen, nego i društveni proces u kojem se reproduciraju nejednakosti između lokalnih zajednica i vanjskih ekonomskih aktera koji definiraju što je vrijedno očuvanja.

Andrija Mišetić *je asistent u Institutu za društvene znanosti Ivo Pilar. Student je treće godine doktorskog studija na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao je 2022. godine na temu „Razvojne perspektive Općine Postira". Na studiju se bavi primarno temama otoka, otočnih gradova i regionalnog razvoja. Tijekom studija je u koautorstvu objavio znanstveni rad na temu razvoja otočnih prostora. Sudjelovao je kao izlagač na nekoliko znanstvenih i stručnih konferencija i skupova.*

Dr. sc. Sara Ursić *viša je znanstvena suradnica na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Područja znanstvenog interesa su sociologija prostora, urbana sociologija, sociologija stanovanja i urbano planiranje s posebnim naglaskom na transformaciju urbanog, suburbanog i ruralnog prostora te konceptualizaciju doma i kulture stanovanja u sociologiji. Objavila je dvadesetak znanstvenih radova iz područja urbane sociologije i sociologije prostora te knjige* Vitalni gradovi *i* Kroz tržnicu *u suautorstvu. Kao dio istraživačkog tima sudjelovala je u projektima iz područja urbane i ruralne sociologije i razvoja hrvatskog društva. Nositeljica je kolegija* Sociologija stanovanja *na Hrvatskom katoličkom sveučilištu te kolegija* Sociologija prostora *na Hrvatskim studijima.*

Dr. sc. Dubravka **Mlinarić**, Institut za istraživanje migracija, Zagreb
dubravka.mlinaric3@gmail.com; dubravka.mlinaric@imin.hr

Luka **Božinović**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
lbozinovic@outlook.com

Geografija opiranja zaboravu: augustinska kartografija Brača, Hvara i Korčule u 17. stoljeću

Mletačko-osmanski vojni sukobi i posljedična ratna pustošenja na istočnojadranskim otocima i priobalju u 17. stoljeću potaknuli su izradu karata s prikazom predosmanskog kulturnog okoliša, ali i povijesne baštine. Nužnost stvaranja vjerodostojnih kartografskih vizualizacija tog prostora, pri čemu se superiornim mletačkim kartografima pridružuju i drugi europski intelektualci, potiču saznanja da točnije karte koriste vojnim inženjerima za planiranje obrane od osmanskih prodora. Karte se uključuju i u širu europsku inicijativu stvaranja protuosmanskih saveza, argumentiranjem te potrebe prikazima starijih

(antičkih ili kršćanskih) obilježja istočnoga Jadrana, koja na kartama i dalje prevladavaju. Ranonovovjekovni su otoci Brač, Hvar i Korčula, premda smješteni na raskrižju raznovrsnih društvenih, ekonomskih ili kulturnih utjecaja i interesa, ipak izmakli izravnoj vojno-političkoj ratnoj opasnosti za razliku od neposrednog priobalja. Usprkos tome sudjelovali su u otklanjanju demografskih, migracijskih, ekonomskih i javnozdravstvenih posljedica. Njihov kulturni potencijal, smještaj i specifični povijesni razvoj privlačio je interese domaćih ljudi i stranaca te ujedinjavao napore da se njihova bogata predosmanska baština zaštiti. Primjer istaknutog „vanjskog" pokušaja otpora promjenama nudi francuski Augustinac Lubin, koji je jadranske augustinske samostane nastojao „oteti" zaboravu prostornom vizualizacijom na karti kojom istovremeno, možda i nesvjesno, dokumentira aktualnu geopolitičku i društvenu stvarnost, a ne samo željenu vjersku baštinu. U ovoj se studiji pomoću kvalitativne komparativne analize Lubinove karte u komparaciji s radovima nekolicine njegovih suvremenika propituje ukupni doprinos kartografa stvarnom geografsko-kartografskom poznavanju promatranih otoka. On se može procijeniti usporedbom kontura obalne linije, orografije, hidrografije ili toponima. Premda rezultati ukazuju na Lubinovo manjkavo poznavanje čak i osnovnih prirodnogeografskih elemenata triju otoka, on taj nedostatak nadomješta tematskim dokumentiranjem otočkih kulturnih sadržaja, poput specifičnog vjerskog inventara karte (smještaj i toponimija augustinskih samostana, migracije vjernika i sl.). Ujedno se „strah od zaborava" i gubitka resursa augustinskog reda prepoznaje kao sama svrha nastanka karte i njena temeljna poruka zainteresiranoj europskoj publici.

Dr. sc. Dubravka Mlinarić *je znanstvena savjetnica na Institutu za istraživanje migracija. Diplomirala je povijest i geografiju na Filozofskom i Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Magistrirala je srednjoeuropsku ranonovovjekovnu povijest na Srednjoeuropskom sveučilištu u Budimpešti radom iz komparativne kartografije te doktorirala povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, disertacijom na temu protodemografije Ravnih kotara. Područja njezina istraživačkog interesa su hrvatska ranonovovjekovna povijest u širem regionalnom i interdisciplinarnom kontekstu, s naglaskom na povijesnu geografiju, demografiju i migracije, kartografiju i povijest okoliša. Objavila je dvije knjige i više od šezdeset znanstvenih i stručnih radova te elaborata iz područja kojima se bavi.*

Luka Božinović *je doktorand na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao je studij povijesti na Hrvatskom Katoličkom Sveučilištu u Zagrebu 2024. godine s diplomskim radom s temom kasnorimske vojne povijesti, a trenutno pohađa Doktorski studij Predmoderne povijesti pod mentorstvom prof. Hrvoja Gračanina s temom kasnorimskih utvrđenih mjesta na istočnom Jadranu. Primarno polje njegovog istraživačkog interesa je kasnorimska i bizantska vojna i pomorska povijest, posebno na području istočne jadranske obale.*

Dr. sc. Iva **Niemčić**, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
iva@ief.hr

Dr. sc. Marina **Blagaić**, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
marina@ief.hr

Živa baština otočnih zajednica: procesije *Za križen* i *Križi* u kontekstu brige i kontinuiteta

Otočne procesije izdvajamo kao ključne oblike pučkih pobožnosti koje kroz obredno ponavljanje proizvode kontinuitet zajednice, ali i otvaraju prostor pregovaranja društvenih promjena, odgovornosti i brige o baštini. Polazimo od etnografskog istraživanja provedenoga u razdoblju 2024.–2026. na dvama hrvatskim otocima: hvarske pasionske procesije *Za križen* (Jelsa, Pitve, Vrisnik, Svirče, Vrbanj, Vrboska) i rapske marijanske procesije *Križi* (Rab, Barbat, Banjol, Mundanije, Kampor, Supetarska Draga, Lopar). Promatramo ih kao žive baštinske prakse koje nastaju i održavaju se kroz međudjelovanje lokalnih zajednica, bratovština, župnih struktura i šire institucionalne baštinske arene.
Polazeći od pristupa koji baštinu razumije kao relacijski i procesualni oblik društvene prakse, analiziramo kako se kroz procesije proizvode i prenose vrijednosti zajedništva, moralne odgovornosti i pripadanja otočnoj zajednici. Posebnu pozornost posvećujemo zajedničkim temporalnostima: ritualnim ritmovima, kolektivnim tišinama i zvukovlju (pjevanje, zvonjenje) koji odjeljuju „sveto vrijeme" od svakodnevice te omogućuju supostojanje prošlosti u utjelovljenom ponavljanju. Procesije pritom privremeno sakraliziraju javne prostore otočnih mjesta, često snažno obilježene turistifikacijom, pretvarajući trgove, rive i putove u prostore zajedničkoga iskustva i ritualne brige za kontinuitet zajednice.
Usporedno pokazujemo različite naglaske dviju otočnih tradicija. Na Hvaru se ističe obredna tranzicija križonoše i složena struktura uloga unutar bratovština, dok se na Rabu kohezija proizvodi sjedinjenjem župnih povorki u jedinstveno otočno tijelo kretanja. U oba slučaja procesije nisu tek reprodukcija tradicije, nego cikličko obnavljanje sakralnoga prostora, zajedničkih temporalnosti i društvenih odnosa. One istodobno čuvaju kontinuitet i pregovaraju promjene povezane s demografskim transformacijama, turistifikacijom i promjenama u oblicima sudjelovanja zajednice.
Izlaganje će doprinijeti temi skupa promišljanjem otočnih procesija kao oblika aktivne brige o baštini u kojima se kulturna praksa, sakralni krajolik i otočna zajednica uzajamno proizvode i održavaju.

***Dr. sc. Iva Niemčić** viša je znanstvena suradnica i ravnateljica u drugom mandatu (2019-2023; 2023-2027) Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Godine 2007. doktorskom disertacijom pod naslovom „Ples i rod" stječe zvanje doktora znanosti etnologije i kulturne antropologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Rezultate istraživanja objavljuje, izlaže na znanstvenim skupovima te primjenjuje u stručnom radu. Sudjelovala je na pedesetak domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova, objavila je tri knjige, tridesetak znanstvenih radova na hrvatskom i engleskom jeziku u časopisima i tematskim zbornicima te niz prikaza, osvrta i stručnih ekspertiza u raznim publikacijama.*

Dr. sc. Marina Blagaić *etnologinja je i kulturna antropologinja zaposlena u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Doktorirala je na temelju višegodišnjeg etnografskog istraživanja otoka Šolte, a njezina su istraživačka područja otočni studiji, migracije, antropologija budućnosti s naglaskom na odnos zajednice prema okolišu te otočne baštine, posebice izrazi pučkih pobožnosti. Voditeljica je projekta* Etnografije otočnosti – otočne baštine i okolišne budućnosti kao okosnice razvoja otočnih zajednica *(Institut za etnologiju i folkloristiku, 2024. – 2027., NextGenerationEU). Aktivno surađuje s lokalnim zajednicama kroz terenska istraživanja, izložbe i javne programe kojima približava znanstvena saznanja široj publici. Autorica je znanstvenih i stručnih radova te sudjeluje u radu međunarodnih istraživačkih mreža i strukovnih udruga. Predsjednica je udruge* Anatomija otoka – centar za istraživanje i razvoj*, gdje povezuje znanost, umjetnost i praksu u promišljanju budućnosti otoka.*

Nikola **Cecić-Karuzić**, Općina Šolta
nacelnik@solta.hr

Željka **Alajbeg**, Gradska knjižnica Marka Marulića Split, Knjižnica Grohote
solta@gkmm.hr

Marina **Garbin**, Kulturno-informativni centar Šolta
kic.solta@solta.hr

Sandra Marie **Vrandečić**, obrt Sandra. The Island Storyteller / projekt Muzej otoka Šolte
smvrandecic@gmail.com

Briga o otočnoj zajednici kroz kontinuiranu potporu i institucionalizaciju kulturnih aktivnosti na otoku Šolti

Na primjeru otoka Šolte u ovom će izlaganju predstavnici lokalne samouprave, kulturnih institucija i baštinskih inicijativa predstaviti na koje se načine tijekom posljednjih tridesetak godina ulagalo i podupiralo baštinske projekte i aktivnosti u kulturi te kako je ta sustavna briga osnaživala zajednicu. U tom kontekstu predstavit će dugu tradiciju djelovanja otočnih društava na području kulture, poput limene glazbe Olinta te KUD-a Šolta, kao i djelovanje otočnih ustanova u kulturi – knjižnice te kulturno-informativnog centra. Poseban naglasak će biti na aktualnim projektima osnivanja spomen sobe Vesne Parun te otočne muzejske institucije.
U okviru GKMM Knjižnice Grohote, u procesu realizacije je spomen soba Vesne Parun, prostor prezentiranja i interpretiranja cjelokupne pjesnikinje ostavštine koju je otkupila Općina Šolta. Spomen soba Vesne Parun bit će mjesto u kojem se raznovrsna građa istražuje, ali i mjesto susreta koje motivira i potiče.
Projekt Muzej otoka Šolte razvija se kao dugogodišnja inicijativa očuvanja i interpretacije otočne materijalne i nematerijalne baštine, nastala iz potrebe lokalne zajednice da zaštiti znanja, sjećanja, govor, običaje i životne prakse koje oblikuju šoltanski identitet. Muzej

se promišlja kao suvremena infrastruktura znanja i mjesto susreta, dijaloga i zajedničkog stvaranja sadržaja, a ne samo kao prostor čuvanja predmeta.
Posebna vrijednost ovog projekta leži u njegovom participativnom pristupu. Kroz fokus grupe, razgovore sa stanovnicima, prikupljanje osobnih priča, fotografija, dokumenata i predmeta te uključivanje različitih generacija otočana, razvijamo model muzeja zajednice u kojem su upravo ljudi i njihove priče temelj buduće muzejske djelatnosti. Vizija muzeja nastala je zajedničkim promišljanjem stanovnika otoka, stručnjaka iz područja etnologije i muzeologije, čuvara otočke kulturne i prirodne baštine i lokalne samouprave, pri čemu je naglašena važnost očuvanja šoltanske čakavice, jačanja identiteta djece i mladih te povezivanja svih otočnih mjesta kroz mrežu tematskih punktova po svim naseljima.
Zahtjevnost osnivanja institucije na otoku, s obzirom na zakonodavni okvir i mogućnosti proračuna manjih lokalnih samouprava, ukazala je na dobrobiti modela osnivanja izdvojene ustrojstvene jedinice u sastavu institucije u većem urbanom središtu. Trenutačno se provode aktivnosti razvijanja sadržaja i koncepta postava, aktivno se prikuplja građa i izrađuje dokumentacija, a sve s ciljem stvaranja održive muzejske ustanove koja će povezivati baštinu, obrazovanje, istraživanje i razvoj otoka.
Namjera izlaganja je pridonijeti raspravi o brizi o otočnim zajednicama kroz naglašavanje važnosti sustavnoga ulaganja u projekte u kulturi od strane otočne lokalne samouprave te podijeliti prijepore i izazove implementacije ove brige s obzirom na demografsku strukturu stanovništva otoka, zakonodavne okvire, kao i heterogenost same zajednice.

Nikola Cecić-Karuzić *načelnik je Općine Šolta od 2009. godine, a trenutačno obnaša peti mandat. Diplomirao je na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu te je prije ulaska u lokalnu samoupravu dugogodišnje profesionalno iskustvo stjecao na rukovodećim pozicijama u gospodarstvu. Kao načelnik usmjeren je na razvoj otočne infrastrukture, dostupnost javnih i zdravstvenih usluga te stvaranje uvjeta za kvalitetan cjelogodišnji život stanovnika Šolte.*

Željka Alajbeg *koordinatorica je Knjižnice Grohote GKMM-a u kojoj radi od 1997. godine. Utemeljiteljica je Zavičajne zbirke svoje knjižnice te aktivna sudionica šoltanskih kulturnih događanja za što joj Općina Šolta dodjeljuje javno priznanje 2012. godine te nagradu 2023. Suradnica je i autorica priloga otočnog časopisa Bašćina. Članica je organizacijskih odbora manifestacija Ča – more – judi (u okviru Marulićevih dana HNK Split) i Dječji Pričigin (u okviru Festivala pričanja priča Pričigin).*

Marina Garbin *ravnateljica je Kulturno-informativnog centra otoka Šolte od 2017. Godine. Diplomirala je hrvatski jezik i književnost na Sveučilištu u Zadru, a profesionalno iskustvo stjecala je u obrazovanju i turizmu. U svom radu bavi se razvojem i provedbom kulturnih programa, izdavaštvom, interpretacijom i promocijom otočne baštine te projektima koji povezuju kulturu, lokalnu zajednicu i suvremeni život na otoku.*

Sandra Marie Vrandečić *pripovjedačica je i autorica projekta Šoltanka – Island Storyteller na otoku Šolti, gdje je i odrasla. Magistrirala je njemački i ruski jezik i književnost na Sveučilištu u Zadru. Nakon studija vratila se na otok i ondje je pokrenula vlastiti posao. Kroz vođene šetnje baštinom, pripovijedanje i otočna druženja čuva i prenosi skrivene priče, žive tradicije i glasove žena sa Šolte. Osmislila je kostimiranu šetnju The Lady from Šolta – A Life on the Island i mjesečinom obasjanu šetnju selom Nokturno. Vodi i šetnju Maslinica – West End Stories. Od 2025. radi na razvoju projekta osnivanja muzeja na Šolti u suradnji s Općinom Šolta i Institutom za etnologiju i folkloristiku. Koordinatorica je tog projekta ispred Općine Šolta.*

Dr. sc. Olga **Orlić**, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
olga@ief.hr

Dr. sc. Ivana **Štokov**, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
stokov@ief.hr

Ploveći po rubu: pomorstvo, brodovi i šoltanska otočna baština

Prilikom propitivanja koncepta otočnog ruba na otoku Šolti, Marina Blagaić (2025: 91) ustvrdila je da „ključ oblikovanja šoltanskih otočnosti (heterogenih iskustava pojedinih stanovnika i skupina) postaje gospodarstvo". Oslanjajući se na razumijevanje otočnosti kao procesa obilježenog istodobnom prisutnošću izoliranosti i mobilnosti, u ovom izlaganju usmjeravamo se na pomorsku trgovinu kao gospodarsku aktivnost koja se kontinuirano odvija na rubu otoka, povezujući ga s okolnim prostorima te omogućujući protok roba, znanja i iskustava, pa i ljudi. Za razliku od suvremenih politika deinsularizacije koje otoke promatraju prvenstveno iz perspektive razvojnih politika skrojenih na kopnu, zanimaju nas komunikacijske i trgovačke mreže koje su oblikovali sami otočani koristeći vlastite resurse.

Polazeći od etnografskog istraživanja života pomoraca i članova njihovih obitelji na Šolti, pomorsku trgovinu i nautički turizam analiziramo kao baštinske prakse koje su, iako uglavnom izvan fokusa formalnih baštinizacijskih procesa, ključne za kontinuiranu proizvodnju i reprodukciju baštine. Posebnu pozornost posvećujemo pomorcima kratke obalne plovidbe koji su najčešće nasljeđivali brod ili udio u njemu te nastavljali obiteljske poslove povezane s pomorskom trgovinom i prijevozom roba, a potom i ljudi. U njihovim se narativima brod pojavljuje kao sredstvo rada i izvor prihoda, ali i kao obiteljsko nasljeđe, simbol identiteta te važan element lokalnog kolektivnog pamćenja. Oslanjajući se na koncept etike brige Joan Tronto (1994), analiziramo na koji se način kroz održavanje, nasljeđivanje i prenamjenu brodova oblikuju različiti oblici brige o baštini koja nadilazi okvire obiteljskog nasljeđa. Briga o brodu pritom se ne odnosi samo na njegovo tehničko održavanje i funkcionalnost, nego uključuje osjećaj odgovornosti prema obiteljskoj povijesti, pomorskim znanjima i vještinama te nekadašnjim načinima privređivanja. Istodobno, ona obuhvaća i brigu za sadašnju i buduću egzistenciju obite-

lji i lokalne zajednice. Stoga pomorstvo sagledavamo kao konstitutivnu otočnu nematerijalnu kulturnu baštinu, a brodove kao njezini materijalni aspekt.
Posebno analiziramo načine na koje se u narativima sugovornika isprepliću ekonomska, afektivna i moralna dimenzija brige o tom materijalnom aspektu baštine. Naime, odgovornost prema brodu ne prestaje njegovim izlaskom iz uporabe niti promjenom vlasništva. Zabrinutost za njegovu budućnost, neodlučnost oko prodaje ili interes za sudbinu broda nakon prodaje upućuju na to da se brod ne doživljava samo kao imovina ili sredstvo rada, nego i kao obiteljska i otočna baština.
Na primjeru transformacije šoltanske pomorske trgovine propitujemo kako se kroz brigu o brodovima održavaju kontinuitet pomorskih praksi, obiteljska egzistencija, lokalna ekonomija i osjećaj pripadnosti otoku te kako se konstruira otočnost.

Dr. sc. Olga Orlić *viša je znanstvena suradnica i pomoćnica ravnateljice u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Od 2001. do 2006. godine radila je kao kustosica u Etnografskom muzeju Istre / Museo etnografico dell'Istria u Pazinu, a od 2006. do 2024. bila je zaposlena na Institutu za antropologiju u Zagrebu. Sudjelovala je u brojnim nacionalnim i međunarodnim znanstvenim i stručnim projektima, uključujući COST akciju, a dvaput je vodila nacionalne programe popularizacije antropologije i kulturne antropologije. Vodila je istraživački projekt Hrvatske zaklade za znanost* Solidarna ekonomija u Hrvatskoj: antropološki pristup *(SOLIDARan) te, s hrvatske strane, bilateralni projekt* Utjecaj globalnih nesigurnosti na jačanje pokreta za prehrambeni suverenitet u Hrvatskoj i Sloveniji *(SLOHRanA). Trenutačno je voditeljica hrvatskog istraživačkog tima (PI) na projektu* Boosting Local Urban Markets in the Mediterranean*, financiranom u okviru PRIMA inicijative. Autorica je više znanstvenih i stručnih radova te knjige o solidarnosti na primjeru poljoprivrede potpomognute zajednicom u Hrvatskoj. Članica je uredništva časopisa* Etnološka istraživanja *i predsjednica Hrvatskog etnološkog društva u drugom mandatu. Dobitnica je godišnje nagrade HED-a za najbolju etnografsku izložbu u 2004. godini (Tkalci u Istri).*

Dr. sc. Ivana Štokov *viša je asistentica u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Diplomirala je 2014. godine etnologiju i geografiju (nastavnički smjer) na Sveučilištu u Zadru, gdje je 2020. godine i doktorirala etnologiju i antropologiju obranivši disertaciju „Primjena novog teorijsko-metodološkog pristupa u etnokartografskim istraživanjima". Od 2015. do 2020. godine bila je zaposlena na Sveučilištu u Zadru kao doktorandica na projektu HRZZ-a* Općeslavenski lingvistički atlas *(OLA) i* Europski lingvistički atlas *(ALE), a od 2021. do 2023. sudjelovala je u projektu* Politike zapisivanja etnografske građe 1897.–1954. Učitelji kao stvaraoci etnografskog znanja*. Iskustvo u nastavi stekla je kao učiteljica geografije u osnovnim školama (2021. – 2022.). Od 2024. godine zaposlena je u Institutu za etnologiju i folkloristiku te sudjeluje u radu nacionalne koordinacije DARIAH-HR. Njezini znanstveni interesi uključuju digitalnu humanistiku, otočne studije, antropologiju prostora i mjesta, kritičku kartografiju te urbanu antropologiju.*

Julianna **Ostrowska**, nezavisna istraživačica
juliannaostrowskaa@gmail.com

„Pripadam moru“: pripadanje, briga i otočna baština kroz koncept otočnosti na Lezbosu

Pripadanje se sve više prepoznaje kao dinamičan proces oblikovan mobilnošću, identitetom i vezanošću uz mjesto. Ovo izlaganje istražuje kako grčki unutarnji migranti na Lezbosu pregovaraju o pripadanju i otočnom identitetu te na koji način briga i svakodnevna baština oblikuju te procese. Na temelju dvanaest dubinskih polustrukturiranih intervjua i vježbe vizualnog mapiranja, izlaganje predstavlja kako doseljenici doživljavaju zajednicu u otočnom kontekstu obilježenom stalnom mobilnošću.
Rezultati pokazuju da doseljenici otočnost doživljavaju kroz nekoliko međusobno povezanih dimenzija: blizinu i stalnu prisutnost mora, mjerilo otoka koje se istodobno doživljava kao intimno i oslobađajuće te razliku između insajdera i autsajdera koja oblikuje društvene odnose. Te dimenzije utječu na načine na koje se sudionici povezuju s mjestom i pozicioniraju unutar otočne zajednice. Dok je mobilnost kod nekih oslabila osjećaj pripadanja, drugi su otočni život opisali kao poticajan za razvoj brige i angažmana. Sudionici su razvijali osjećaj povezanosti kroz susrete s morem, lokalnim krajolicima, svakodnevnim rutinama, životom zajednice i pričama o otočnoj prošlosti. Te prakse oblikuju pripadanje kao oblik brige, izražen kroz odnos prema mjestu, društvene veze i, u nekim slučajevima, osjećaj odgovornosti za otok. Istodobno, razlike između insajdera i autsajdera pokazuju da pripadanje ostaje predmetom pregovaranja te otvaraju pitanje tko se priznaje kao dio otočne zajednice i pod kojim uvjetima.
Izlaganje polazi od teze da pripadanje nije samo osjećaj nego i praksa brige, ukorijenjena u svakodnevnim odnosima s lokalnim okolišem, životom zajednice, sjećanjima vezanima uz mjesto i osjećajem odgovornosti prema otoku. Istraživanje pridonosi raspravama o brizi u studijama baštine pokazujući kako se pripadanje oblikuje kroz trajne odnose između ljudi, mjesta, sjećanja i krajolika te kako doseljenici sudjeluju u živoj baštini suvremenih otočnih zajednica i pritom je preoblikuju.

Julianna Ostrowska *završila je diplomski studij* Islands and Sustainability *na Sveučilištu u Groningenu u Nizozemskoj i Sveučilištu Egejskog mora u Grčkoj. Njezini istraživački interesi nalaze se na sjecištu otočnih studija, odnosa čovjeka i prirodnih sustava te obrazovanja u prirodi. U svojem diplomskom istraživanju bavila se multisenzornim doživljajem krajolika na Malteškim otocima, koristeći intervjue tijekom hodanja i kombinirajući četiri komplementarne vrste podataka. Posebno je zanimaju kvalitativne i kreativne istraživačke metodologije koje omogućuju dublje razumijevanje življenih iskustava i povezanosti s mjestom. Nakon završenog preddiplomskog studija na Malti, zadržala je snažnu osobnu povezanost s otočnim kontekstima, koja i dalje oblikuje njezin interes za otočni život. Izvan akademskog rada povezuje analitički pristup s praktičnim angažmanom u prirodnim okruženjima i radu sa zajednicama. Trenutačno stječe praktično iskustvo u području ekologije kroz terenski rad na sjeveru Nizozemske, nastojeći dodatno povezati društvene i ekološke perspektive u proučavanju odnosa čovjeka i prirode.*

Dr. sc. Cecilia **Paradiso**, Sveučilište La Rochelle / LIENSs, Francuska
ceciparadiso@hotmail.com

Vojne ruševine, nostalgija i briga u arhipelagu La Maddalena (Sardinija)

Arhipelag La Maddalena oblikovao je blizak, ali ambivalentan odnos s vojnim institucijama. Još su od 18. stoljeća vojna infrastruktura i aktivnosti utjecale na gospodarski i prostorni razvoj otoka, demografske procese i politički život. Od savojskog osnutka grada La Maddalena 1767. godine, preko izgradnje talijanskoga mornaričkog arsenala, pa do kasnije NATO-ove baze za nuklearne podmornice 1970-ih, vojna je prisutnost postala dominantan okvir kroz koji se lokalna povijest i identitet pripovijedaju i pamte.
Ovo izlaganje istražuje kako vojna baština, napuštena infrastruktura i suvremene ruševine sudjeluju u oblikovanju kolektivnog pamćenja, nostalgije i sukobljenih predodžbi budućnosti. Analiziraju se načini na koje su nekadašnji vojni lokaliteti postali predmetom javnih rasprava, političkih zahtjeva i baštinskih projekata. Dok ih dio stanovnika doživljava kao simbole nekadašnjega gospodarskog prosperiteta, kozmopolitizma i društvene stabilnosti, drugi naglašavaju ovisnost, okolišnu štetu i političku represiju povezane s vojnom prisutnošću.
Izlaganje polazi od teze da nostalgija može poslužiti kao analitička prizma za razumijevanje odnosa između otočnih zajednica i baštine. Daleko od toga da bude tek retrospektivna, nostalgija pokazuje kako nesigurnost, neizvjesne budućnosti i iskustva napuštenosti oblikuju vezanost uz mjesto. Na La Maddaleni vojne ruševine supostoje s drugim vrstama ostataka prošlosti, uključujući napuštenu turističku infrastrukturu i lokalitete kojima upravlja uprava Nacionalnog parka. Ti slojeviti tragovi prošlosti razotkrivaju napetosti između zaštite i lokalnih aspiracija.
Usredotočujući se na percepcije krajolika i ruševina te sukobe koji ih okružuju, ovaj prilog simpoziju predlaže pristup otočnoj baštini utemeljen na etnografskom promatranju arhipelaga koji traži put prema tranziciji. Baština se pritom ne pojavljuje kao fiksirano nasljeđe koje treba očuvati, nego kao osporavan i življeni odnos koji uključuje pamćenje, materijalnost, politiku i oblike pripadanja te povezuje lokalne prostore s turbulentnim vremenima. Na taj način izlaganje donosi promišljanja o naravi brige kako se ona oblikuje u ovom arhipelagu.

Dr. sc. Cecilia Paradiso *vanjska je predavačica i istraživačica u području okolišne i obalne antropologije na francuskom Sveučilištu La Rochelle. Nakon istraživanja tema povezanih s krajobraznom baštinom i politikama zaštite okoliša u obalnim nacionalnim parkovima, uključujući Cinque Terre i arhipelag La Maddalena u Italiji, trenutačno provodi etnografska istraživanja suvremenih odnosa s obalnim okolišem. Posebno je zanimaju društvene i kulturne dinamike povezane s obalnim pijeskom, osobito u kontekstu obalne erozije. Trenutačno sudjeluje u dvama projektima: istraživanju povijesnih ciklusa valorizacije pijeska i obalnih prostora na Sardiniji te istraživačkom projektu koji provodi u suradnji s fotografskom umjetnicom, a koji je usmjeren na svjetionik La Coubre u Novoj Akvitaniji i emocije potaknute najavom njegova budućeg rušenja, budući da je svjetionik ugrožen napredovanjem obalne linije.*

Dr. sc. Ana **Perinić Lewis**, Institut za istraživanje migracija, Zagreb
ana.perinic.lewis@imin.hr

Ddr. sc. Ingeborg **Matečić**, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
imatecic@efzg.hr

Vilma **Matulić**, Muzej Stari Grad, Hvar
vilma@msg.hr

Između autsajdera i skrbnika: doseljenici u baštinskim praksama na otoku Hvaru

Doseljenici na otocima sve su prisutniji sudionici u praksama vezanim uz kulturnu baštinu, iako se njihova uloga najčešće promatra kroz turizam ili demografske promjene. Na primjeru Hvara razmatramo ulogu doseljenika u prepoznavanju, dokumentiranju i reinterpretaciji kulturne baštine, s naglaskom na njihove svakodnevne prakse i inicijative. Posebna se pozornost posvećuje različitim oblicima angažmana, uključujući samoinicijativno dokumentiranje baštine, volontiranje u kulturnim institucijama, sudjelovanje u lokalnim događanjima, pokretanje inicijativa usmjerenih na zaštitu okoliša i održivo upravljanje resursima, kao i sudjelovanje u medijskim i kulturnim projektima koji oblikuju suvremenu reprezentaciju otoka. Takve prakse upućuju na doseljenike kao aktivne sudionike u održavanju i oblikovanju baštine, često izvan formalnih okvira i institucionalnih inicijativa.
Polazi se od teze da doseljenici nerijetko prepoznaju vrijednost u elementima baštine koje lokalno stanovništvo može doživljavati kao svakodnevne, neupadljive ili marginalne. Time potiču njihovu novu vidljivost, ali i otvaraju pitanja pripadanja, legitimnosti i odnosa moći, osobito u kontekstu migracija životnog stila. Izlaganje se temelji na istraživanjima provedenima u okviru projekta *Etnografije otočnosti – otočne migracije, mobilnosti i identifikacije* (ETNOTOK) (IMIN; NPOO 2021.–2026., NextGenerationEU), kao i na uvidima iz rada u lokalnoj muzejskoj i istraživačkoj praksi, što omogućuje sagledavanje ovih procesa iz perspektive neposrednog kontakta s doseljenicima i njihovim angažmanima. Otočna baština tako se oblikuje i pokazuje kao rezultat kontinuiranih interakcija i pregovora među različitim skupinama, pri čemu doseljenici postaju važni, iako ne uvijek jednoznačno prihvaćeni, sudionici tih procesa.

Dr. sc. Ana Perinić Lewis *znanstvena je savjetnica i voditeljica Znanstvenog odjela za kulturne i otočne studije na Institutu za istraživanje migracija u Zagrebu. Diplomirala je hrvatski jezik i književnost te etnologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i doktorirala s temom iz područja etnologije i kulturne antropologije usmjerenom na otočne zajednice. Od 2003. do 2022. radila je na Institutu za antropologiju. Njezini znanstvenoistraživački interesi obuhvaćaju otočne prostore i zajednice, s posebnim naglaskom na procese identifikacije, migracije, mobilnosti i kulturne reprezentacije, uključujući pitanja stereotipizacije i pripadanja. Provela je kulturnoantropološka istraživanja na otoku Hvaru, usmjerena na identifikacijske procese i svakodnevne društvene prakse. Sudjelovala je u interdisciplinarnim*

antropološkim projektima posvećenim istraživanju jadranskih otoka, a trenutačno je voditeljica projekta Etnografije otočnosti – otočne migracije, mobilnosti i identifikacije (ETNOTOK) (IMIN; NPOO 2021.–2026., NextGenerationEU), koji istražuje svakodnevna, življena iskustva migracija i mobilnosti u otočnim sredinama.

Ddr. sc. Ingeborg Matečić *izvanredna je profesorica na Katedri za turizam Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Doktorirala je u području kulturne antropologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu s temom istraživanja kulturnih identiteta i održivog razvoja turizma. Nadalje, stekla je dvostruki doktorat (Cotutelle de thèse) iz ekonomije sa specijalizacijom iz ekonomike turizma na Sveučilištu Quintana Roo, Odsjeku za društvene znanosti i upravnu ekonomiju i Sveučilištu u Zagrebu, Ekonomskom fakultetu u području ekonomske održivosti materijalne kulturne baštine i održivog razvoja turističke destinacije. Njezina glavna područja istraživačkog interesa obuhvaćaju kulturne identitete, turizam kulturne baštine i socio-kulturnu održivost turističke destinacije. Aktivna je članica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, znanstvenog Vijeća za turizam i prostor kao i Hrvatskog etnološkog društva. Radila je kao recenzent za mnoge međunarodno priznate časopise iz područja turističkog menadžmenta.*

Vilma Matulić*, dipl. konzervator-restaurator, kustosica i ravnateljica Muzeja Staroga Grada. Diplomirala je na Umjetničkoj akademiji u Splitu, na smjeru konzervacije i restauracije polikromirane drvene skulpture i štafelajnog slikarstva. Dugogodišnja je djelatnica Muzeja Staroga Grada, gdje je stekla iskustvo u različitim segmentima rada muzejske institucije, uključujući organizaciju i kuriranje izložbi, edukativne programe te koordinaciju kulturnih i znanstvenih događanja. Od 2025. godine obnaša dužnost ravnateljice. Sudjelovala je u brojnim domaćim i međunarodnim projektima i suradnjama. Pokrenula je niz radionica za lokalno stanovništvo i međunarodne umjetničke rezidencijalne programe te organizirala više od pedeset izložbi, uz sudjelovanje u pripremi i izdavanju brojnih muzejskih publikacija i kataloga. Suosnivačica je Farskog simpozija filozofije. U svom radu posebno je usmjerena na očuvanje i popularizaciju kulturne baštine Staroga Grada i otoka Hvara, uz naglasak na suradnju s lokalnom zajednicom i različitim skupinama sudionika.*

Dr. sc. Ivana **Rašić**, Ekonomski institut, Zagreb
irasic@eizg.hr

Bogata baština, iscrpljena zajednica: Kulturna dobra Žirja između tržišta, institucionalnog vakuuma i demografske krhkosti

Otok Žirje, najudaljeniji naseljeni otok šibenskog arhipelaga, posjeduje deset registriranih kulturnih dobara, više nego ijedan drugi otok u toj otočnoj skupini. Istovremeno, s 222 stanovnika prema posljednjim službenim podacima, bilježi najmanji broj stalnih stanovnika u šibenskom arhipelagu, a demografski trendovi upućuju na ubrzano starenje i dugotrajan proces depopulacije. Ovaj paradoks između izuzetne gustoće baštine i demografskog iscrpljivanja otočne zajednice nije slučajan: on je strukturan.
Izlaganje polazi od pretpostavke da je stanje baštine na Žirju rezultat trostrukog neuspjeha: tržišnog, institucionalnog i demografskog. Nepokretna kulturna baština, poput kasnoantičke utvrde Gradina iz 6. stoljeća, ima obilježja javnog dobra. Koristi od nje distribuiraju se široko (turistička atraktivnost arhipelaga, nacionalni identitet, simbolička vrijednost), dok troškovi skrbi ostaju bez jasnog nositelja. Formalna zaštita dobara nije praćena sustavnim upravljanjem ni financijskim mehanizmima koji bi ju operacionalizirali, a lokalna zajednica nema ni institucionalnih ni demografskih kapaciteta da tu prazninu popuni.
Kroz analizu konkretnih aktera u „baštinskoj areni" Žirja — od Muzeja grada Šibenika kao dosadašnjeg faktičnog skrbnika, preko Grada Šibenika i dostupnih EU mehanizama financiranja, do lokalne zajednice, dijaspore i ostalih posjetitelja — istražuje se asimetrija između onih koji snose troškove skrbi i onih koji od toga imaju koristi. Posebna pozornost posvećuje se neiskorištenom ekonomskom potencijalu baštine i oportunitetnom trošku institucionalne inertnosti.
Cilj izlaganja nije ponuditi gotova rješenja, nego otvoriti pitanje: može li briga o baštini biti održiva kad zajednica koja ju je stvorila više nema kapaciteta da je nosi i čija je onda odgovornost?

Dr. sc. Ivana Rašić *znanstvena je savjetnica i ravnateljica Ekonomskog instituta, Zagreb. Sudjelovala je u nizu znanstvenih projekata financiranih kroz nacionalne i europske programe, pri čemu je bila i voditeljica i suradnica na projektima iz područja regionalnog razvoja, održivosti, kulturnih i kreativnih industrija te klimatskih promjena. Diplomirala je, magistrirala i doktorirala na Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Autorica je više od 50 znanstvenih i stručnih radova.*

Dr. sc. Mirko **Sardelić**, Zavod za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu / Sveučilište Zapadne Australije
msardelic@hazu.hr

Baština i identiteti otoka Hvara i Korčule: Povijest, budućnost i (samo)predodžbe kulturnih i prirodnih krajolika

Otoci Hvar i Korčula globalno su prepoznati kao mediteranski prostori s tisućljetnim kontinuitetom naseljenosti i slojevitom kulturnom i prirodnom baštinom, pri čemu su brojni lokaliteti, prakse i krajolici već zaštićeni kao materijalna i nematerijalna baština. Polazeći od nekoliko povijesnih, komparativnih i konzervatorskih primjera s oba otoka, ovo izlaganje propituje koncept brige o baštini koja je ovogodišnja (ali i trajna) tema akademskog i praktičnog dijaloga.
Osnovna su pitanja tko brine i na koji način, koji su vanjski i unutrašnji institucionalni i emocionalni okviri brige o baštini, koliko se teorijski modeli i otočne prakse podupiru ili razilaze? No, izrazito je važno i to tko i kako valorizira vrijednosti: kulturne, političke, ekonomske, moralne, identitetske (…)? Kako se to radilo u nekim ranijim epohama, a kako danas? Što je to baština, što su predodžbe estetike, što funkcionalnost, što otočni identitetski obrasci? Briga se svakako mora usklađivati sa (sve bržim) promjenama i u okolnostima i u (znanstvenim) spoznajama, dok, istovremeno, postoje razni vanjski i unutrašnji interesi koji „rastežu" ove kompleksne i fragilne policentrične otočne sustave.

Dr. sc. Mirko Sardelić *viši je znanstveni suradnik Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Zagrebu, počasni istraživač na Sveučilištu Zapadne Australije (The University of Western Australia) u Perthu, i suradnik CMRS Center for Early Global studies na Sveučilištu UCLA. Bavi se istraživanjem Mediterana i Jadrana, posebno na granici mletačko-osmanlijskih utjecaja na prijelazu iz srednjeg u novi vijek, međukulturnom razmjenom na euroazijskom prostoru te poviješću i sociologijom emocija. Zanima ga i odnos prirodnih krajolika s onima što ih je načinio čovjek, kao i kako različite kulture percipiraju prostor i vrijeme.*

Sani **Sardelić**, Udruga Siva zona – prostor suvremene i medijske umjetnosti, Korčula
sani.curator27@gmail.com

Kamen – uje, uje – kamen: Još jedan pogled na odbačeni baštinski predmet

Kamenica za ulje vjerojatno je jedan od onih odbačenih predmeta iz prošlosti Mediterana čija se simbolička značenja protokom vremena umnažaju. Što su više odmetnuta od svog primarnog konteksta i funkcije svakodnevne uporabe, to više nam postaje jasno koliko smo se i sami, kao pojedinci, a i kao zajednica, odmakli od tog prirodnog i neposrednog svijeta naših predaka. Onog kojeg danas nazivamo baštinom. Što iz tog svijeta stvarno želimo baštiniti? U kakvom prirodnom okružju želimo živjeti? S kim ga i kako želimo

dijeliti? Što je to vrijedno što želimo (ili možemo) prenijeti u budućnost kao baštinici? Umjetnički rad *Ma Moments* koji potpisuje umjetnik međunarodnog ugleda Simon Beer, porijeklom iz Švicarske, a s hrvatskom adresom (Lumbarda, otok Korčula), instalacija je u kojoj je osnovica kamenica za uje nadograđena ručno uklesanim porukama na plohama kamenog predmeta. Riječ je o natpisu na latinskom jeziku *ET IN ARCADIA EGO* (*I ja sam u Arkadiji*), reminiscencije na putovanje kao životno iskustvo iz vremena Grand Toura, te o natpisu na talijanskom jeziku *SELVA OSCURA* (*tamna šuma*), višeznačnom pojmu iz Danteove *Božanstvene komedije*. Time odbačeni tehnološki kamenoklesarski proizvod za pohranu i čuvanje maslinova ulja postaje umjetničkim konceptualnim djelom.

Ovaj umjetnički rad kao svojevrstan tihi otpor komodifikaciji i turistifikaciji otoka Korčule, koja se i pred umjetnikovim očima u razdoblju od nepunih pet godina stubokom nepovratno mijenja, prepoznat je kao relacijska praksa, „kao briga koja podrazumijeva aktivnosti koje održavaju, nastavljaju ili popravljaju svijet u kojem živimo" (Tronto i Fisher, 1990., Tronto 2009.), kako su nas organizatori skupa i usmjerili u samom pozivu. Prateći nastanak ovog djela od ideje do realizacije, i to kroz neposrednu kustosku praksu promatranja sa sudjelovanjem, uočene su brojne dvojbe o odgovornosti spram kulturne i prirodne baštine, njene bespoštedne komercijalizacije i eksploatacije i našeg suživota s njom. Umjetnička instalacija Simona Beera nije samo isprazna kritika ekonomske monokulture turističke industrije, već izraz iskonske brige za očuvanje otočne kulturne baštine.

Sani Sardelić *je kustosica i muzejska pedagoginja. Diplomirala je komparativnu književnost i filozofiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Teatrološke kolegije slušala kod akademika prof. Borisa Senkera. Doktorandica je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu, modul: MIKS – Mediteranska interdisciplinarna kulturološka istraživanja. Potpredsjednica je udruge Siva zona – prostora suvremene i medijske umjetnosti. Dobitnica je kolektivne godišnje nagrade Grada Korčule za promicanje kulture i umjetnosti. Suautorica je muzeološke koncepcije novog stalnog postava Gradskog muzeja Korčula. Sudjelovala je u izradi WINTER MED „Stručne studije integralne zaštite i revitalizacije povijesnih naselja u krajolicima otoka Korčule i Mljeta" u sklopu Programa INTERREG MEDITERAN 2014 – 2020. Projektni tim – Ask atelier d.o.o. i Institut za povijest umjetnosti – Centar Cvito Fisković, Split dobio je godišnju nagradu Komore arhitekata 2023. za planiranje prostora. Autorica je teksta obrazloženja Odluke o zaštiti kulturnog dobra Vela setemana u Korčuli upisanom 2025. u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – na Listu zaštićenih kulturnih dobara pod brojem Z-7918. Autorica je i urednica knjige* Mediteranska prehrana – Korčula*, nakladnika Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske(2025.).*

Dr. sc. Marijana **Sumpor**, Euro ekspertiza j.d.o.o., Zagreb
marisumpor@yahoo.com

Ekonomije hrvatske otočne baštine: između tržišta i zajednice

Otočna baština danas se nalazi između očuvanja zajedničkih vrijednosti i tržišnih pritisaka turizma, investicija i globalne ekonomije. Suvremena literatura o ekonomijama otočne baštine pokazuje da ključno pitanje više nije sama komodifikacija baštine, nego način na koji se njome upravlja: tko kontrolira procese valorizacije, tko ostvaruje ekonomsku korist, kako se uključuju lokalne zajednice te na koji se način reprezentiraju otočni identiteti i krajolici. Održiva otočna baština pritom podrazumijeva ravnotežu između ekonomskog razvoja, kulturnog kontinuiteta, društvene kohezije i ekološke otpornosti. Ključno pitanje u okviru ovog izlaganja je kako hrvatski otoci mogu ekonomski valorizirati kulturnu i prirodnu baštinu bez gubitka kulturne autonomije, društvene održivosti i lokalne kontrole nad razvojnim procesima? Poseban naglasak stavlja se na usporedbu učinaka turističke komodifikacije među hrvatskim otocima te na mogućnosti razvoja participativnih i zajednicom vođenih modela upravljanja baštinom.
Metodologija se temelji na interdisciplinarnom interpretativnom pregledu literature iz područja otočnih studija, kulturne ekonomije, održivog turizma i studija baštine, uz komparativnu analizu hrvatskih otočnih primjera. U istraživanju se posebna pažnja posvećuje odnosu prirodne i kulturne baštine u otočnim prostorima oblikovanima dugotrajnom prilagodbom ograničenim resursima i specifičnim insularnim načinima života. Recentna istraživanja upozoravaju kako turizam može biti istodobno pokretač gospodarskog razvoja i očuvanja baštine, ali i uzrok prenapučenosti, rasta troškova života, degradacije okoliša i erozije lokalnog načina života. Hrvatski otočni primjeri ilustriraju te napetosti: Hvar pokazuje transformaciju tradicijskog mediteranskog krajolika u globalni turistički brend, Korčula problematizira turističku izvedbu tradicionalne Kumpanjije (plesa od boja) i Moreške, dok Vis i Pag otvaraju pitanja tržišne proizvodnje autentičnosti i konflikta između kulturne održivosti i masovnog turizma.
U izlaganju se zaključuje da održivost otočne baštine ovisi o participativnom upravljanju, lokalnoj kontroli kulturnih resursa i razvojnim modelima koji baštinu promatraju kao temelj društvene otpornosti, a ne isključivo kao objekt turističke potrošnje.

Dr. sc. Marijana Sumpor *stručnjakinja je za regionalni i teritorijalni razvoj, strateško planiranje i evaluaciju. Direktorica je konzultantske tvrtke Euro ekspertiza i zastupnica u Skupštini Grada Zagreba (2018. – 2021., 2021. – 2025.). Radila je kao istraživačica regionalnog razvoja na Ekonomskom institutu Zagreb (2001. – 2018.); kao financijski stručnjak u BNP-Dresdner banci (Hrvatska) (1998. – 2000.) i u Ministarstvu financija RH (1995. – 1998.). Sudjelovala je u više od 50 istraživačkih projekata i projekata tehničke suradnje. Su/autorica je više od 60 znanstvenih i stručnih publikacija. Od ožujka 2024. predsjednica je novoosnovanog Hrvatskog evaluacijskog društva (HEVAL). Predaje predmete Kohezijska politika EU i* Evaluacija javnih politika, programa i projekata *na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Predaje i na Državnoj školi za javnu upravu u Zagrebu.*

John **Vella**, Muzej baštine Bir Mula, Malta
vellajohn163@gmail.com

JosAnn **Cutajar**, Muzej baštine Bir Mula, Malta
josann.cutajar@um.edu.mt

Mali muzeji kao konteksti skrbi u otočnim zajednicama

Mali muzeji smješteni unutar otočnih zajednica zauzimaju posebno mjesto u području baštine. Za razliku od velikih nacionalnih muzeja, duboko su ukorijenjeni u lokalnim krajolicima, kolektivnom pamćenju i svakodnevnom društvenom životu. Ovo izlaganje analizira prakse osamnaest malih muzeja nastalih inicijativom lokalnih zajednica na devet mediteranskih otoka u Malti, Grčkoj, Hrvatskoj, Italiji i Španjolskoj. Na temelju upitnika, intervjua s kustosima i mrežnog istraživanja ispituje se na koji način ti mali i mikromuzeji funkcioniraju kao „prostori skrbi" u otočnim sredinama. Muzeji obuhvaćeni istraživanjem najčešće predstavljaju etnografske zbirke, lokalnu povijest ili specijalizirane teme koje odražavaju identitet zajednice.
U izlaganju u se polazi od teze da ti muzeji nisu tek spremišta predmeta, nego aktivni prostori baštinskog djelovanja u kojima se oblikuju i održavaju kulturni identitet, društvena kohezija, ekološka osviještenost i otpornost zajednice. Oslanjajući se na kritičke studije baštine, novu muzeologiju, muzeologiju odozdo, sociomuzeologiju, ekomuzeologiju i otočne studije, izlaganje predstavlja kako ti muzeji čuvaju materijalnu i nematerijalnu baštinu, istodobno odgovarajući na izazove društvene izoliranosti, ekonomske nesigurnosti, demografskih promjena, migracija, pritisaka turizma i klimatske ranjivosti.
Istraživanje je pokazalo kako su muzeji zajednice i lokalne baštinske inicijative izrasli u participativne institucije utemeljene na lokalnom znanju i volonterskom angažmanu. Skrb se u njima ostvaruje kroz prakse pripovijedanja i međugeneracijske razmjene, zatim prakse odgovornog odnosa prema okolišu i društvene uključenosti. Djelujući kao prostori dijaloga, aktivnosti i kolektivne refleksije, ti muzeji pomažu zajednicama u suočavanju sa sadašnjim i budućim izazovima.
Zaključno, izlaganje će istaknuti kako mali muzeji predstavljaju važna kulturna mjesta i prostore otočnih društava jer održavaju veze između ljudi, mjesta, sjećanja i okoliša. Konceptualiziranje muzeja kao „prostora skrbi" pridonosi širim raspravama o održivom upravljanju baštinom te naglašava društvenu ulogu malih muzeja u ranjivim, perifernim i otočnim zajednicama.

Dr. sc. John Vella *malteški je muzeolog i istraživač čiji je rad usmjeren na grassroots i mikro muzeje, baštinu zajednice i mediteranski kulturni identitet. Doktorirao je na Sveučilištu na Malti, gdje je istraživao načine na koje mali muzeji zajednice interpretiraju i predstavljaju lokalne povijesti i identitete na mediteranskim otocima. Vella je objavio niz radova iz područja muzeologije, zbirki i interpretacije baštine, s posebnim naglaskom na društvenu ulogu muzeja i kustosku praksu. Njegov rad povezuje akademsko istraživanje i javni angažman u području baštine te pridonosi raspravama o sjećanju zajednice, kulturnom sudjelovanju i očuvanju nematerijalne baštine na Malti i u širem mediteranskom prostoru.*

Prof. dr. sc. JosAnn Cutajar *malteška je sociologinja i sveučilišna profesorica specijalizirana za rodne studije, intersekcionalnost, razvoj zajednice i društvenu dobrobit. Izvanredna je profesorica i pročelnica Odsjeka za rod i seksualnosti na Sveučilištu na Malti. U svojem se znanstvenom radu bavi društvenim nejednakostima, feminističkim istraživačkim metodama, rodno osviještenim politikama te sociologijom mjesta, uz snažnu posvećenost radu sa zajednicom i društvenoj pravednosti. Prof. Cutajar vodila je i sudjelovala u brojnim istraživačkim projektima na Malti i u međunarodnom kontekstu, a istodobno promiče kulturne i obrazovne inicijative kroz svoj rad u sveučilišnom centru* Cottonera Resource Centre. *Njezin znanstveni i aktivistički rad dao je značajan doprinos razvoju rodnih studija i istraživanja zajednica na Malti.*

Šime **Vukman**, Geografski odsjek, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
simevukman18@gmail.com

Promjene korištenja zemljišta/zemljišnog pokrova (2018.-2023.) u kontekstu (ne)brige o hrvatskim otočnim krajolicima

Hrvatski otoci su prostor obilježen različitim društvenim i prirodnim procesima koji zajedno oblikuju otočni krajolik. Procesi depopulacije i deagrarizacije često rezultiraju zapuštanjem tradicionalnih poljoprivrednih krajolika i sukcesijom vegetacije. S druge strane, razvoj turizma i sekundarnog stanovanja, kao i proces urbanizacije utječu na širenje izgrađenih područja. Dosadašnja istraživanja promjena zemljišnog pokrova/korištenja zemljišta (*land use land cover* – LULC) u Dalmaciji pokazala su da napuštanje tradicionalnih poljoprivrednih praksi dovodi do homogenizacije krajolika i povećava rizik od požara (Jajtić i dr., 2019; Tekić i dr., 2024). Iako ovo istraživanje ne ulazi dublje u koncept brige, ono nastoji interpretirati kako se različite prakse (ne)brige o otočnim krajolicima odražavaju na promjene u LULC. Pritom se zemljišni pokrov odnosi na fizička obilježja zemljine površine, a korištenje zemljišta na namjenu i načine na koje ljudi koriste taj prostor.
Za potrebe istraživanja promjena LULC (2018.-2023.) korišteni su podaci visoke rezolucije (10x10m) iz sloja Corine Land Cover plus Backbone. Analiza je provedena u softveru ArcGIS Pro na razini otočnih administrativnih naselja kako bi prikaz promjena bio što precizniji te kako bi se istaknula naselja s najintenzivnijom transformacijom krajolika. Iako se radi o relativno kratkom razdoblju, rezultati ukazuju na intenzivne promjene otočnih krajolika. Vidljiv je opći trend širenja grmolike vegetacije i izgrađenih područja s jedne strane, a smanjenja šumske vegetacije i oranica s druge strane. Treba istaknuti da je zabilježen značajan porast površina pod livadama i pašnjacima. Analiza na razini naselja omogućila je uočavanje razlika u promjenama i identifikaciju područja koja odstupaju od glavnih trendova. Utvrđene promjene LULC mogu se interpretirati kao odraz promjena u odnosu stanovništva prema prostoru i otočnom krajoliku..

Šime Vukman *student je druge godine doktorskog studija na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. Diplomirao je 2023. godine na istom odsjeku s temom „Suvremeni izazovi i potencijali razvoja Zagore". U sklopu doktorskog istraživanja bavi se tipovima hrvatskih otočnih naselja prema načinima stanovanja. Uz ruralni i otočni prostor, njegova primarna područja interesa su regionalni razvoj, demografija, promjene zemljišnog pokrova/korištenja zemljišta i osjećaj pripadnosti mjestu. Zaposlen je kao suradnik u Službi za prostorne klimatsko okolišne podatke i CROLIS, u sastavu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.*

OKRUGLI STOL
OTOČNI MUZEJI I INTERPRETACIJSKI CENTRI: IZMEĐU ZAJEDNICE I TURIZMA

Programski odbor okruglog stola: Marina Blagaić, Duje Dorotka, Dora Dunatov, Iva Niemčić, Marija Plenković

Sudionice: Manuela **Antičević**, Katija **Borak**, Jelena **Mićić**, Marija **Plenković**, Ivana **Radovani Podrug**, Kate **Šikić Čubrić**

Moderatorica: Marina **Blagaić**

U kontekstu brige, odnosno institucionalne skrbi za otočnu materijalnu i nematerijalnu baštinu, kao i o njezinim nositeljima, muzeji i različiti oblici interpretacijskih centara zauzimaju važno mjesto. Kao prostori stvaranja i prenošenja znanja o kulturi, identitetu i različitostima, oni djeluju poput zrcala otoka, kako za one koji na njemu žive, tako i za one koji ga posjećuju.
Njihovo je djelovanje pritom obilježeno izrazitom društvenom odgovornošću budući da se upravo u njihovim okvirima odvija proces odabira, istraživanja, interpretacije i predstavljanja onog što prepoznajemo kao otočnu baštinu. Time, te ustanove sudjeluju i u oblikovanju načina na koji se određene tradicije pamte i prenose lokalnoj zajednici i turističkoj publici.
Okupljanjem predstavnika otočnih muzeja i srodnih ustanova, okrugli stol ovogodišnje Anatomije otoka želi apostrofirati praktičnu dimenziju njihova rada i otvoriti prostor za razmjenu iskustava različitih dionika skrbi za baštinu. To uključuje raspravu o suvremenim muzeološkim i interpretacijskim praksama, različitim modelima rada te načinima nošenja s izazovima i problemima s kojima se pritom susreću, poput financijskih rješenja i manjka radnih mjesta. Uzimajući u obzir i njihovu smještenost u gospodarski sektor, razmotrit će se pitanje odgovorne skrbi za baštinu, osvjetljavajući pritom i što je muzej bez turista.

Manuela Antičević *diplomirala je teologiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, a dodatno se specijalizirala za upravljanje projektima, fondovima i programima Europske unije na Fakultetu političkih znanosti. Od početaka provedbe LEADER/CLLD pristupa u Republic Hrvatskoj djeluje u području održivog lokalnog razvoja. Sudjelovala je u uspostavi dviju neprofitnih organizacija — Lokalne akcijske grupe Škoji i Lokalne akcijske skupine u ribarstvu Škoji koje počivaju na partnerstvu javnog, civilnog i gospodarskog sektora te povezuju otočne zajednice Hvara, Visa i Šolte. Kao programska voditeljica obije organizacija koordinira participativne procese izrade, provedbe i evaluacije lokalnih razvojnih strategija te sudjeluje u oblikovanju i provedbi lokalnih mjera potpore i brojnim aktivnostima koje se tiču poljoprivrede, ribarstva, male ruralne infrastrukture i kvalitete života na otocima, a u okviru kojih posebno mjesto imaju umrežavanje lokalnih dionika i očuvanje kulturne i prirodne baštine.*

Katija Borak *magistra je etnologije i informacijskih znanosti, smjer muzeologija te kustosica u Muzeju hvarske baštine u Hvaru. Bavi se muzeološkom obradom i interpretacijom zbirki te istraživanjem etnografske baštine otoka Hvara. Autorica je bibliografije etnografskih tema i istraživanja baštinskih ustanova na Hvaru (1955.–2020.) i rada o muzeološkim pristupima zbirci Kabineta Grgura Bučića. Sa suautorima je objavila rad o Niku Dubokoviću i njegovoj muzeološkoj viziji otoka. Uredila je katalog Zbirka Hvarskog povijesnog kazališta (2024.) i dječji vodič Otkrij Muzej hvarske baštine (2024.).*

Jelena Mićić*, povjesničarka je umjetnosti i kulturna menadžerica, diplomirala na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Profesionalno iskustvo obuhvaća kustoski i produkcijski rad te razvoj i realizaciju kulturnih projekata. Od 2018. sudjeluje u organizaciji Hvarskih ljetnih priredbi, a od svibnja 2023. obnaša dužnost ravnateljice Javne ustanove u kulturi HVAR 1612. U svom radu bavi se razvojem kulturnih programa, povezivanjem kulturne baštine i suvremenih umjetničkih praksi te jačanjem uloge kulture u životu lokalne zajednice.*

Marija Plenković *je magistra etnologije i magistra ruskog jezika i edukacije (2014. Sveučilište u Zadru), sa stečenim stručnim muzejskim zvanjem kustosice (2017.). U Muzeju općine Jelsa obnaša funkciju ravnateljice. Osim upravljačkih poslova, djelomično obavlja i stručni rad kustosa, što uključuje poslove brige o zbirkama, istraživanja, pripremu stalnih postava i povremenih izložaba, vođenje izložbene galerije Kravata i pripremu programa. Voditeljica je Vinogradarske zbirke u Pitvama te Kulturno-povijesne i Zbirke grafika, slika i reljefa Jurja Dobrovića u Jelsi.*

Ivana Radovani Podrug *zaposlena je u Područnom konzervatorskom odjelu u Splitu Ministarstva kulture i medija kao viša stručna savjetnica, konzervatorica za pokretnu i nepokretnu kulturnu baštinu. Valorizira i ažurira bazu podataka etnografske baštine i topografiju spomenika tradicijske arhitekture. Sudjeluje u provođenju upravnog postupka i stručnog nadzora u zaštiti pokretne i nepokretne baštine. Izrađivala je prijedloge za upis u Listu zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske i na UNESCO-vu Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Sudjelovala je u više znanstvenih i stručnih*

projekata. Kao suradnica pripremila je etnografski dio izložbe Dalmatinska zagora – nepoznata zemlja. Suurednica je zbornika Mit, vjerovanje i prostor (2024.).

***Kate Šikić Čubrić** etnologinja je i ravnateljica Muzeja betinske drvene brodogradnje u Betini na otoku Murteru. Diplomirala je etnologiju i talijanski jezik. U projekt osnivanja muzeja uključila se 2014. godine kao terenska etnologinja, vodeći razgovore sa starijim brodograditeljima i prikupljajući građu o tristogodišnjoj tradiciji drvene brodogradnje. Od njegova otvorenja 2015. godine vodi Muzej kao ravnateljica. Muzej je 2018. godine dobio nagradu Silletto, a 2019. nagradu Europa Nostra. Pod njezinim vodstvom Muzej razvija edukativne i stručne programe posvećene očuvanju i prenošenju znanja o tradicijskoj drvenoj brodogradnji, među kojima su program Zaplovi u gajeti i Sajam tradicijske drvene brodogradnje. Muzej je 2019. godine bio domaćin Foruma pomorskih muzeja Mediterana. Autorica je izložbe Žene kalafata, a u svom stručnom radu posebno se bavi ulogom i iskustvima žena u pomorstvu i pomorskoj baštini.*

FLAG ŠKOJI

Otisci zajednice – prikaz projekata lokalnih akcijskih grupa na hrvatskim otocima (LEADER/CLLD)

Svaka zajednica ostavlja svoje otiske – u moru i lukama, riječima, okusima, znanjima i vještinama koje se prenose s generacije na generaciju. Ribarstvena i maritimna baština stoga nije samo zapis prošlosti. Ona je živo nasljeđe ljudi koji su oblikovali život otoka, ali i izvor novih prilika za lokalni razvoj, obrazovanje, kulturu, odgovorno korištenje mora i međusobnu suradnju.
Kroz LEADER/CLLD pristup i potporu lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova i FLAG-ova), zajednice prepoznaju vrijednost vlastitog nasljeđa stvarajući nove inicijative za održiviju budućnost. U okviru simpozija Anatomija otoka, predstavljen je samo manji dio inicijativa provedenih kroz LEADER/CLLD kao poziv za daljnja promišljanja i nove ideje te kreativne inicijative koje će obogatiti otočni život.

14th Anatomy of Islands

SYMPOSIUM

15 | 10 | 2026 – 17 | 10 |2026

Book of Abstracts

Jelsa and the Town of Hvar, Island of Hvar, Croatia

THE ANATOMY OF ISLANDS PROGRAM – CYCLES OF WORKSHOPS AND SYMPOSIA

The Association carried out its first five-year cycle of island symposia and workshops between 2012 and 2016 on the island of Vis, organized with the support of the local community. In 2017, Anatomy of Islands moved to Lastovo for a new cycle of five years. This was a result of cooperation with the local Dobre Dobričević Association. Since 2023, the program of workshops and symposia has been taking place on the island of Hvar.

The symposia and workshops on Vis provided an experience of knowledge sharing and of devising possibilities for the restoration of beautiful, but publicly inaccessible and underused buildings and agricultural land. This effort was recognized, and in 2016 Anatomy of Islands received the *ARTUR* award (in the field of architecture and tourism), presented by the Zagreb Society of Architects. Up to 150 lectures and round tables held during the first five-year cycle provided us with important insights into island culture and the possibilities for the future development of islands.

Workshops held before or shortly after the symposium provided an opportunity for international architecture students to develop projects aimed at improving the current state of selected sites and imagining new and creative uses for existing buildings or locations on the islands. The international working context resulted in a series of innovative projects for specific locations on Vis, ranging from architectural designs to video works. During the workshop program on the island of Lastovo, we sought to further explore interdisciplinary and transdisciplinary approaches by opening the workshop to students from other fields. The last, anniversary symposium on Lastovo, held in 2022, focused on a theme of climate change and the environmental futures of islands. This symposium gathered 45 authors and featured 31 presentations addressing the impact of climate change and pollution on island ecosystems and their sustainability, as well as the possibilities for adaptation. Islands are at the forefront of confronting the challenges of adapting to climate change, and island communities are pioneers in identifying and implementing sustainable climate solutions and in developing their own strategies for climate resilience.

With the 11th Anatomy of Islands, held in September 2023, the symposium moved to Jelsa on the island of Hvar for the next five-year cycle. The theme of the first symposium on the new island was the Mediterranean diet, observed as both sum of global processes and island knowledge. The total of 56 authors presented in 37 presentations, covering different disciplinary and transdisciplinary perspectives, such as the impact of the Mediterranean diet on the quality of life of island populations and on the natural environment, as well as on contemporary lifestyles on a global scale. The following year (2024), the 12th Anatomy of Islands, themed "Living on Islands – Demographic Challenges and Local Perspectives", brought together 36 presenters who examined life on Croatian islands through 26 presentations. Particular focus of this symposium lied in

migration which strongly shapes the demographic, social and cultural reality of island communities. Discussions addressed the emigration and return of islanders, the arrival of new residents, and the challenges of everyday life such as access to education, healthcare and employment. Special attention was devoted to the preservation of island heritage, the quality of life of children and older people, the impact of modernization and climate change, and the planning of sustainable development of island areas.

The first scholarly volume of Anatomy of Islands is being published in 2026. It presentes a collection of works presented at the 13th symposium with topics on island demographic. Titled *Demographic Challenges and Local Perspectives on Islands: Anatomy of Islands Proceedings* (*Demografski izazovi i lokalne perspektive na otocima: Zbornik radova Anatomije otoka*), the collection was edited by Sonja Podgorelec, Sanja Klempić Bogadi and Ana Perinić Lewis, and co-published by Anatomy of Islands – Centre for Research and Development, the Institute for Migration Research and the Institute of Ethnology and Folklore Research.

All presentations are available on CARNET's MEDUZA service.

The 14th Anatomy of Islands, focused on the heritage arena as a context of care for island communities and landscapes, brings together 56 experts and 30 presentations discussing Croatian islands, from Krk, Pag, Cres, Šolta, Zlarin and Žirje to Hvar, Brač and Korčula. The experiences of Croatian islands will be compared with those of Gotland, Lesbos, the Faroe Islands, Cabo Verde, the La Maddalena archipelago and Bermuda. The symposium will open with a plenary lecture by Swedish ethnologist Owe Ronström on tradition and heritage as competing views of the past on the island of Gotland. This year's symposium was supported by the Ministry of Regional Development and EU Funds, the Ministry of Science, Education and Youth of the Republic of Croatia, the Ministry of Demography and Immigration of the Republic of Croatia, the Institute of Ethnology and Folklore Research, the Institute for Migration Research, the Department of Ethnology and Anthropology at the University of Zadar, the Municipality of Jelsa, the Jelsa Tourist Board, the Public Cultural Institution HVAR 1612, the Local Action Group Škoji, the Fisheries Local Action Group Škoji, the Jelsa Municipal Museum, the Jelsa Municipal Library and Reading Room, and the Public Institution Agency for the Management of the Stari Grad Plain.

ANATOMY OF ISLANDS – CENTRE FOR RESEARCH AND DEVELOPMENT

The founders and members of the association "Anatomy of Islands – Centre for Research and Development" have come together to develop and network knowledge about life on islands and to apply that knowledge in projects that benefit island communities.

The Association was founded in March 2014, with its headquarters on the island of Vis and a branch office in Zagreb, as the successor to the activities carried out by the "Anatomy of Islands" section of the association "Lavurat za poje" from Podšpilje on the island of Vis. Since 2022, the Association has been headquartered on the island of Hvar.

Scope of the Association's activities:

The principal goal in founding the Association was to create an international platform for island research and development that acts as an active participant in affirming life on islands.

The need to found the Association arose from:

- the perceived lack of commitment to the development of Croatian islands at the local and national levels,
- insufficient production of knowledge about islands within the scientific and educational systems, and the absence of systematic application of new knowledge about life on islands,
- a lack of international exchange of experience and knowledge about island development,
- a lack of awareness of the need to implement new development models/forms that help retain the population on islands.

The purpose of the Association's activities is to create interdisciplinary knowledge about islands, island communities and models of island development, to transmit this knowledge through various forms of education, and to apply it in development projects

CO-ORGANISERS

INSTITUTE OF ETHNOLOGY AND FOLKLORE RESEARCH, ZAGREB

The Institute of Ethnology and Folklore Research is a unique center for folkloristic, ethnological, ethnomusicological and related scientific research in the Republic of Croatia, with a focus on interdisciplinary and transdisciplinary critical studies of culture. The Institute's associates – experts from various disciplines such as ethnology, cultural anthropology, folkloristics, literary theory, theater studies, history, sociology, linguistics, musicology, choreology and art history – investigate both contemporary and historical cultural phenomena and processes.

An important part of the Institute's activities is the publication of two issues of the scientific journal *Narodna umjetnost* annually (in Croatian and English), as well as the preparation and printing of monographs and edited volumes within the Nova etnografija

series. The development of scientific research at the Institute is accompanied by the development of professional activities. Today, the Institute's Documentation Department maintains a unique collection of documents (in various media) on Croatian traditional culture of the twentieth and early twenty-first centuries. In 1991, this collection was inscribed in the Register of Movable Cultural Monuments of the Regional Institute for the Protection of Cultural Monuments in Zagreb, and as a whole it has the status of a cultural monument of categories "O" and "I". The Digital Repository of the Institute of Ethnology and Folklore Research (DIEF) has also been established.

The materials are accessible to researchers, as well as to external users: institutions and individuals interested in their application.

THE DEPARTMENT OF ETHNOLOGY AND ANTHROPOLOGY, UNIVERSITY OF ZADAR

The Department of Ethnology and Anthropology at the University of Zadar is a relevant scientific research and educational center in the field of ethnology and cultural anthropology in Croatia. The undergraduate and graduate studies of ethnology and anthropology are primarily focused on exploration of culture in its various manifestations, especially in the Adriatic and broader Mediterranean region, as well as in the context of Southeastern Europe. In recent years, the Department has actively participated as a co-organizer of the scientific conference "Anatomy of Islands" and through the involvement of students in workshops, it seeks to enrich the workshop programs that precede the conference. In addition to supporting student engagement, the academic staff of the department actively participates in numerous domestic and international research projects. Currently, the department is carrying out several domestic and international competitive research projects aimed at shedding light on the cultural complexity of the Adriatic region in a broader context. Department employees actively participate as mentors in the postgraduate doctoral program in Humanities (module in ethnology and anthropology), which is also the only doctoral program conceived in the form of *pro bono* work with doctoral students. Through projects and courses in the undergraduate, graduate, and doctoral studies of ethnology and anthropology, the Department of Ethnology and Anthropology of the University of Zadar seeks to position itself as a relevant scientific and educational institution that actively promotes topics in the field of island and Mediterranean studies, Adriatic maritime pilgrimages, digital anthropology, studies of temporality, cultural heritage, linguistic anthropology, musical tradition, and many other areas of contemporary ethnology and cultural anthropology.

INSTITUTE FOR MIGRATION RESEARCH, ZAGREB

The Institute for Migration Research was founded in 1984, initially under the name Center for Migration and Ethnic Studies. It was formed by merging the Center for Migration Research – the successor to the continuous research on external migration be-

gun in 1967 within the Institute of Geography of the University of Zagreb, which in 1977 was joined by the Center for the Study of Education of the Institute for Social Research of the University of Zagreb – and the Institute for Migration and Ethnic Studies (which had existed since 1965), with the aim of scientifically researching external and internal migration, Croatian emigration and minorities. Until 2024, it was known as the Institute for Migration and Ethnic Studies. It is the only scientific research institution in Croatia, as well as in the broader region, that advances scientific and public understanding of the complexity and reality of all forms of migration and population mobility through their systematic and continuous interdisciplinary monitoring, and through the study of national/ethnic minorities and various aspects of ethnic issues, with the particular task of encouraging their comparative study. In addition, research on Croatian identity, the population of the Croatian islands, coastal and continental regions, as well as comparative research on post-migration phenomena such as migrant integration, also holds a significant place in the Institute's activities. In recent years, with the emergence of new migration processes in Croatia and abroad, research has also focused on transnational migration, the Croatian diaspora, asylum and irregular migration, and various methodological and theoretical approaches to migration research. The Institute brings together experts from various scientific fields: the social sciences, the humanities and interdisciplinary fields of science. It consists of three departments: the Scientific Department for Migration and Demographic Research, the Scientific Department for Diaspora and National Minority Research, and the Scientific Department for Cultural and Island Studies. The Institute is engaged in publishing and has been publishing the scientific journal *Migracijske i etničke teme (Migration and Ethnic Themes)* since 1985.

TOURIST BOARD OF JELSA MUNICIPALITY

The Tourist Board of Jelsa Municipality, founded in 1995, is a key organization in the promotion and development of tourism in the Municipality of Jelsa.

The main objectives of the Tourist Board of Jelsa Municipality encompass a wide range of activities aimed at improving the tourist offer and the visitor experience. Through the coordination of key tourism development activities, it creates an attractive and competitive destination. It also focuses on improving the conditions of tourists' stays, ensuring the quality of accommodation, food, and entertainment and cultural offerings. The Tourist Board plays a key role in raising awareness of the importance of tourism in the Municipality of Jelsa. Its activities contribute to an understanding of the economic, social and cultural benefits that tourism brings to the community, while promoting the principles of sustainable development and emphasizing the importance of protecting the environment and cultural and natural heritage. The Tourist Board of Jelsa Municipality also plays a role in organizing events and festivities that contribute to the destination's identity. Through digital *online* and *offline* communication channels, it promotes commercial advertisements and establishes sponsorship agreements to secure funding for its activities.

Furthermore, it organizes professional meetings and training sessions that raise the quality of services provided in the tourism sector. It provides services through tourist information systems, enabling visitors to access information about the destination. Ultimately, the role of the Tourist Board of Jelsa Municipality is crucial for the integrated development of tourism at the local level, fostering sustainable growth, environmental protection and the enrichment of the destination's tourist offer..

MUNICIPALITY OF JELSA

The municipality of Jelsa, located on the north and south coast of the central part of the island of Hvar, is legally part of the Split-Dalmatian County. Jelsa is bordered by the two highest island peaks, in the west St. Nikola, and in the east Hum. It has a mild climate with warm winters and pleasant summers, and the entire area of the municipality abounds with luxuriant Mediterranean vegetation. Located on the regional road that passes through the island since 1993, it includes 12 settlements: Gdinj, Gromin Dolac, Humac, Ivan Dolac, Jelsa, Pitve, Poljica, Svirče, Vrboska, Vrisnik, Zavala and Zastražišće. It covers 121.2 km2. According to the 2001 census, the Municipality of Jelsa had 3,656 inhabitants. It is connected to the surrounding settlements by local roads, and by boat to Split and Bol on the island of Brač. The area of Jelsa municipality, like the whole island, has a richly indented coast with associated islets, many bays and islands. The population of the Jelsa area can be traced back to prehistory, the era of the Greek colony and the time of the Roman Empire. In the 8th century, the island of Hvar and Jelsa were inhabited by Croats. The name Jelsa was mentioned in the 14th century as the harbour of the settlement of Pitve (*Portus de Pitue*) created around the church of St. Ivan. In the middle of the XIX century, the marshlands around the coast were drained, and the new center of Jelsa was gradually built. Since 1945, the area of today's municipality of Jelsa has been experiencing economic and tourist development. The economic base consists of agriculture, viticulture, olive growing, fishing, shipbuilding, shipping and tourism.

JELSA MUNICIPAL LIBRARY AND READING ROOM

The Croatian National Reading Room was founded in Jelsa on June 1, 1868. Its founder and first president was the mayor of Jelsa, Captain Niko Duboković, and its honorary members included Bishop Josip Juraj Strossmayer and Father Mihovil Pavlinović. As the first Croatian national reading room on the Adriatic islands, its mission was to spread education, culture and national awareness under the motto "Through Education to Freedom". Unfortunately, on November 10, 2003, a major fire destroyed its entire collection of around twelve thousand books, which was followed by charity campaigns organized by the Zagreb City Libraries, the Marko Marulić City Library in Split and the newspaper Slobodna Dalmacija. With the help of the Ministry of Culture, the Municipality of Jelsa made great efforts to renovate and equip a new library in the Cultural Center building on Tome Gamulin Square, and the Library was officially opened on the eve of

Jelsa Municipality Day, August 14, 2014. The Library is situated in an attractive location in the center of Jelsa, equipped with modern technology and suitable for hosting various cultural events and educational activities. The services of the Jelsa Municipal Library and Reading Room include regular information services, use of the reading room, and access to the Local History Collection and the Reference Collection. In addition, the library offers photocopying and scanning, as well as access to computers and the internet.

The Jelsa Municipal Library and Reading Room regularly hosts a variety of events for all age groups, in cooperation with the Library's partners – above all the Jelsa Primary and Secondary Schools, the Jelsa Kindergarten and the Jelsa Municipal Museum – as well as various citizens' groups, institutions and associations, writers and volunteers..

PUBLIC CULTURAL INSTITUTION HVAR 1612

The Public Cultural Institution HVAR 1612 was established in 2022 by decision of the Town of Hvar, with the aim of bringing together cultural activities and of managing and bringing to life, through its programs, the town's restored historical spaces and monuments. The institution's name refers to the year 1612, when the Hvar Theatre, one of the oldest public theaters in Europe, was founded. The institution manages the Hvar Theatre, the Arsenal Gallery, the Loggia and the Veneranda Summer Stage, and throughout the year develops and delivers a diverse cultural program – from theater performances and concerts to exhibitions and programs for children and young people.

It pays particular attention to developing cultural offerings outside the summer tourist season, with the aim of ensuring a continuous cultural life on the island throughout the year. The institution also organizes the Hvar Summer Festival, one of the longest-running cultural festivals on the Adriatic, while through its educational program Sokolić it cooperates with kindergartens and schools and enables children and young people on the island to take part in performances, workshops and concerts. In its work, it strives to apply sustainable practices, promote energy efficiency and use digital solutions in the organization, communication and promotion of its programs.

LOCAL ACTION GROUP (LAG) ŠKOJI

The Local Action Group (LAG) Škoji is a non-profit organization whose primary task is the decentralized distribution of funds from the European Agricultural Fund for Rural Development through the LEADER/CLLD measure. Members of LAG Škoji come from the public, economic, and civil sectors, and the organizational structure is designed in such a way that no sector has more than 49% of the voting rights. The Local Action Group Škoji was established in March 2011 under the name LAG Hvar. By joining the island of Vis in 2013, LAG Hvar changes its name to LAG Škoji, which in the local dialect means "islands". In 2014, the municipality of Šolta also joins, giving LAG its final form covering land, sea, and the archipelago of three larger inhabited islands (Hvar, Vis, and Šolta), with 7 units of local self-government including the cities of Hvar, Komiža, Stari Grad, and Vis, as well as the municipalities of Jelsa, Sućuraj, and Šolta.

FISHERIES LOCAL ACTION GROUP (FLAG) ŠKOJI

The Fisheries Local Action Group Škoji operates in the archipelago of the islands of Hvar, Vis and Šolta, where fishing and aquaculture are traditionally important economic sectors, and the rich maritime heritage is an important part of everyday social and cultural life, as well as an important component of the tourist offer of the entire area. In order to appropriately valorize fishing, aquaculture, natural and cultural heritage, and the knowledge and skills related to fishing, and to encourage their further development, the towns of Hvar, Vis, Stari Grad and Komiža, the municipalities of Jelsa, Sućuraj and Šolta, and representatives of the fisheries business sector and local associations founded the Fisheries Local Action Group Škoji, abbreviated FLAG Škoji, on June 17, 2016. A Fisheries Local Action Group (*FLAG*) is a partnership of representatives of the economic, civil and public sectors of a particular fisheries area, established with the aim of drawing up a local development strategy in fisheries (LRSR) and implementing projects in line with the LEADER/CLLD methodology, using an allocation from the European Maritime and Fisheries Fund.

PUBLIC INSTITUTION AGENCY FOR THE MANAGEMENT OF THE STARI GRAD PLAIN

The Public Institution Agency for the Management of the Stari Grad Plain was established by the Ministry of Culture, the Ministry of Agriculture, Fisheries and Water Management, the Municipality of Jelsa and the Town of Stari Grad. Following the inscription of the Stari Grad Plain on the World Heritage List, the opportunity and the need arose to establish this Agency, whose primary task is to direct the diverse interests of farmers, landowners, entrepreneurs, archaeologists, conservators, spatial planners and the local community toward a common goal – the revitalization and sustainable development of the Stari Grad Plain

HVAR SECONDARY SCHOOL

At the request of the residents of the island of Hvar, the Hvar Municipal Assembly, at its session held on July 17, 1967, decided to establish a gymnasium in Hvar with branch departments in Jelsa. It was determined that the School had the necessary conditions to continue operating. The first generation of students graduated in 1968/69. In 1972, the Hvar Secondary School Center for Gymnasium and Hospitality Education was approved to enroll students (a four-year program for the gymnasium and a three-year program for hospitality occupations). The same programs were approved for the branch departments in Jelsa in 1977. With the 1975 education reform, gymnasiums were abolished and secondary school centers were established. Accordingly, the school changed its name to the Center for Specialized Education, and education and training for the

occupations of waiter and cook in the hospitality and tourism sector were approved. In 1978, the school introduced education for an occupation in the economics sector – a skilled worker for basic economic tasks. In 1983, the Center for Specialized Education was approved to deliver educational programs in the hotel and tourism sector for the occupations of waiter and cook (level IV), as well as for the occupations of economist for accounting and finance and economist for market affairs (level IV). In 1986, the School took a further step forward and expanded its educational profiles to the electrical engineering sector, the field of mathematics and computer science, and the occupation of worker in horticultural production. In 1989, the School met the requirements for delivering an educational program in the hospitality and tourism sector for the profile of hotel and tourism worker (level IV qualification).

By decision of the Hvar Municipal Assembly of January 27, 1992, Hvar Secondary School was established as the legal successor of the Center for Specialized Education. By a decision of February 15, 1993, the School was approved to begin operating and to implement secondary school curricula for the general gymnasium program and, in the field of hospitality and tourism, for the programs of waiter, cook and hotel and tourism technician.

Aiming to nurture the tradition of agricultural production on the island, in 2012 Hvar Secondary School began delivering an educational program for the occupation of agritourism technician.

14th Anatomy of Islands

Symposium

THE HERITAGE ARENA AS A CONTEXT OF CARE FOR ISLAND COMMUNITIES AND LANDSCAPES

15 | 10 | 2026 – 17 | 10 |2026

Jelsa and the town of Hvar, Island of Hvar, Croatia

ABOUT THE 14th ANATOMY OF ISLANDS SYMPOSIUM – JELSA AND THE TOWN OF HVAR, ISLAND OF HVAR, 2026

With the theme of this year's 14th Anatomy of Islands, we wish to open a discussion on the ways in which care for island heritage can also encompass care for island communities and landscapes. Who takes care of island heritage and how? We understand heritage as a living relationship – a network of emotional, cultural, social, natural, economic and political connections. Heritage is not "something that exists out there waiting to be discovered", but rather something created through complex institutional processes (cf. Leimgruber 2013: 128). It is neither a fact nor a fixed category, but a social construction; a social process of active care involving a variety of actors. Heritage functions as a means through which material and immaterial values, meanings and relationships are continuously produced, negotiated, maintained and transmitted into the future (cf. Hameršak, Pleše & Vukušić 2013).

Dominant heritage discourses are closely tied to the production of heritage through institutional practices of protecting and preserving natural and cultural assets, as well as their valorization and subsequent commodification. It is precisely within these processes of selection, protection, management and representation that questions of responsibility and care emerge as key drivers of heritage safeguarding. Along with archiving and preserving the past, care implies sustainability, thus striving towards the future. Understood as a relational practice, care encompasses activities that maintain, continue or repair the world we live in (cf. Tronto & Fisher 1990; Tronto 2009).

We understand care for island heritage as a set of interwoven relationships and practices shaped through interactions among communities, professionals and institutions. It is precisely the heterogeneity of responsibilities and modes of engagement that constitutes the heritage arena as a space of ongoing negotiation over heritage (cf. Grasseni 2017). A meaningful response to the tensions and dichotomies that continuously permeate heritage discourses is offered by the ethics of care, which foregrounds relationships, fragility, interdependence and responsibility, rather than focusing solely on formal rights (cf. Weinert 2021). This perspective enables a shift from managing heritage to relating to it, providing a framework for understanding heritage care not only as institutional care, but as a lived experience: a continuous and reflexive process that integrates the active involvement of island communities.

The purpose of this year's interdisciplinary international symposium is to explore what can be learned from (and for) island practices in order to stimulate the theorization and evaluation of, as well as care for, heritage. The questions we seek to open and discuss include:

- Who is responsible for island heritage and to whom is its care entrusted?
- What models of care and safeguarding of island heritage exist?
- Which values do communities seek to preserve through practices of heritage care?
- How do different levels of care, responsibility, obligation and engagement with island heritage influence the understanding, valorization and presentation of its values?
- How does everyday, practical care for local island heritage shape a sense of belonging and social cohesion; but also possibly alterity and exclusion (with, for example, settlers)?
- How are moral responsibilities that encourage care for heritage formed and transmitted on (and by) islands, as illustrated by the image of neglected or abandoned olive groves?
- How does economic profit, associated with heritage, shape and direct its future?
- How does care for island landscapes unfold within the heritage arena?
- What is the relationship between the fragility of island communities (marked by e.g. demographic change and limited economic resources) and the perpetuation of cultural heritage and nature safeguarding?
- Can heritage care be sustainable when driven by economic imperatives – and if so, under what conditions?
- What obstacles and opportunities do institutional and financial frameworks create for local communities caring for island heritage?

THEMATIC PANELS:

1. PRACTICES AND DYNAMICS OF CARE IN ISLAND COMMUNITIES: WHO IS CARING AND HOW?

- Roles of local residents, individuals, initiatives, "newcomers" and experts
- Challenges of mobilizing communities around heritage care
- Diversity of everyday practices of care: maintenance, preservation, repair, storytelling, humor, volunteering, use and coexistence with the landscape
- Models of intergenerational transmission of knowledge and heritage practices
- Ethnographies of care and collaborative ethnographies / research methodologies

2. POLITICS AND INFRASTRUCTURES OF CARE: WHAT IS SUPPORTED, WHAT IS NEGLECTED?

- Authorized heritage discourse (cf. Smith 2006) and local perspectives
- Types of island heritage (cultural and natural): those that receive support and those that remain in the shadows
- The influence of international policies on national and local strategies of island heritage care
- The digital realm, preservation and institutional management models

• The challenge of safeguarding the cultural significance of heritage while adapting it to serve functional and instrumental purposes within contemporary contexts

3. HERITAGE ECONOMY AND COMMUNITY IMPACTS

• Heritage, tourism and market logics
• Commodification of culture and nature: who benefits, who loses?
• The production of island stereotypes and heritage narratives, as well as their effects on local self-perception
• Heritage as a development resource – opportunities and risks
• The role of digital media in the creation, transmission and presentation of heritage

4. HERITAGE, IDENTITY, AND A SHARED FUTURE

• Heritage as a driver of social change, social cohesion, identity reproduction and collective memory
• The role of heritage in shaping and imagining shared futures of island communities
• Between "fear of loss" and understanding culture as dynamic and changeable
• Heritage and the well-being of individuals, island communities and the environment: emotional, social and ecological dimensions
• Inheritance and the assumption of responsibility under conditions of demographic and economic change (e.g. permanent and temporary returnees, displaced islanders, second-home owners, newcomers, transnational heirs)

SYMPOSIUM PROGRAM COMMITTEE

Dr. Godfrey Baldacchino, University of Malta

Dr. Marina Blagaić, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb

Dr. Joško Ćaleta, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb

Dr. Dora Dunatov, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb

Dr. Pauline Flipo-Boucontet, Island Development Agency – OTRA, Cres Island

Dr. Agnès Michelot, UMR CNRS Littoral Environment Society, University of La Rochelle, France

Dr. Iva Niemčić, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb

Dr. Olga Orlić, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb

Dr. Tomislav Oroz, Department of Ethnology and Anthropology, University of Zadar

Dr. Ana Perinić Lewis, Institute for Migration Research, Zagreb

Dr. Mojca Piškor, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb

Dr. Marie-Ange Schellekens-Gaiffe, UMR CNRS Littoral Environment Society, University of La Rochelle, France

Dr. Peter Simonič, Department of Ethnology and Cultural Anthropology, Faculty of

Arts, University of Ljubljana, Slovenia
Dr. Nenad Starc, Institute of Economics, Zagreb
Juraj Šantorić, MA, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
Dr. Ivana Štokov, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb

SYMPOSIUM ORGANIZING COMMITTEE

Dr. Marina Blagaić, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
Antonijo Buj, MA, Tourist Board of Jelsa Municipality
Dr. Joško Ćaleta, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
Duje Dorotka, MA, Jelsa Municipal Museum
Dr. Dora Dunatov, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
Pavel Gulin Zrnić, MA, Anatomy of Islands – Centre for Research and Development, Jelsa
Ela Lipanović, MA, Institute for Migration Research, Zagreb
Tarita Mašković, BA, Anatomy of Islands – Centre for Research and Development, Jelsa
Jelena Mićić, MA, Public Cultural Institution HVAR 1612
Dr. Iva Niemčić, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
Dr. Tomislav Oroz, Department of Ethnology and Anthropology, University of Zadar
Dr. Ana Perinić Lewis, Institute for Migration Research, Zagreb
Marija Plenković, MA, Jelsa Municipal Museum
Josipa Slaviček, MA, Anatomy of Islands – Centre for Research and Development, Jelsa
Juraj Šantorić, MA, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
Dr. Ivana Štokov, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb

TECHNICAL SUPPORT

Luka Mlinarić
Branko Maljevac

ORGANISER

NGO "Anatomy of Islands – Centre for Research and Development"
www.anatomija-otoka.com

CO-ORGANISERS

Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
www.ief.hr

Department of Ethnology and Anthropology, University of Zadar
www.unizd.hr/etnologijaiantropologija

Institute for Migration Research, Zagreb
www.imin.hr

Local Action Group, LAG Škoji, Hvar
www.lag-skoji.hr

Fisheries Local Action Group, FLAG Škoji, Hvar
https://www.flag-skoji.hr/

Municipality of Jelsa
www.jelsa.hr

Tourist Board of Jelsa Municipality
www.visitjelsa.hr

Jelsa Municipal Library and Reading Room
www.library.foi.hr/lib/38

Public Cultural Institution HVAR 1612
www.hvar1612.hr

Public Institution Agency for the Management of the Stari Grad Plain
www.starogradsko-polje.com

Hvar Secondary School,
www.ss-hvar.skole.hr

LIST OF CONTRIBUTORS

Željka **Alajbeg**, Marko Marulić City Library Split – Library Grohote, Šolta Island, Croatia

Manuela **Antičević**, FLAG Škoji, Komiža, Vis Island, Croatia

Osman **Arrobbio**, University of Parma, Italy

Ante **Babić**, Ministry of Demography and Immigration of the Republic of Croatia, Zagreb, Croatia

Ivan **Banović**, Arts Academy, University of Split, Croatia

Alenka **Bartulović**, Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia

Marina **Blagaić**, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb, Croatia

Katija **Borak**, Museum of Hvar Heritage, Hvar Island, Croatia

Joško **Božanić**, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia

Luka **Božinović**, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

Nikola **Cecić-Karuzić**, Municipality of Šolta, Grohote, Šolta Island, Croatia

Joško **Ćaleta**, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb, Croatia

JosAnn **Cutajar**, Bir Mula Heritage Museum, Malta

Antonija **Čuvalo**, Faculty of Political Science, University of Zagreb, Croatia

Sissal **Dahl**, Department of Economic Geography, Faculty of Spatial Sciences, University of Groningen, the Netherlands

Dora **Dunatov**, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb, Croatia

Pauline **Flipo-Boucontet**, Island Development Agency – OTRA, Cres Island, Croatia

Damir **Franolić**, Kamen-dekor Bajčići, Malinska, Krk Island, Croatia

Marina **Garbin**, Cultural and Information Center of the Island of Šolta, Croatia

Martina **Giuffrè**, University of Parma, Italy

Marija **Gligora Udovič**, Faculty of Science, University of Zagreb, Croatia

Peter **Goggin**, Arizona State University, USA

Katarina **Gregov**, Public Institution in Culture Fortress of Culture Šibenik, Croatia

Zlatan **Krajina**, Department of Media and Communication, Faculty of Political Science, University of Zagreb, Croatia

Toni **Kraljić**, DUBoak Maritime Heritage Interpretation Centre – Dubašnica

Municipal Utility Company, Malinska, Krk Island, Croatia

Axel **Luttenberger**, Faculty of Maritime Studies, University of Rijeka, Croatia

Zrinka **Ljubešić**, Faculty of Science, University of Zagreb, Croatia

Michele **Maccari**, University of Parma, Italy

Ingeborg **Matečić**, Faculty of Economics and Business, University of Zagreb, Croatia

Vilma **Matulić**, Stari Grad Museum, Hvar Island, Croatia

Jelena **Mićić**, Public Cultural Institution HVAR 1612, Hvar

Andrija **Mišetić**, Ivo Pilar Institute of Social Sciences, Zagreb, Croatia

Ana **Mlačić**, Arts Academy, University of Split, Croatia

Dubravka **Mlinarić**, Institute for Migration Research, Zagreb, Croatia

Iva **Niemčić**, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb, Croatia

Olga **Orlić**, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb, Croatia

Tomislav **Oroz**, Department of Ethnology and Anthropology, University of Zadar, Croatia

Julianna **Ostrowska**, independent researcher

Karla **Papeš**, Public Institution in Culture Fortress of Culture Šibenik, Croatia

Cecilia **Paradiso**, La Rochelle Université / LIENSs, France

Ana **Perinić Lewis**, Institute for Migration Research, Zagreb, Croatia

Marija **Plenković**, Jelsa Municipal Museum, Hvar Island, Croatia

Ivana **Radovani Podrug**, Conservation Department in Split, Ministry of Culture and Media of the Republic of Croatia

Ivana **Rašić**, The Institute of Economics, Zagreb, Croatia

Owe **Ronström**, Uppsala University, Campus Gotland, Visby, Sweden

Jakov **Rubinić**, storyteller, Hvar Island, Croatia

Lidija **Runko Luttenberger**, Study of Polytechnics, University of Rijeka, Croatia

Mirko **Sardelić**, Institute for Historical and Social Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zagreb / The University of Western Australia

Sani **Sardelić**, Grey Area Association – Space for Contemporary and Media Art, Korčula Island, Croatia

Marijana **Sumpor**, Euro Ekspertiza j.d.o.o., Zagreb, Croatia

Kate **Šikić Čubrić**, Betina Museum of Wooden Shipbuilding, Betina, Murter Island, Croatia

Ivana **Štokov**, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb, Croatia

Sara **Ursić**, Ivo Pilar Institute of Social Sciences, Zagreb, Croatia

John **Vella**, Bir Mula Heritage Museum, Malta

Sandra Marie **Vrandečić**, Sandra. The Island Storyteller, service business / project Museum of the Island of Šolta

Šime **Vukman**, Department of Geography, Faculty of Science, University of Zagreb, Croatia

SYMPOSIUM PROGRAMME

Locations:
Jelsa Town Hall (Thursday and Saturday)
Hvar Town, Lođa (Friday)

THURSDAY, 15th OCTOBER

Jelsa Town Hall

08:30-09:00 Registration

09:00-09:30 **Opening of the symposium and welcome address by the organizers**

09:30-10:30 **Keynote Lecture**
Moderator: Dora Dunatov

Owe Ronström
Lost in Translation: Tradition and Heritage as Competing Regimes of the Past on the Island of Gotland

10:30-11:00 WELCOME COFFEE BREAK

11:00-12:10 **SESSION I: Landscapes, resources and commons**
Moderator: Šime Vukman

Axel Luttenberger, Lidija Runko Luttenberger, Damir Franolić
Drmun Puški – universitas on the island of Krk

Zrinka Ljubešić, Marija Gligora Udovič
Risk Management and Improvement of Salt Production at Solana Pag

Pauline Flipo-Boucontet
Cres Ponds, from Livestock Farming to Cultural and Environmental Valorization: Towards New Heritage Functions?

12:10-14:30 LUNCH BREAK

14:30-15:40 **SESSION II: Staying, migration and belonging**
Moderator: Iva Niemčić

Ante Babić
I Choose an Island, a Project Promoting Quality of Life and Demographic Revitalization on Croatian Islands

Ana Perinić Lewis, Ingeborg Matečić, Vilma Matulić
Between Outsiders and Caretakers: Newcomers in Heritage Practices on the Island of Hvar

Julianna Ostrowska
'I belong to the sea': Exploring Belonging, Care, and Island Heritage through the Concept of Islandness on Lesvos

15:40-16:00 COFFEE BREAK

16:00-17:30 **SESSION III: Living heritage, rituals and knowledge transmission**
Moderator: Olga Orlić

Iva Niemčić, Marina Blagaić
Living Heritage of Island Communities: The Za križen *and* Križi *Processions in the Context of Care and Continuity*

Joško Ćaleta, Dora Dunatov
Care for Heritage and Community through Lived Island Vernacular Musical Practice

Ivan Banović, Ana Mlačić
Holy Week as a Heritage Arena: Student Documentation and the Ethics of Care in the Communities of the Za križen *Procession on the Island of Hvar*

Jakov Rubinić, storyteller
Za križen *Procession*

Organised visit to the *Za križen* Gallery, Parish Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Jelsa

19:00-20:00 Jelsa Municipal Library and Reading Room

Book presentation: ***Demographic Challenges and Local Perspectives on Islands: Proceedings of the Anatomy of Islands Symposium***
Editors: Sonja **Podgorelec**, Sanja **Klempić Bogadi**, Ana **Perinić Lewis**

FRIDAY, 16th OCTOBER

Hvar Town, Lođa

08:00-09:00 Bus transfer from Jelsa to Hvar

09:00-10:30 **SESSION IV: Institutions, museums and models of heritage management**
Moderator: Sani Sardelić

Katarina Gregov, Karla Papeš
From Exploitation to Interpretation: How the Zlarin Community is Redefining Coral Heritage and the Island's Future

John Vella, JosAnn Cutajar
Small Museums as Contexts of Care in Island Communities

Toni Kraljić
Between Development Policies and the Needs of Island Communities: The Experience of DUBoak on the Island of Krk

Nikola Cecić-Karuzić, Željka Alajbeg, Marina Garbin, Sandra Marie Vrandečić
Caring for the Island Community through Continuous Support and the Institutionalization of Cultural Activities on the Island of Šolta

10:30-11:00 **Imprints of the Community** – display of the local action group projects on Croatian islands (LEADER/CLLD), followed by a coffee break

11:00-12:30 **Round table – Island museums and interpretation centers: Between community and tourism**

Participants: Manuela **Antičević**, Katija **Borak**, Jelena **Mićić**, Marija **Plenković**, Ivana **Radovani Podrug**, Kate **Šikić Čubrić**

Moderator: Marina **Blagaić**

12:30-14:00 CONFERENCE LUNCH

14:00-16:00 SIGHTSEEING IN HVAR

16:00-17:10 **SESSION V: Island futures, affects and comparative practices of care**
Moderator: Tomislav Oroz

Sissal Dahl
Care as Lived Heritage: Sustaining Life in Common in the Faroe Islands

Michele Maccari, Martina Giuffrè, Osman Arrobbio
Caring for Island Futures: Gendered Heritage Practices, Community Resilience, and Sustainable Tourism in Cabo Verde

Cecilia Paradiso
Military Ruins, Nostalgia and Care in the La Maddalena Archipelago

17:10-17:30 COFFEE BREAK

17:30-18:10 **SESSION VI: Tourism and the commodification of heritage**
Moderator: Ingeborg Matečić

Marijana Sumpor
Croatian Island Heritage Economies: Between Market and Community

Ivana Rašić
Rich Heritage, Exhausted Community: Žirje's Cultural Assets Between the Market, Institutional Vacuum, and Demographic Fragility

Sani Sardelić
Stone – Oil, Oil – Stone: Another Look at a Discarded Heritage Object

18:30 Bus transfer back to Jelsa

SATURDAY, 17th OCTOBER

Jelsa Town Hall

10:00-11:10 **SESSION VII: Cartographies, landscapes and island imaginaries**
Moderator: Zrinka Ljubešić

Dubravka Mlinarić, Luka Božinović
The Geography of Resisting Oblivion: Augustinian Cartography of Brač, Hvar, and Korčula in the Seventeenth Century

Šime Vukman
Land Use/Land Cover Changes (2018–2023) in the Context of (Non-)Care for Croatian Island Landscapes

Peter Goggin
A Rhetorical Approach to Legacies of Island Place-Naming in Heritage Discourse: The Case of Fairylands, Bermuda

11:10-11:30 COFFEE BREAK

11:30-12:40 **SESSION VIII: Island heritages between experience, identity and representation**
Moderator: Lidija Runko Luttenberger

Antonija Čuvalo, Zlatan Krajina
Isolation as Island Heritage?

Mirko Sardelić
Heritage and Identities of the Islands of Hvar and Korčula: History, Future, and (Self-)Representations of Cultural and Natural Landscapes

Andrija Mišetić, Sara Ursić
Two Heritages of One Town: Tourist Scenography and Vernacular Spaces of Memory in Korčula

12:40-13:00 COFFEE BREAK

13:00-14:10 **SESSION IX: Sea, navigation and island infrastructures**
Moderator: Ana Perinić Lewis

Alenka Bartulović, Tomislav Oroz
"Jadrolinija in Our Hearts": From Lifeline to Maritime Heritage

Olga Orlić, Ivana Štokov
Navigating the Edge: Seafaring, Ships, and Šolta's Island Heritage

Joško Božanić
Ars Halieutica – Four Decades of Research into Croatia's Halieutic Heritage (1986.–2026.)

14:10 Final discussion and symposium closure

19:00 Parish Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Jelsa
Closing programme: **Concert by the traditional vocal ensemble Pučki pivači KBF-a**

PAPER ABSTRACTS

Keynote lecture

Prof. emeritus Owe **Ronström**, PhD, Uppsala University, Campus Gotland, Visby, Sweden
owe.ronstrom@etnologi.uu.se

Lost in Translation: Tradition and Heritage as Competing Regimes of the Past on the Island of Gotland

The contemporary heritage boom is often presented as a global phenomenon. Yet the apparent universality of "heritage" may partly be an effect of translation, whereby locally distinct concepts and practices are subsumed under a single English term. This paper argues that heritage should not be treated as a self-evident analytical category but examined through the local vocabularies and institutions that organize relationships to the past.
Using the Swedish island of Gotland as a case study, I compare two overlapping yet distinct regimes of retrospective production: *tradition* and *culture* (heritage). Although both are assembled from similar materials – buildings, customs, landscapes, food, music, and memories – they differ in temporal orientation, scale, ownership, authority, audiences, and emotional register. Tradition is primarily rooted in local communities, kinship, and the rural past, whereas heritage produces globally circulating representations centred on monuments, medieval urbanity, and tourism.
Rather than asking what heritage *is*, the paper asks what different heritage regimes *do*. I argue that the growing dominance of heritage has reshaped the island's symbolic geography, shifting cultural value from rural communities to urban heritage landscapes while marginalizing alternative histories and identities. This shift has brought many consequences in terms of care for Island Communities and Landscapes.
More broadly, the paper suggests that heritage studies should pay greater attention to the conceptual and institutional diversity concealed by the global spread of the English word *heritage*.

***Owe Ronström** is a Swedish ethnologist and ethnomusicologist and Professor Emeritus of Ethnology at the Department of Cultural Anthropology and Ethnology, Uppsala University (Campus Gotland, Visby). He received his PhD from Stockholm University in 1992 with a dissertation on music, dance and ethnicity among ex-Yugoslav immigrants in Stockholm. He has published widely on music, dance, ethnicity, multiculturalism, ageing, heritage and islands, and is a leading voice in island studies. He has produced hundreds of programmes for Swedish Radio. He is a member of Sweden's national expert board on UNESCO's intangible cultural heritage. Ronström is an active musician as well. He has played for many years with the ensembles Orientexpressen and Gunnfjauns kapell, and he leads the Gotlands Balalajkaorkester. He helped revive the Swedish bagpipe and was named riksspelman in 2017. He conceived Belle Sounds, which won the Prix Italia in 2014. His current research covers sustainable tourism and 19th-century musical life on Gotland.*

Paper abstracts in alphabetical order

Ante **Babić**, The Ministry of Demography and Immigration of the Republic of Croatia, Zagreb
ante.babic@mdu.hr

I Choose an Island – A Project Promoting Quality of Life and Demographic Revitalization on Croatian Islands

The *I Choose an Island* project is a communication and promotional initiative aimed at supporting the demographic revitalisation of Croatian islands by presenting a realistic picture of everyday life, work, and growing up in island communities. Its objective is to provide insight into year-round living conditions, with particular emphasis on family life, education, entrepreneurship, and community sustainability. The project is primarily aimed at young families, professionals, returnees, and remote workers, with a focus on long-term island living rather than tourism.
The project's communication strategy is based on authentic video content hosted by Domagoj Jakopović Ribafish and centred on conversations with local residents, families, and professionals. Each episode presents key aspects of island life in a structured way: from childhood and education, employment and entrepreneurial opportunities, to housing, living costs, and available demographic support measures. Particular attention is also given to healthcare and to the social and cultural life of island communities.
The aim of *I Choose an Island* is to present openly both the advantages and the many challenges of island life, including transport connectivity and seasonal isolation. Through a documentary approach and personal testimonies, the project seeks to inform and motivate potential new residents.
By using a contemporary and credible communication tool, the project aims to contribute to changing perceptions of life on the islands and to encourage greater interest in living and working in these communities, thereby supporting their long-term demographic revitalisation..

Ante Babić *holds a degree in economics and completed a postgraduate specialist programme in European Integration. Over the course of his extensive career, he has served as Mayor of the Municipality of Lovreć, worked in the banking sector, been a Member of the Croatian Parliament, and held the positions of Deputy Minister and Deputy State Secretary. Since 2025, he has served as Acting Director of the Directorate for the Implementation of Public Policies for Demographic Revitalisation at the Ministry of Demography and Immigration. He has acquired particular expertise in the fields of demography and social policy, participating in numerous working groups, projects, seminars and international conferences. He chaired the working group responsible for amendments to the Maternity and Parental Benefits Act and served as Deputy Chair of the working group for the Child Allowance Act. Alongside his professional work, he has continuously pursued further professional development and speaks sev-*

eral foreign languages. He is also active in the field of culture, particularly in the preservation of the cultural heritage of the Imotski region, and has contributed to the editing and publication of numerous publications.

Ivan **Banović**, Arts Academy, University of Split
xivanb@gmail.com

Ana **Mlačić**, Arts Academy, University of Split
anamlacic00@gmail.com

Holy Week as a Heritage Arena: Student Documentation and the Ethics of Care in the Communities of the *Za križen* Procession on the Island of Hvar

This paper analyzes how long-term research-based educational fieldwork develops into the practice of active heritage care, reshaping the relationship between an academic institution and the local community. Moving away from generalized discourses that approach the *Za križen (Following the Cross)* procession primarily as a homogeneous UNESCO-protected phenomenon, the research focuses on the micro-local particularities of the six communities within the processional circle. It is based on fieldwork conducted so far in Svirče (2024), Vrbanj and Vrboska (2025), and Vrisnik (2026), in which local musical practice serves as the main point of entry into the wider ritual, social, and emotional life of each community. Through the collaborative ethnography of students from the Music and Film Departments of the Arts Academy in Split, the project documents not only music and ritual, but also the emotional, performative, and relational layers of tradition, as well as aspects of everyday life that usually remain outside public representations of the procession.

The paper problematizes the translation of a living ritual practice into more permanent media forms: the documentary film cycle *Zovit (The Vow)*, sheet music editions, and the sound database *Zvuci Velikoga tjedna (Sounds of Holy Week)*. It examines how different fieldwork models shape the depth of ethnographic insight and the possibility of establishing an ethics of care. Public presentations of initial results also generate trust: when the community recognizes respect for its intimacy in the completed materials, tradition bearers become active co-authors in representing their heritage.

Developed under the mentorship of assist. prof. Maja Milošević Carić, PhD, the paper also reflects on her position as an insider-researcher from the processional community. Her mediation enables students to enter local spaces of trust while, with local participants, defining clear boundaries of documentation. The resulting materials thus become participatory resources for sustainable presentation, bottom-up heritage safeguarding, and local heritage-making.

Ivan Banović *is a graduate student of Music Pedagogy at the Arts Academy in Split. He studied clarinet in Omiš with Prof. Jasminko Šetka and in Split with Prof. Marita Nera Pavlinović, while also completing secondary education in electrical engineering. He is active as an instrumentalist, choral singer, and klapa singer. He is a member of the Brodosplit City Choir and the klapa Dežgracija, and since 2025 has led the klapa Batuda. Since 2024, he has participated in the student research program of the Arts Academy dedicated to documenting the musical and ritual practices of Holy Week on the island of Hvar. Within this program, he has taken part in field recording, transcription, and analysis of chants, as well as in documenting local performance practices and interviews with tradition bearers. His research and performance interests focus on traditional musical practices, especially klapa singing and the musical heritage of Dalmatia.*

Ana Mlačić *began her musical education as a mandolinist at the Josip Hatze Music School in Split. After one year of mandolin studies at the Giuseppe Verdi Conservatory in Milan, she returned to Split in 2020 to study Music Pedagogy at the Arts Academy in Split, where she served as President of the Student Council from 2022. In 2023, she joined the first generation in Croatia enrolled in the newly established mandolin study program at the Arts Academy in Split, under Assistant Professor of Arts Ivana Kenk Kalebić. She earned her Bachelor's degree in Music Pedagogy in 2025. She conducts the youth orchestra* Anđeli svirači *within the Sanctus Domnio City Mandolin Society and is currently President of the Association of Young Academic Musicians Split (MAG). Since 2024, she has been a member of the student research team documenting the* Za križen *processional circle on Hvar.*

Alenka **Bartulović**, PhD, Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia
alenka.bartulovic@ff.uni-lj.si

Tomislav **Oroz**, PhD, Department of Ethnology and Anthropology, University of Zadar
tomislav.oroz@gmail.com

"Jadrolinija in Our Hearts": From Lifeline to Maritime Heritage

Jadrolinija is the Croatian national shipping company. Although its roots date back to the mid-nineteenth century, the company was officially established on 20 January 1947 in Rijeka. As "the lifeline" Jadrolinija's ships and ferries ensure the continuity of maritime transport by connecting the mainland with the islands and linking cities along the Adriatic coast. Over the decades, the company has undergone numerous political, social, and economic transformations, including the dissolution of Yugoslavia and the post-war social transformation. In Jadrolinija's official narratives, particular emphasis is placed on its contribution to sustaining island life, the development of tourism, and the maintenance of "normality" during the wartime 1990s.
Due to its long-standing continuity and symbolic significance, Jadrolinija generates specific expectations among different social groups (islanders, tourists, crew members, etc.)

and enables the articulation of diverse visions of the future (Bryant and Knight 2019). In this sense, Jadrolinija cannot be understood solely as transport infrastructure, but also as a means of so-called existential mobility (Hage 2009). In recent years, however, media coverage has increasingly focused on accidents involving Jadrolinija's vessels, as well as debates concerning the reduction of routes, unpredictable sailing schedules (cf. Vannini 2012), high prices, ecological concerns and the ageing fleet. Such (often sensationalist) discourses produce strong affective reactions and effects on island communities, crew members, and passengers, while also carrying broader political and economic implications. At the same time, global changes in maritime transport generate new forms of concern for Jadrolinija's future, as well as new practices of care.
The presentation will therefore focus on analysing practices of care related to Jadrolinija, primarily those that can be traced in the online sphere. Particular attention will be paid to initiatives aimed at preserving part of Jadrolinija's fleet as industrial and maritime heritage, as well as a repository of personal and collective memory.

***Alenka Bartulović**, PhD, is Associate Professor at the Department of Ethnology and Cultural Anthropology, Faculty of Arts, University of Ljubljana. She is the author of book "*We're not one of you!*" Antinationalism in post-war Sarajevo (Znanstvena založba FF, Ljubljana, 2013). Bartulović has published a number of scholarly articles and book chapters and contributed chapters to* Gender (In)equality and Gender Politics in Southeastern Europe *(Palgrave Macmillan, 2015),* Imagining Bosnian Muslims in Central Europe: Representations, Transfers and Exchanges *(Berghahn, 2021) and* The Routledge Handbook of Refugee Narratives *(Routledge, 2023, with M. Kozorog). Her research interests include music-making, remembering process, gender studies, anthropology of hope etc. Her latest work explores urban-rural dichotomies in the post-Yugoslav space, artistic practices of Bosnian refugees in Slovenia. Recently in the framework of new project* Fragile futures: Anthropocene Temporalities in the Alps-Adriatic Region *she explores the role of maritime mobility in Dalmatia in sustaining island life as well as imaginig the futures.*

***Tomislav Oroz**, PhD, is Associate Professor and Head of the Department of Ethnology and Anthropology at the University of Zadar. His research brings together memory studies, island studies, and the anthropology of time, with a particular focus on island everyday life, mobility, migration, and landscape transformations in the context of tourism and climate change. He has conducted long-term ethnographic research primarily on the eastern Adriatic islands. He led the research project* Networks of Island Temporalities *and is currently leading the Croatian research team in the WEAVE bilateral project* Fragile Futures: Anthropocene Temporalities in the Alps-Adriatic Region. *He is a member of the International Small Islands Studies Association (ISISA) and the author of* Uzburkano mirovanje: etnografija otočnih svjetova *(2026).*

Prof. emeritus Joško **Božanić**, PhD, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split
josko.bozanic@gmail.com

Ars Halieutica – Four Decades of Research into Croatia's Halieutic Heritage (1986–2026)

On 26 August 1986, the last traditional *falkuša* fishing boat from Komiža, Cicibela, sank in a storm off the island of Biševo. Its recovery, organised by the author for the future Fisheries Museum in Komiža, marked the beginning of four decades of research, revitalisation, and international presentation of Croatia's maritime heritage. Today, the preserved vessel is exhibited in the Komuna Fortress in Komiža as part of the museum collection.

In the same year, Ars Halieutica – Cultural Institution for the Study of the Experience of Living with the Sea was founded in Komiža. Its name derives from the Latin form *Halieutica*, the title of the earliest epic poem on fishing in the Adriatic, *Halieutikon*, written by the Greek poet Oppian during his exile on the island of Melita (Mljet). An interdisciplinary research team was established, bringing together scholars from the humanities and engineering disciplines, as well as experienced Komiža fishermen whose knowledge was rooted in the pre-engine era of Adriatic fishing. Their research covered every aspect of the traditional *falkuša*: boatbuilding, fishing techniques, rowing and sailing skills, fish preservation, coastal toponymy, language and maritime lexicography, oral tradition and literature, traditional weather forecasting, and seafaring proverbs.

In 1997, Ars Halieutica initiated the construction of a full-scale replica of a traditional Komiža *falkuša* to represent Croatia at EXPO '98 in Lisbon. Its international presentation stimulated renewed interest in Croatia's maritime heritage and inspired numerous restoration and reconstruction projects along the Adriatic coast. Ars Halieutica subsequently participated in the reconstruction and documentation of traditional vessels from Rovinj in Istria to Dubrovnik.

Under its supervision, two additional falkuša replicas, Palagruža and Mikula, as well as the educational "baby boat" Molo, were built, alongside design and conservation projects for numerous other traditional Croatian vessels, from the Rovinj *batana* to the Dubrovnik *galijun*. Following the Lisbon exhibition, Ars Halieutica was invited to present its work at major European maritime festivals, exhibitions, and institutions, including the Brest International Maritime Festival, Cabo da Cruz and Palamós in Spain, Prague, Oslo, Venice, and the European Parliament in Strasbourg.

In 2009, Ars Halieutica revived the traditional *falkuša* regatta from Komiža to Palagruža, which, according to a document dating from 1593, is probably the oldest documented sailing regatta in the world. Over four decades of activity, Ars Halieutica has produced a body of halieutic scholarship comprising approximately 300 publications documenting and interpreting Croatia's rich maritime and fishing heritage.

***Joško Božanić**, PhD, Professor Emeritus at the University of Split, is a distinguished Croatian writer and scholar in the humanities, particularly philology. He founded the humanities programme at the University of Split and the Centre for Interdisciplinary Studies Studia Mediterranea at the Faculty of Humanities and Social Sciences. He is also the founder and scientific advisor of the UNESCO Vis Archipelago Geopark. His interdisciplinary research brings together philology, cultural anthropology, ethnology, and maritime heritage. He is the author of ten monographs, 130 original research articles, and around 200 essays. A prominent dialectologist, he served as editor-in-chief of the journal* Čakavska rič. *Six of his books have been published in foreign languages. Through his Falkuša project, Croatian maritime heritage gained international recognition.*

Antonija **Čuvalo**, PhD, Faculty of Political Science, University of Zagreb
antonija.cuvalo@fpzg.hr

Zlatan **Krajina**, PhD, Department of Media and Communication, Faculty of Political Science, University of Zagreb
zlatan.krajina@fpzg.hr

Isolation as Island Heritage?

Starting from a multimodal (Morley, 2017) definition of communication as the movement of information, goods, and people, our understanding of the infrastructural dynamics of connectivity and disconnection between Croatian islands and the mainland incorporates the center-periphery relationship as an organizing principle. We adopt an interdisciplinary approach that adds to existing understandings a parallel and holistic examination of transport, telecommunications, and representational practices. This includes seasonal and spatial variations in maritime connections (e.g., the cancellation and addition of lines), the strength and availability of radio broadcasting, telephone, and internet signals, as well as access to books, journals, printed newspapers, and material culture and movement of people. We are guided by the insights from human geography (Massey, 1991), which show that acceleration in one place (the regional center of Split) often accompanies deceleration in another (e.g., on Hvar). We are also interested in how the well-known unevenness of connectivity of the communication nodes on islands and the mainland becomes part of the rhythms, habits, and experiences of islanders' daily lives, something we might call not only vernacular but embodied heritage, which also varies from island to island. In this way, we expand the concept of island heritage beyond its conventional understanding as material antiquities and highlight the need for the holistic study of heritage as the complex social dynamics of islands. We conclude that a comprehensive understanding of islands and island heritage requires considering the overlaps between macro-level manifested through transport, infrastructure, and symbolic flows and micro-level everyday experiences of island life and island everyday culture.

***Antonija Čuvalo**, PhD, is Associate Professor at the Department for Media and Communication, Faculty of Political Science, University of Zagreb and the vice-chair of the Centre for Media and Communication Research. She obtained her doctorate in sociology at the Department for Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb. Her doctoral dissertation deals with young peoples' media use in everyday environments. Research interests include media systems, media audiences, trust in media, mediatization, media generations, socialist and post-socialist media cultures.*

***Zlatan Krajina**, PhD, is Professor of Communication Studies at the Department of Media and Communication, Faculty of Political Science, University of Zagreb. He is the author of the books Mediji i publike u svakodnevnom životu (Leykam International, 2025) and Negotiating the Mediated City (Routledge, 2014), as well as numerous other publications on the role of media in everyday life, the geographical and urban dimensions of communication, and European identities.*

Joško **Ćaleta**, PhD, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
josko@ief.hr

Dora **Dunatov**, PhD, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
ddunatov@ief.hr

Care for Heritage and Community through Lived Island Vernacular Musical Practice

By referring to traditional music in the island communities of the eastern Adriatic as a vernacular musical practice, we wish to emphasize its anchoring role in the construction of the community's collective identity. Despite the structural and semantic transformations of vernacular musical practice, as well as changes in the frequency and intensity of performance brought about by processes of depopulation, modernization and globalization, traditional music in the contemporary world continues to carry recognizable local elements rooted in historical continuity. Equally significant is its capacity to reflect values and to perpetuate social patterns, structures and relations within the communities under study, particularly visible in religious rituals such as processions. Processions and related collective forms of lived religion emerged from a centuries-long continuity of cultural influences from the center of Western Christianity in conjunction with the vernacular Glagolitic tradition on the Croatian coast and islands. Consequently, they are anchored in local secular practices. Their contemporary manifestations continue to testify to the role of religion in island communities, once a central axis of social life.
Building on these premises, the aim of this paper is to examine different practices of care for musical heritage, whether in relation to vanished, revitalized or continuous performances of selected musical legacies. By presenting three different island case studies,

we also seek to point to different perspectives on what constitutes heritage, as well as to the varying degrees of correlation between intangible musical heritage and its practice. While the case of Šolta represents the "last of the Mohicans" in the tradition of a discontinued pre-conciliar layer of church vernacular singing on the island, the case of Rab reveals the revival of a forgotten musical practice of the entire island, bridging still-present rural-urban antagonisms on an island marked by a history of colonate relations. The third case is the tradition inscribed on UNESCO's Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity — the Hvar procession *Za križen* — whose uninterrupted transgenerational transmission has undergone noteworthy transformations.

***Joško Ćaleta**, PhD, ethnomusicologist, music educator, producer, and conductor, is a research associate at the Institute of Ethnology and Folklore Research in Zagreb. In addition to his scholarly research on the musical practices of the Dalmatian coast, islands and hinterland, his current research focuses on contemporary practices of klapa singing, Croatian vernacular church singing (Glagolitic singing), ojkanje, singing accompanied by the gusle and other musical traditions of the littoral and Dinaric regions. He is also active in the field of applied ethnomusicology as the leader of numerous vocal workshops and seminars. He contributes in an advisory capacity to the formation of music-stage expressions of folklore groups as a member of expert, advisory, and evaluation committees at showcases and festivals throughout Croatia.*

***Dora Dunatov**, PhD, is a Senior Research Assistant at the Institute of Ethnology and Folklore Research in Zagreb. She received her PhD in ethnomusicology in 2024 from the University of Music and Performing Arts Graz, with research carried out as part of the Croatian Science Foundation project* Diskograf *and focused on the market aspect of domestic 78 RPM gramophone record producers, including the diaspora. She is co-editor of the scholarly monograph* The Early Domestic Record Industry: Edison Bell Penkala, Elektroton and Jugoton *(2025), with authorial contributions. Her scholarly research is primarily focused on discography and traditional expressions of southern Croatia.*

Sissal **Dahl**, Department of Economic Geography, Faculty of Spatial Sciences, the University of Groningen, Netherlands
s.t.d.dahl@rug.nl

Care as Lived Heritage: Sustaining Life in Common in the Faroe Islands

This paper addresses local practices of care as a form of heritage in their own right. Specifically, it examines care as a lived heritage through which people sustain and make sense of living in common in the Faroe Islands. Care is understood broadly as a relational orientation and practices that connect people to one another and to place. Drawing on qualitative fieldwork and semi-structured interviews on everyday life in the Faroe Islands, the paper explores how care is practised through birthday celebrations, baptisms, funerals, everyday encounters, and affective relations with both close and more distant others. These contemporary practices are narrated through collective memories and shared understandings of Faroese islandness, including experiences of navigating unpredictable weather, archipelagic geography, and daily struggles to sustain viable lives. In this sense, care as heritage is central to the ways in which island life, collective identity, and community are actively reproduced.
At the same time, care should not be romanticised. Maintaining this relational heritage requires labour and can involve obligation, exclusion, and unequal expectations. It is also shaped by contemporary socio-economic pressures that are experienced intersectionally and generate unequal capacities to participate. Approaching care as heritage therefore offers a way to examine both the possibilities and the tensions involved in sustaining island life in common across differences.

Sissal Dahl *is a PhD researcher in the Department of Economic Geography at the Faculty of Spatial Sciences, University of Groningen. Her doctoral research focuses on social reproduction and care in everyday island life in the Faroe Islands, the Dutch Wadden Islands, and Lesvos, Greece. She is also part of the research and administrative team for the Erasmus Mundus Master's programme Islands and Sustainability (ISLANDS) and a co-organiser of the Islands and Care Forum.*

Pauline **Flipo-Boucontet**, PhD, Island Development Agency – OTRA, Cres Island
pauline@pplr-otokcres.info

Cres ponds, from livestock farming to cultural and environmental valorization: towards new heritage functions?

Island Development Agency from Cres (Otočna razvojna agencija – OTRA) is a partner in the WatHer project (Interreg Med), which focuses on the reuse of Water Heritage Systems (WHS) from a climate resilience perspective. The project brings together 12

partners from 8 Mediterranean countries (Portugal, Spain, France, Italy, Slovenia, Croatia, Albania, and Cyprus).
In this context, OTRA conducted a study on the historical, cultural, and environmental values of ponds. Once the pillars of traditional sheep farming, these ponds were gradually abandoned following waves of emigration and the decline of livestock breeding. Furthermore, the development of modern water supply systems and the construction of roads rendered their use nearly obsolete.
However, these rainwater reservoirs are not only useful for sheep breeding: they host rich ecosystems that contribute significantly to the island's biodiversity. Ponds also hold historical and cultural values, epitomized by the deriti—long dry-stone wall structures that historically regulated water access between different private owners.
Through the restoration of two or three pilot ponds under the WatHer project, our goal is not only to rehabilitate them as sustainable water sources for sheep but also to enhance the environmental, social, and cultural functions of these water heritage systems. This approach aims at transition of this heritage toward new roles that extend beyond the strictly agricultural framework.

***Pauline Flipo-Boucontet**, PhD, earned her PhD in Geography in Limoges (France), in which she studied the public action challenges of housing and energy transition in Croatian and French islands from the perspectives of islanders. She is currently living in Cres town (the island of Cres) and working for the Island Development Agency (OTRA).*

Peter **Goggin**, PhD, Arizona State University, USA
petergo@asu.edu, pgo@asu.edu

A Rhetorical approach to Legacies of Island Place-Naming in Heritage Discourse: The Case of Fairylands, Bermuda

19th century Victorian-era romanticism fueled popular fascination with fairytales and a trend of fairy-themed place naming in Britain and its colonies and territories. The idealizing and sanitizing of small islands that served colonial interests as plantations, prisons, military outposts, and maritime trade posts as idyllic, picturesque, fairytale places evoked attributes of empire while maintaining the status quo of dominant colonial culture. The development of tourism, offshore financing, and real estate industries perpetuated the idealism of fairy-themed, imaginative place naming branding of islands and island locations into the next century. As this conference's call for proposals suggests, the legacy of heritage place-naming discourse at its best may contribute in terms of care to the safeguarding of ecologies, local identities, ethics, sustainability and so forth (notions of toponymy that Nash, Hayward, Fleury, and others align with the concept of "islandness"). But it may also serve to sustain a legacy of institutionalized colonial identity and economic and racial disparity that can persist in island community identities and sense of place.

In my talk I will present the case of the British territory of the Bermuda Isles as a promoted 'fairy land' and its exclusive enclave, Fairylands, through a synthesis of archival analysis and auto-ethnography. This case illustrates the significance of heritage discourse as an approach to rhetorical toponymy in island research and culture.

***Peter Goggin**, PhD, is Associate Professor in Rhetoric (English) at the Arizona State University, Senior Global Futures Scholar with the Julie Ann Wrigley Global Futures Lab, and affiliate faculty with the Mary Lou Fulton College for Teaching and Learning Innovation. His books and articles include research on such topics as literacy studies, serendipity in research, environmental rhetoric, feral animals, mermaids, science fiction, inland waterways, and oceanic islands.*

Katarina **Gregov**, Public Cultural Institution Fortress of Culture Šibenik
katarina.gregov@tvrdjava-kulture.hr

Karla **Papeš**, PhD, Public Cultural Institution Fortress of Culture Šibenik
karla.papes@tvrdjava-kulture.hr

From Exploitation to Interpretation: How the Zlarin Community is Redefining Coral Heritage and the Island's Future

The tradition of harvesting red coral, which for centuries shaped the identity and economy of the island of Zlarin, gradually declined during the second half of the twentieth century. With the opening of the Croatian Coral Centre Zlarin in 2023, this former practice has been reframed as a cultural and developmental resource that brings together local, professional, and institutional stakeholders. This raises the question of how an island cultural tradition can be transformed from a model based on the exploitation of a natural resource into a participatory and sustainable framework that actively involves the local community in the preservation, interpretation, and presentation of collective memory.

The research is based on a qualitative case study of the Centre's activities. It examines its programme initiatives and the development of the Digital Archive of the Island of Zlarin project, which is aimed at the digitisation and long-term preservation of the island's cultural memory. Particular attention is paid to the ways in which the local community participates in documenting and interpreting heritage, as well as to the relationship between the project's cultural, social, and developmental objectives.

Preliminary findings point to the potential of a participatory approach to strengthen local engagement, foster new forms of social cohesion, and encourage a sense of responsibility towards the island's cultural and natural heritage. At the same time, they raise questions about the sustainability of a model that seeks to avoid the commodification of heritage while balancing cultural values with economic outcomes.

This research contributes to broader discussions on contemporary approaches to island heritage management and demonstrates how participatory models can provide an important framework for long-term cultural and social sustainability. The Centre's approach has also received international recognition: in 2026, it was awarded a *European Heritage Award / Europa Nostra Award* in the category Citizens' Engagement and Awareness-raising.

Katarina Gregov *has been the Head of the Croatian Coral Centre Zlarin within the Fortress of Culture Šibenik since 2023, where she develops and coordinates cultural and educational programmes related to natural and cultural heritage. She has long-standing experience in cultural management and continuous volunteer engagement in associations and local community projects. As a native of Zlarin, her work is rooted in a personal connection to the place, focusing on sustainable development, community strengthening, and contemporary approaches to heritage.*

Karla Papeš*, PhD, has been part of the Department of Heritage Research and Interpretation at the Fortress of Culture Šibenik since 2025. She earned her PhD in Art History through a dual doctoral program between Ca' Foscari University of Venice (ERC AdriArchCult) and the University of Zagreb. Her research delves into post-gunpowder military theory and treatises, construction practices in coastal areas, environmental fortification principles, and historical multilingual fortification terminology, focusing particularly on the Adriatic context.*

Toni **Kraljić**, MSc in Forestry, ICMB DUBOak – Utility Company Dubašnica Ltd., Malinska, Krk Island
toni.kraljic@dubasnica.hr

Between Development Policies and the Needs of Island Communities: The Experience of DUBoak on the Island of Krk

The DUBoak Maritime Heritage Interpretation Centre in Malinska on the island of Krk was established within the framework of development policies that, over the past fifteen years, have increasingly recognised maritime cultural heritage as a resource for local development, primarily through the lens of cultural tourism. However, the experience of Dubašnica demonstrates how local communities can move beyond the frameworks set by development programmes and use heritage not only as a tourism resource, but also as a platform for research, intergenerational knowledge transmission, strengthening local identity, and fostering long-term care for cultural and natural heritage.
Following the programme guidelines, the initial concept of the project focused on the interpretation of maritime heritage and the development of a seasonal interpretation centre. Through collaboration between the local community and a heritage professional, as well as a participatory process of planning and decision-making, space gradually opened up for a broader understanding of local heritage. This led to the development of a museological concept linking forest and sea as the fundamental and interdependent components of Dubašnica's identity. The management plan built on this concept enabled DUBoak to move beyond the conventional framework of an interpretation centre and become a platform for year-round activities dedicated to safeguarding cultural and natural heritage.

The paper shows how DUBoak has gradually expanded its scope through activities that go beyond tourism-oriented interpretation. These include the revitalisation of traditional *ladva* boat-building skills in cooperation with the Maritime and History Museum of the Croatian Littoral, the *FoRESisT* research project dedicated to traditional forestry practices, the editing of an international publication on intangible cultural heritage, environmental sustainability, and climate change, participation in safeguarding traditional sailing skills, and the development of measures for preserving local customs such as Sensa and Porcijunkula.
Using DUBoak as a case study, this presentation examines how island communities can appropriate development instruments and transform them into platforms for long-term care for the spaces, knowledge, practices, and identities that shape their everyday lives and futures.

***Toni Kraljić**, MSc in Forestry, graduated from the Faculty of Forestry and Wood Technology at the University of Zagreb, where he is currently pursuing a PhD in silviculture. His research focuses on traditional sustainable forest management practices on the island of Krk, particularly the* drmun *system. He is the director of Dubašnica Ltd., a municipal utility company that manages the DUBoak Maritime Heritage Interpretation Centre and participates in projects dedicated to the sustainable management of natural and cultural heritage.*

Axel **Luttenberger**, PhD, Faculty of Maritime Studies, University of Rijeka, Rijeka
axel@pfri.hr

Lidija **Runko Luttenberger**, PhD, University of Rijeka, Polytechnic Studies, Rijeka
lidija.luttenberger@unri.com

Damir **Franolić**, Kamen-dekor Bajčići, Malinska, Krk Island
damir.franolic@gmail.com

Drmun Puški – universitas on the island of Krk

Drmun Puški or the People's Forest is a valuable ecological and economic forest resource in the area of Malinska-Dubašnica and Poljica on the island of Krk, granted, according to folk tradition, by Prince Frankopan to the inhabitants of the surrounding villages. The first book entry for this property dates back to 1889, when, by a decree of the court in Poreč, the ownership of the forest was transferred from the Istrian District of the Austrian Empire to local residents. Such "communes" used by local residents for grazing livestock and using the forest in a sustainable manner were created through self-organizing of people in certain areas for the purpose of joint use of the property within the property community. After 1945, a shift took place when social ownership was established and the centuries-old right of locals to use and manage real estate was violated. Now it has become state property of the Republic of Croatia. In Italy, there still exist more than 300

entities called Università Agrarie. The name comes from the Latin word "universitas" — which does not mean a university, but rather "universality of the community". Namely, in the Middle Ages, each village created its own "universitas" to manage whatever could not belong to anyone in particular: pastures, forests, waters, common lands, and this system has never been abolished. Krk island peoples' forest is one of the few remaining sub-Mediterranean forests of pedunculate oak and hornbeam, a habitat and refuge for numerous plant and animal species, with ponds, grasslands, and dry-stone walls, all along the seashore. Drmun Puški is a valuable resource that we must manage wisely, protect it from mass tourism, and from any form of concreting and devastation.

***Axel Luttenberger**, PhD, is a full professor with permanent tenure at the Faculty of Maritime Studies of the University of Rijeka. He got his Bachelor's Law degree at the University of Rijeka, Faculty of Law, and became Master of Law and Doctor of Law at the University of Split, Faculty of Law. After taking the bar exam he acquired practice in the marine insurance business as legal attorney and legal advisor. He has experience in local government and government public service having been the City Mayor of Opatija and Member of Croatian Parliament. He has published four books and over hundred academic papers. His main activities are teaching maritime, commercial and ecology law at various university and vocational programmes.*

***Lidija Runko Luttenberger**, PhD, is a full professor in environmental engineering at the Faculty of Engineering of the University of Rijeka. She worked in the shipbuilding industry as design engineer, sales manager and management board member, in municipal utilities company as department manager, and also as the undersecretary of state in the Ministry of Environment and Nature Protection. She authored the book on water and waste management, co-edited the book on aural experience and soundscape management, and wrote more than 100 scientific and professional papers in the field of environmental protection.*

***Damir Franolić**, graduated in Croatian Language and Literature from the Faculty of Humanities and Social Sciences in Rijeka. He is an entrepreneur and activist who lives and works in Šotovento on the island of Krk. He has initiated several environmental campaigns concerning spatial planning, particularly opposing plans to convert forest land into tourist accommodation for a private investor, with a projected capacity of up to twelve thousand visitors, while restricting local residents' traditional rights to use the land. In 2021, he made the documentary film* Drmun je naš *(*The Drmun Is Ours*), produced by Filmaktiv.*

Zrinka **Ljubešić**, PhD, Faculty of Science, University of Zagreb, Zagreb
zrinka.ljubesic@biol.pmf.hr

Prof. Marija **Gligora Udovič**, PhD, Faculty of Science, University of Zagreb, Zagreb
m.gligoraudovic@gmail.com

Risk Management and Improvement of Salt Production at Solana Pag

Salt production on the island of Pag has a long standing tradition for thousands of years. The first written records date back to 999, but it is believed that the salt production dates from Roman times. Often called the "white gold" of Pag indicates its significant contribution to the island's economy, and its important role in shaping the island's history and culture throughout history and today. In addition to sodium chloride, sea salt also contains a number of other minerals and trace elements absorbed from the sea that are beneficial to human health. The preservation of salt pans is important not only for the cultural identity of the island, its historical heritage and economy, but also for ecology. These are extreme habitats where a special community of birds, fish, halophilic plants, but also microorganisms develop, which is of great importance for biodiversity. We are witnessing the sixth mass extinction on Earth, the so-called Holocene or Anthropocene extinction, which represents the ongoing, accelerated disappearance of species caused by human activity. Unlike the five major extinctions recorded so far, which were the result of natural disasters, this extinction is a direct consequence of human impact on the environment. For this reason, any habitat preservation is of immense importance, especially extreme habitats such as natural salt pans.
This year, a project funded by the Competitiveness and Cohesion Programme 2021-2027 (IRI S3) was launched, which aims to improve salt production in the Pag salt pan using specific microorganisms and developing weather forecast models with high temporal and spatial resolution. Cooperation between science and industry offers new concepts and perspectives on the issue. Through a series of field studies, the composition of the microbial community will be determined, with an emphasis on the green alga *Dunaliella sp.*, which under certain conditions blooms and colors the pools pink, which is suitable for salt production. The alga will also be grown in the laboratory, and its biotechnological properties will be tested. Part of the experiment will also be carried out in the salt pan itself, with additional meteorology monitoring in order to optimize salt production and preserve both the natural and historical heritage of the island of Pag in the long term.

***Zrinka Ljubešić**, PhD, graduated from the Faculty of Science University of Zagreb with a degree in biology-ecology in 1997, a master's degree in 2003 and a PhD in 2007. She is working at the same institution as an associate professor. She has published 87 scientific papers. She has attended several scientific trainings at reputable international institutions and has participated in four international scientific expeditions. The field of science is the taxonomy and ecology of marine phytoplankton. She is Croatian representative in the international association FEPS.*

She is the winner of the scholarship For Women in Science*, and the* Ambassador Award *in the category of client for meetings of more than 150 participants. She has organized one national and four international scientific conferences, and was a member of the organizing and scientific committee of numerous congresses and symposia. She is actively involved in popularisation of science through organizing numerous popular scientific lectures, science meets art exhibitions and has participated in numerous television and radio shows.*

***Prof. Marija Gligora Udovič**, PhD, graduated from the Faculty of Science, University of Zagreb, in 2001 with a degree in biology and chemistry education, and obtained her PhD at the same institution in 2007. Since 2001, she has been employed at the Department of Biology where she currently holds the position of full professor. She has published 81 scientific papers and 90 conference abstracts. She completed several scientific trainings in Europe and the USA and participated in numerous national and international research projects in the fields of freshwater ecology and microbial biodiversity. Her scientific interests include the ecology and taxonomy of algae, the application of phytoplankton and phytobenthos in ecological water status assessment, and the development of molecular methods and the application of environmental DNA (eDNA) in freshwater ecosystem research. She has participated in the organization of national and international scientific conferences and is actively involved in the popularization of science through workshops, lectures, and professional events. In 2018, she participated in the establishment of the Croatian National Diatom Collection (HRNDC).*

Michele **Maccari**, PhD, University of Parma, Italy
michele.maccari@unipr.it

Martina **Giuffrè**, PhD, University of Parma, Italy
martina.giuffre@unipr.it

Osman **Arrobbio**, PhD, University of Parma, Italy
osman.arrobbio@unipr.it

Caring for Island Futures: Gendered Heritage Practices, Community Resilience, and Sustainable Tourism in Cabo Verde

Small islands occupy a paradoxical position within the Anthropocene: although they contribute minimally to global environmental degradation, they are disproportionately exposed to climate vulnerability, economic precarity, and social inequalities. The Cabo Verde archipelago offers a particularly significant case through which we explore how care for island heritage may also become care for island communities, landscapes, and futures.

The presentation examines community-based initiatives on the islands of Santo Antão and Fogo, focusing on how everyday practices of sustainable agriculture, solidarity economies, and community tourism contribute to the production and transmission of island

heritage. Moving beyond an understanding of heritage as a fixed cultural asset, the paper approaches heritage as a relational and lived process shaped through practices of care, interdependence, and collective responsibility. Particular attention is devoted to the role of women's associations, such as The Women Association of the Planalto Leste (AMUPAL) on Santo Antão, and to the communal practices developed by the Chã das Caldeiras community on Fogo Island, where ecological adaptation, local knowledge, and cultural continuity are deeply intertwined.

Drawing on anthropological perspectives and agroecological approaches, the presentation investigates how participatory and bottom-up models — including agroecology, regenerative agriculture, community-based tourism, and Participatory Guarantee Systems (PGS) — foster forms of social cohesion and environmental stewardship while strengthening local agency. These practices not only support economic sustainability but also function as mechanisms of heritage care, preserving agricultural knowledge, collective memory, vernacular landscapes, and community relationships under conditions of climate uncertainty and demographic fragility.

By foregrounding the ethics of care, this contribution explores how island communities negotiate tensions between heritage valorization, tourism economies, and ecological sustainability. It argues that care for island heritage cannot be separated from care for the social and environmental infrastructures that sustain everyday life. In Cabo Verde, heritage emerges not simply as something to preserve, but as a dynamic field of practices through which communities imagine and enact more just and sustainable island futures.

***Michele Maccari**, PhD, is an economist and researcher specialising in sustainable food systems, agrifood value chains, and international development cooperation. He holds a PhD in Economics from the University of Parma, where he teaches sustainable value chains, food systems, and development cooperation. He has over 20 years of experience in international development projects and has worked with international organisations, including UN agencies. His expertise includes value-chain development, sustainability standards and certification, market access, agroecology, food security, and sustainable tourism.*

***Martina Giuffrè**, PhD, is Associate Professor of Cultural Anthropology at the University of Parma, Italy. Her research focuses on migration, gender, oral history, and local-global relations, with particular attention to islands and archipelagos as sites for exploring mobility, belonging, social change, sustainability, and environmental transformations. She has conducted ethnographic fieldwork in Cape Verde, Australia, Belgium, Spain, Romania, and Italy and is a Visiting Professor at Universidade Lusófona de Cabo Verde. Since 2025, she has coordinated INSULA – Interdisciplinary Network for the Sustainability of Islands and Archipelagos. Her current research also addresses climate change, contemporary family configurations, and Roma communities. She is Vice-President of the Italian Association of Cultural Anthropology (SIAC).*

***Osman Arrobbio**, PhD, is a sociologist and researcher in environmental sociology and sustainability transitions at the University of Parma, Italy. His research explores the social, cultural and political dimensions of ecological and energy transitions, with a focus on energy sufficiency, energy communities, socio-technical systems, interdisciplinarity and participatory governance. His work examines the relationships between technology, society and nature, paying particular attention to socio-ecological practices, collective action, ecologically oriented action and imaginaries of sustainability futures. His current interests include energy sufficiency, climate assemblies, social innovation, degrowth, light pollution and the democratic challenges of ecological transformation. Since 2025, he has been a founding member of INSULA – Interdisciplinary Network for the Sustainability of Islands and Archipelagos, within the University of Parma's Centre for International Cooperation (CUCI).*

Andrija **Mišetić**, Ivo Pilar Institute of Social Sciences, Zagreb
andrijamisetic98@gmail.com

Sara **Ursić**, PhD, Ivo Pilar Institute of Social Sciences, Zagreb
sara.ursic@pilar.hr

Two Heritages of One Town: Tourist Scenography and Vernacular Spaces of Memory in Korčula

The processes of touristification in Mediterranean island towns do not transform only physical space, but also the hierarchies of heritage values, determining what becomes visible, what is protected, and what receives institutional care. The town of Korčula paradigmatically illustrates this process, in which material and intangible heritage are instrumentalised in the service of tourist offerings, while local spaces of collective memory remain outside official frameworks of valuation and are left to decay.
Drawing on the concept of the Authorized Heritage Discourse (Smith, 2006), theories of vernacular heritage practices, and the distinction between restorative and reflective nostalgia (Boym, 2001), the paper analytically juxtaposes two logics of heritage that coexist within the same urban space: tourist heritage as scenography constructed for the external gaze, and local heritage as a network of affectively charged sites of memory that the community autonomously recognizes as valuable, independently of their market convertibility. The empirical basis of the paper consists of qualitative interviews conducted within the LozaRH project (EU/NextGenerationEU). A paradigmatic example running through the accounts of nearly all interlocutors is the town's open-air swimming area — a space that tourist discourse does not recognize as heritage-relevant, but which the local community consistently identifies as a site of togetherness, everyday practices, and cultural identity. This disjuncture is analytically interpreted through the concept of reflective nostalgia as a modality of relating to places whose cultural significance does not translate into institutional practices of care.

The paper argues that the coexistence of two forms of heritage within the same urban space is not merely a cultural phenomenon, but also a social process through which inequalities are reproduced between local communities and external economic actors who determine what is deemed worthy of preservation.

Andrija Mišetić *is a research assistant in the Institute of Social Sciences Ivo Pilar. He is a third-year PhD student at the Department of Geography, Faculty of Science, University of Zagreb. He graduated in 2022 with a thesis on "Development Perspectives of the Municipality of Postira". His studies focus primarily on topics related to islands, island cities, and regional development. During his studies, he co-authored a scientific paper on the development of island areas. He has participated as a presenter at several scientific and field conferences and symposiums.*

Sara Ursić*, PhD, is a senior research associate in the Institute of Social Sciences Ivo Pilar. Her scientific interest lies in the field of sociology of space, urban sociology, sociology of housing and urban planning, with emphasis transformation of urban, suburban and rural spaces and conceptualization of home and culture of dwelling in sociology. She published numerous scientific papers as well as books* Vitalni gradovi (Vital cities) *and i* Kroz tržnicu (Through the Farmers' Market). *She worked on international projects in the field of urban/rural sociology and housing. She teaches courses* Sociology of housing *at the Catholic University of Croatia and* Sociology of space *at the University Department of Croatian Studies, University of Zagreb.*

Dubravka **Mlinarić**, PhD, Institute for Migration Research, Zagreb
dubravka.mlinaric3@gmail.com; dubravka.mlinaric@imin.hr

Luka **Božinović**, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb
lbozinovic@outlook.com

The Geography of Resisting Oblivion: Augustinian Cartography of Brač, Hvar, and Korčula in the Seventeenth Century

17th-century Venetian–Ottoman conflicts and the resulting devastation in the eastern Adriatic prompted the production of maps depicting the pre-Ottoman cultural landscape and historical heritage. The need for accurate cartography – pursued predominantly by Venetian cartographers and other European intellectuals – was driven in part by its utility for military planning against Ottoman incursions. Simultaneously, such maps supported broader European anti-Ottoman initiatives by emphasizing the region's classical and Christian features, which continued to dominate its cartographic representation. In the early modern period, Brač, Hvar, and Korčula – despite their exposure to diverse social, economic, and cultural influences – largely avoided the direct military

and political threats faced by the nearby mainland, yet still engaged in addressing the war's demographic, economic, and public health consequences. Their cultural significance and strategic position attracted both local and foreign interest, encouraging efforts to preserve their pre-Ottoman heritage. A notable external example is the French Augustinian Lubin, who sought to preserve Adriatic Augustinian monasteries through cartographic visualization, while inadvertently documenting contemporary geopolitical and social realities alongside the intended religious heritage.
This study applies qualitative comparative analysis to Lubin's map and those of his contemporaries to evaluate their contribution to geographical knowledge of the islands. Assessment focuses on coastal outlines, orography, hydrography, and toponymy. While Lubin demonstrates limited knowledge of basic physical features, he compensates through detailed thematic representation of cultural content, particularly the map's religious inventory (e.g., the location and toponymy of Augustinian monasteries and patterns of migration). The "fear of oblivion" and potential loss of Augustinian resources thus emerge as both the driving motive behind the map and its central message to a European audience.

***Dubravka Mlinarić**, PhD, is a research adviser, employed at the Institute for Migration Research. She graduated from the Faculty of Humanities and Social Sciences and Faculty of Science of the University of Zagreb, majoring in history and geography. She earned her MA in Central European Early Modern History from the Central European University in Budapest, with a thesis on comparative cartography. Her PhD in History was made at the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb, with a dissertation on protodemography of the Ravni Kotari region. The field of her research interest is Croatian early modern history in regional and interdisciplinary context, particularly historical geography, demography and migrations, cartography and environmental history. She published two books and more than sixty scientific and professional papers and feasibility studies in the areas of her interest.*

***Luka Božinović** is a doctoral candidate at the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb. He graduated in the field of history from the Croatian Catholic University in Zagreb in 2024 with a thesis on Late Roman Military History, and is currently pursuing a PhD in Premodern History under the mentorship of Prof. Hrvoje Gračanin with a thesis on late Roman and Byzantine fortified sites in the Eastern Adriatic. The primary field of his research interest is late antique Roman and Byzantine warfare and maritime history, especially in the area of Eastern Adriatic coast.*

Iva **Niemčić**, PhD, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
iva@ief.hr

Marina **Blagaić**, PhD, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
marina@ief.hr

Living Heritage of Island Communities: The *Za križen* and *Križi* Processions in the Context of Care and Continuity

We approach island processions as key forms of popular religiosity that, through ritual repetition, produce community continuity while also opening a space for negotiating social change, responsibility, and heritage care. Our analysis is based on ethnographic research conducted between 2024 and 2026 on two Croatian islands: the Passion procession *Za križen* on the island of Hvar (Jelsa, Pitve, Vrisnik, Svirče, Vrbanj, Vrboska) and the Marian processions *Križi* on the island of Rab (Rab, Barbat, Banjol, Mundanije, Kampor, Supetarska Draga, Lopar). We examine them as living heritage practices shaped and sustained through the interaction of local communities, confraternities, parish structures, and the broader institutional heritage arena.

Drawing on approaches that understand heritage as a relational and processual form of social practice, we analyse how processions produce and transmit values of togetherness, moral responsibility, and belonging to the island community. Particular attention is given to shared temporalities: ritual rhythms, collective silences, and soundscapes (singing, bell ringing) that separate "sacred time" from everyday life and enable the coexistence of past and present through embodied repetition. In this way, processions temporarily sacralise public spaces in island settlements—often strongly marked by touristification—transforming squares, waterfronts, and pathways into spaces of shared experience and ritual care for community continuity.

At the same time, we highlight differing emphases within the two island traditions. On Hvar, particular importance is placed on the ritual transition of the cross-bearer and the complex structure of roles within the confraternities, whereas on Rab cohesion is produced through the unification of parish processions into a single island-wide body in motion. In both cases, the processions are not merely reproductions of tradition but cyclical renewals of sacred space, shared temporalities, and social relations. They simultaneously preserve continuity and negotiate changes related to demographic transformations, touristification, and shifting forms of community participation.

This paper contributes to the symposium theme by considering island processions as forms of active heritage care in which cultural practice, sacred landscape, and island community are mutually produced and sustained.

***Iva Niemčić**, PhD, is a Senior Research Associate and currently serves her second term as Director (2019–2023; 2023–2027) of the Institute of Ethnology and Folklore Research in Zagreb. In 2007, she received her PhD in Ethnology and Cultural Anthropology from the*

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, with a dissertation titled Dance and Gender. *She publishes and presents the results of her research at scholarly conferences and applies them in professional practice. She has participated in around fifty national and international scientific conferences, published three books and around thirty scholarly articles in Croatian and English in journals and edited volumes, as well as numerous reviews, commentaries, and expert reports in various publications.*

***Marina Blagaić**, PhD, is an ethnologist and cultural anthropologist employed at the Institute of Ethnology and Folklore Research in Zagreb. She earned her doctorate on the basis of long-term ethnographic research conducted on the island of Šolta. Her research interests include island studies, migration, the anthropology of the future with a focus on community–environment relations, and island heritage, particularly expressions of popular religiosity. She actively collaborates with local communities through fieldwork, exhibitions, and public programmes aimed at making scholarly knowledge accessible to wider audiences. She is the author of scholarly and professional publications and conference presentations and participates in international research networks and professional associations. She is also the president of the association Anatomy of Islands – Centre for Research and Development, where she connects science, art, and practice in rethinking the future of islands.*

Nikola **Cecić-Karuzić**, Municipality of Šolta
nacelnik@solta.hr

Željka **Alajbeg**, Grohote Library – Marko Marulić City Library, Split
solta@gkmm.hr

Marina **Garbin**, Šolta Cultural and Information Centre
kic.solta@solta.hr

Sandra Marie **Vrandečić**, Sandra. The Island Storyteller, service business / project Museum of the Island of Šolta
smvrandecic@gmail.com

Caring for the Island Community through Continuous Support and the Institutionalization of Cultural Activities on the Island of Šolta

Using the island of Šolta as a case study, this presentation will bring together representatives of local government, cultural institutions, and heritage initiatives to discuss the ways in which heritage projects and cultural activities have been supported and funded over the past thirty years, and how this systematic care has contributed to strengthening the community. In this context, the presentation will highlight the long tradition of island-based cultural associations, such as the Olinta Brass Band and the Šolta Cultural and Artistic Society, as well as the work of island cultural institutions, including the li-

brary and the cultural and information centre. Particular emphasis will be placed on current projects aimed at establishing the Vesna Parun Memorial Room and an island museum institution.

Within the framework of the Grohote branch of the Marko Marulić City Library, the Vesna Parun Memorial Room is currently being developed as a space for presenting and interpreting the poet's entire legacy, which was acquired by the Municipality of Šolta. The Vesna Parun Memorial Room is envisioned not only as a place where diverse materials can be researched, but also as a meeting place that inspires and encourages further engagement.

The Šolta Island Museum project is being developed as a long-term initiative dedicated to the preservation and interpretation of the island's tangible and intangible heritage. It emerged from the local community's need to protect the knowledge, memories, language, customs, and everyday practices that shape Šolta's identity. The museum is conceived as a contemporary knowledge infrastructure and as a place of encounter, dialogue, and collaborative content creation, rather than merely as a space for preserving objects.

A particular strength of the project lies in its participatory approach. Through focus groups, interviews with residents, the collection of personal stories, photographs, documents, and objects, and the involvement of different generations of islanders, we are developing a community museum model in which people and their stories form the foundation of future museum activities. The vision of the museum has emerged through the joint reflection of island residents, experts in ethnology and museology, custodians of the island's cultural and natural heritage, and local government representatives. Particular importance has been placed on preserving the Šolta variety of the Chakavian dialect, strengthening the identity of children and young people, and connecting all settlements on the island through a network of thematic points distributed across the island.

The complexity of establishing an institution on an island, particularly in view of the existing legislative framework and the limited budgets of smaller local governments, has highlighted the advantages of creating a separate organizational unit within an institution based in a larger urban centre. Activities are currently under way to develop the content and exhibition concept, collect material, and prepare the necessary documentation, all with the aim of creating a sustainable museum institution that will connect heritage, education, research, and island development.

The aim of this presentation is to contribute to the discussion on care for island communities by emphasizing the importance of systematic investment by island local governments in cultural projects, while also sharing the tensions and challenges involved in implementing such care in relation to the demographic structure of the island population, legislative frameworks, and the heterogeneity of the community itself.

Nikola Cecić-Karuzić *has been Mayor of the Municipality of Šolta since 2009 and is currently serving his fifth term. He graduated from the Faculty of Transport and Traffic Sciences in Zagreb. Before entering local government, he spent many years in senior management positions in business. As mayor, he focuses on developing the island's infrastructure, improving access*

to public and health services, and creating the conditions for a good quality of life for Šolta's residents all year round.

***Željka Alajbeg** is the coordinator of the Grohote Library of the Marko Marulić City Library in Split (GKMM), where she has worked since 1997. She founded the library's Local History Collection and takes an active part in Šolta's cultural life. For this work, the Municipality of Šolta gave her a public recognition in 2012 and an award in 2023. She contributes to the island magazine Baščina. She is a member of the organising committees of Ča – more – judi (part of the Marulić Days at the Croatian National Theatre in Split) and Dječji Pričigin (Children's Pričigin, part of the Pričigin Storytelling Festival).*

***Marina Garbin** has been Director of the Cultural and Information Centre of the Island of Šolta since 2017. She graduated in Croatian Language and Literature from the University of Zadar and previously worked in education and tourism. Her work covers developing and running cultural programmes, publishing, interpreting and promoting the island's heritage, and projects that connect culture, the local community and contemporary island life.*

***Sandra Marie Vrandečić** is a storyteller and the creator of* Šoltanka – Island Storyteller *on the island of Šolta, Croatia, where she grew up. She holds an MA in German and Russian language and literature from the University of Zadar. After her studies she returned to the island, where she started her own business. Through heritage walks, storytelling and island gatherings, she preserves and shares the hidden histories, living traditions and women's voices of Šolta. She created the costumed walk T*he Lady from Šolta – A Life on the Island *and the moonlit village walk* Nokturno. *She also leads the walk* Maslinica – West End Stories. *Since 2025, she has been developing a project to establish a museum on Šolta in cooperation with the Municipality of Šolta and the Institute of Ethnology and Folklore Research. She coordinates the project on behalf of the Municipality of Šolta.*

Olga **Orlić**, PhD, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
olga@ief.hr

Ivana **Štokov**, PhD, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb
stokov@ief.hr

Navigating the Edge: Seafaring, Ships, and Šolta's Island Heritage

In examining the concept of the island periphery on the Island of Šolta, Marina Blagaić (2025: 91) argues that "the key factor shaping Šolta's islandness (the heterogeneous experiences of individual residents and groups) is the economy". Building on an understanding of islandness as a process marked by the simultaneous presence of isolation and mobility, this presentation focuses on maritime trade as an economic activity that

continuously unfolds at the island's edge, connecting it with surrounding spaces and enabling the circulation of goods, knowledge, experiences, and people. In contrast to contemporary de-insularisation policies, which view islands primarily through development frameworks designed on the mainland, we are interested in the communicative and trading networks shaped by islanders using their own resources.

Based on ethnographic research about the lives of seafarers and their family members on Šolta, we analyse maritime trade and nautical tourism as heritage practices that, although largely outside the focus of formal heritage-making processes, are crucial to the continuous production and reproduction of heritage. Special attention is given to short-sea shipping seafarers, who most often inherited a vessel or a share in it and continued family businesses related to maritime trade and the transport of goods, and later people. In their narratives, the ship appears as a means of labour and a source of income, but also as family inheritance, a symbol of identity, and an important element of local collective memory.

Drawing on Joan Tronto's (1994) concept of the ethics of care, we analyse how different forms of care for heritage are shaped through the maintenance, inheritance, and repurposing of ships, extending beyond the boundaries of family legacy. Care for the vessel does not only refer to its technical maintenance and functionality but also includes a sense of responsibility toward family history, maritime knowledge and skills, and former modes of livelihood. At the same time, it encompasses care for the present and future existence of both the family and the local community. We therefore approach seafaring as a constitutive form of intangible island cultural heritage, and ships as its material dimension.

Particular attention is given to the ways in which economic, affective, and moral dimensions of care for this material aspect of heritage intersect in the narratives of our interlocutors. Responsibility toward the ship does not end with its withdrawal from use or a change of ownership. Concern for its future, hesitation about selling it, or interest in its fate after sale indicate that the ship is not perceived merely as property or a means of labour, but also as both family and island heritage.

Using the example of the transformation of maritime trade on Šolta, we examine how care for ships sustains the continuity of maritime practices, family livelihoods, the local economy, and a sense of belonging to the island, and how islandness is thereby constructed.

***Olga Orlić**, PhD, is a Senior Research Associate at the Institute of Ethnology and Folklore Research in Zagreb. From 2001 to 2006, she worked as a curator at the Ethnographic Museum of Istria / Museo Etnografico dell'Istria, and from 2006 to 2024 at the Institute of Anthropology. She has participated in several national and international scientific and professional projects, a COST Action, and has led two national programmes for the popularisation of anthropology and cultural anthropology. From 2020 to 2024, she coordinated the Croatian Science Foundation project* Solidarity Economy in Croatia: An Anthropological Perspective (SOLIDARan)*, and from 2023 to 2024, together with Dr. Petar Simonič, she*

co-led the Croatian–Slovenian bilateral project The Impact of Global Uncertainties on the Strengthening of Food Sovereignty Movements in Croatia and Slovenia (SLOHRanA). *Since June 1st, 2025, she has been leading the project* Boosting Local Urban Markets in the Mediterranean (BLUMI_Med), *funded by the PRIMA initiative. She is the author of several scientific and professional articles, as well as a book on the anthropology of solidarity in Croatia based on the example of community-supported agriculture. She is a member of the editorial board of the journal* Etnološka istraživanja *and is serving her second term as President of the Croatian Ethnological Society. She received the Annual Award of the Croatian Ethnological Society* Milovan Gavazzi *for the best ethnographic exhibition in 2004 (*Weavers in Istria*).*

***Ivana Štokov**, PhD, is a Senior Research Assistant at the Institute of Ethnology and Folklore Research in Zagreb. She graduated in 2014 in Ethnology and Geography (teaching education programme) at the University of Zadar, where she also received her PhD in 2020 in Ethnology and Anthropology with a dissertation titled "The Application of a New Theoretical–Methodological Approach in Ethnocartographic Research". From 2015 to 2020, she worked at the University of Zadar as a doctoral researcher on the Croatian Science Foundation project* Common Slavic Linguistic Atlas *(OLA) and* European Linguistic Atlas *(ALE). From 2021 to 2023, she participated in the project* The Politics of Recording Ethnographic Material 1897–1954: Teachers as Producers of Ethnographic Knowledge. *She gained teaching experience as a geography teacher in primary schools (2021–2022). Since 2024, she has been employed at the Institute of Ethnology and Folklore Research and is involved in the national coordination of DARIAH-HR. Her research interests include digital humanities, island studies, anthropology of space and place, critical cartography, and urban anthropology.*

Julianna **Ostrowska**, independent researcher
juliannaostrowskaa@gmail.com

'I belong to the sea': Exploring belonging, care, and island heritage through the concept of islandness on Lesvos

Belonging is increasingly recognised as a dynamic process shaped by mobility, identity, and place-based attachments. This paper explores how Greek intranational migrants on Lesvos negotiate belonging and island identity, and how care and everyday heritage shape these processes. Based on twelve in-depth semi-structured interviews and a visual mapping exercise, it investigates how newcomers experience community within an island context characterised by continuous mobility.
The findings show that newcomers experience islandness through several interconnected dimensions: the proximity and constant presence of the sea, the island's scale as simultaneously intimate and liberating, and the insider-outsider distinction that shapes social relations. These dimensions influence how participants connect to place and posi-

tion themselves within the island community. While mobility weakened belonging for some, others described island life as facilitating care and engagement. Participants developed attachments through encounters with the sea, local landscapes, daily routines, community life, and narratives of the island's past. These practices frame belonging as a form of care, expressed through relationships with place, social ties, and sometimes, a sense of stewardship toward the island. Simultaneously, the insider-outsider distinctions highlight how belonging remains negotiated, raising questions about who is recognised as part of the island community and under what conditions.
The paper argues that belonging is not only a feeling but also a practice of care, rooted in everyday interactions with local environments, community life, place-based memories, and a sense of responsibility for the island. The study contributes to discussions on care in heritage studies by showing how belonging is shaped through ongoing relationships between people, place, memory, and landscape, and how newcomers participate in and reshape the living heritage of contemporary island communities.

Julianna Ostrowska *recently completed her Master's degree in Islands and Sustainability at the University of Groningen (Netherlands) and the University of the Aegean (Greece). Her research interests lie at the intersection of island studies, human–nature systems, and outdoor education. In her Master's research, she explored the multisensory experience of landscape in the Maltese Islands, using walking interviews and integrating four complementary types of data. She is particularly interested in qualitative and creative research methodologies that enable deeper engagement with lived experiences and connections to place. Having completed her undergraduate studies in Malta, she maintains a strong personal connection to island contexts, which continues to inform her interest in island life. Beyond academia, she combines analytical work with hands-on engagement in natural environments and community settings. She is currently gaining practical ecological experience through fieldwork in the northern Netherlands, seeking to further integrate social and ecological perspectives on human–nature relationships.*

Cecilia **Paradiso**, PhD, La Rochelle University / LIENSs, France
ceciparadiso@hotmail.com

Military Ruins, Nostalgia and Care in the Archipelago of La Maddalena (Sardinia)

The archipelago of La Maddalena has been shaped by a close yet ambivalent relationship with military institutions. Since the eighteenth century, military infrastructures and activities have influenced the islands' economic and spatial development, demography and politics. From the Savoy foundation of the town of La Maddalena (1767), to the construction of the Italian naval arsenal, and later the NATO nuclear submarine base (1970s), military presence has become the dominant framework through which local history and identity are narrated and remembered.

This paper explores how military heritage, abandoned infrastructures and contemporary ruins participate in the production of collective memory, nostalgia and conflicting imaginaries of the future. I examine how former military sites have become objects of debate, political claims and heritage projects. While some inhabitants view these sites as symbols of a past economic prosperity, cosmopolitanism and social stability, others emphasize the dependency, environmental damage and political repression associated with military presence.

The paper argues that nostalgia constitutes an analytical lens for understanding the relationship between island communities and heritage. Far from being merely retrospective, nostalgia reveals how uncertainty, precarious futures and experiences of abandonment shape attachments to place. In La Maddalena, military ruins coexist with other forms of vestiges, including abandoned tourist infrastructures and sites managed by the National Park authority. These layered ruins expose tensions between conservation and local aspirations.

By focusing on perceptions of and conflicts surrounding landscape and ruins, this symposium contribution proposes an approach to island heritage grounded in the ethnographic observation of an archipelago in search of transition. Heritage emerges not as a fixed legacy to be preserved, but as a contested and lived relationship involving memory, materiality, politics, and forms of belonging, linking local spaces to turbulent times. In doing so, the paper offers reflections on the nature of care as it emerges from this archipelago.

***Cecilia Paradiso**, PhD, is a contractual lecturer and researcher in Environmental and Coastal Anthropology at La Rochelle University. After working on issues related to landscape heritage and environmental conservation policies in coastal national parks (Cinque Terre and the La Maddalena Archipelago – Italy), Cecilia is currently conducting ethnographic research on contemporary relationships with coastal environments. She is particularly interested in the social and cultural dynamics surrounding coastal sand, especially in contexts of coastal erosion. She is currently involved in two projects: a study on the historical cycles of valorization of sand and coastal spaces in Sardinia; and a research project conducted in collaboration with a photographer artist, focusing on the La Coubre lighthouse (Nouvelle-Aquitaine) and the emotions triggered by the announcement of its future demolition, as the lighthouse is threatened by the advancing coastline.*

Ana **Perinić Lewis**, PhD, Institute for Migration Research, Zagreb
ana.perinic.lewis@imin.hr

Ingeborg **Matečić**, PhD, Faculty of Economics and Business, University of Zagreb
imatecic@efzg.hr

Vilma **Matulić**, Stari Grad Museum, Hvar Island
vilma@msg.hr

Between Outsiders and Caretakers: Newcomers in Heritage Practices on the Island of Hvar

Newcomers to islands are increasingly present as participants in practices related to cultural heritage, although their role is most often viewed through the lens of tourism or demographic change. Using the example of the island of Hvar, we examine the role of newcomers in the recognition, documentation, and reinterpretation of cultural heritage, with a focus on their everyday practices and initiatives. Particular attention is paid to different forms of engagement, including self-initiated documentation of heritage, volunteering in cultural institutions, participation in local events, the development of initiatives focused on environmental protection and sustainable resource management, as well as involvement in media and cultural projects that shape contemporary representations of the island. Such practices point to newcomers as active participants in the maintenance and shaping of heritage, often operating outside formal and institutional frameworks.
We proceed from the assumption that newcomers often recognize the value of heritage elements that local populations may perceive as everyday, unremarkable, or marginal. In doing so, they contribute to their renewed visibility while also raising questions of belonging, legitimacy, and power relations, particularly in the context of lifestyle migration. The presentation is partly based on research conducted within the project *Ethnographies of Islandness – Island Migrations, Mobilities and Identifications (ETNOTOK)* (IMIN; NPOO 2021–2026, NextGenerationEU), as well as on insights from local museum and research practice, enabling an understanding of these processes through direct engagement with newcomers and their activities. Island heritage thus emerges as the result of ongoing interactions and negotiations among different groups, in which newcomers become important, though not always unambiguously accepted, participants.

***Ana Perinić Lewis**, PhD, is a Senior Research Advisor and Head of the Department for Cultural and Island Studies at the Institute for Migration Research in Zagreb. She holds degrees in Croatian language and literature and ethnology from the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, where she also obtained her PhD in ethnology and cultural anthropology with a focus on island communities. From 2003 to 2022, she worked at the Institute of Anthropology. Her research focuses on island spaces and communities, particularly processes of identification, migration, and mobility, as well as cultural representations, includ-*

ing issues of stereotyping and belonging. She has conducted anthropological fieldwork on the island of Hvar, focusing on identification processes and everyday social practices. She has participated in interdisciplinary projects on anthropological research of the Adriatic islands and is currently the principal investigator of the project Ethnographies of Islandness – Island Migrations, Mobilities and Identifications (ETNOTOK) *(IMIN, NPOO 2021–2026, NextGenerationEU), which explores the lived experiences of migration and mobility in island contexts through ethnographic approaches.*

***Ingeborg Matečić**, PhD, is an Associate Professor at the Department of Tourism, Faculty of Economics and Business at The University of Zagreb. She holds a PhD in Cultural Anthropology from the University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences. Furthermore, she holds a double doctoral degree (*Cotutelle de thèse*) in Economics with the specialization in Tourism Economics from The University of Quintana Roo, Division of Social Sciences and Administrative Economics and The University of Zagreb, Faculty of Economics and Business. Her main research interests include cultural tourism, experience economy and socio-cultural sustainability. She is an active member of Croatian Academy of Sciences and Arts and Croatian Ethnological Society. She has served as an ad-hoc reviewer for many internationally recognized journals in the field of tourism management.*

***Vilma Matulić**, MA in Conservation-Restoration, is a curator and director of the Stari Grad Museum on Hvar Island. She graduated from the Arts Academy in Split, specializing in the conservation and restoration of polychrome wooden sculpture and easel painting. She has been a long-term employee of the Stari Grad Museum, where she has gained extensive experience in various aspects of museum work, including exhibition organization and curation, educational programs, and the coordination of cultural and scientific events. Since 2025, she has served as the museum's director. She has participated in numerous national and international projects and collaborations. She initiated workshops for the local community and international artist-in-residence programs, organized more than fifty exhibitions, and contributed to the preparation and publication of numerous museum catalogues and publications. She is a co-founder of the Pharos Symposium of Philosophy. Her work is particularly focused on the preservation and promotion of the cultural heritage of Stari Grad and the island of Hvar, with an emphasis on collaboration with the local community and diverse groups of participants.*

Ivana **Rašić**, PhD, Institute of Economics, Zagreb
irasic@eizg.hr

Rich Heritage, Exhausted Community: Žirje's Cultural Assets Between the Market, Institutional Vacuum, and Demographic Fragility

Žirje, the most remote inhabited island in the Šibenik Archipelago, is home to ten registered cultural heritage sites; more than any other island in the archipelago. At the same time, with only 222 residents according to the latest official data, it has the smallest permanent population in the Šibenik archipelago, while demographic trends point to rapid ageing and a prolonged process of depopulation. This paradox between an exceptional concentration of heritage and the demographic exhaustion of the island community is not accidental. It is structural.

The research is based on the assumption that the condition of heritage on Žirje is the result of a threefold failure: market, institutional, and demographic. Immovable cultural heritage, such as the late antique Gradina Fortress dating from the 6th century, possesses the characteristics of a public good as its benefits are widely distributed (through the archipelago's tourist appeal, national identity, and symbolic value), while the costs of its maintenance remain without a clearly defined bearer. The formal protection of heritage sites has not been accompanied by systematic management or financial mechanisms capable of operationalising that protection, while the local community lacks both the institutional and demographic capacity to fill this gap.

Through an analysis of the specific actors within Žirje's "heritage arena" — from the Šibenik City Museum as the de facto custodian to date, to the City of Šibenik, available EU funding mechanisms, the local community, the diaspora, and other visitors — the study explores the asymmetry between those who bear the costs of preservation and those who reap its benefits. Particular attention is given to the untapped economic potential of heritage and the opportunity cost of institutional inertia.

The aim of the research is not to offer ready-made solutions, but rather to raise the question: can heritage preservation remain sustainable when the community that created that heritage no longer has the capacity to sustain it and if not, whose responsibility does it become?

***Ivana Rašić**, PhD, is a Senior Research Fellow and Director of the Institute of Economics, Zagreb. She has participated in numerous nationally and EU-funded research projects, serving both as project leader and collaborator on initiatives in the fields of regional development, sustainability, cultural and creative industries, and climate change. She earned her university degree, MSc, and PhD from the Faculty of Economics and Business, University of Zagreb. She is the author of more than 50 scientific and professional publications.*

Mirko **Sardelić**, PhD, Institute for Historical and Social Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zagreb / The University of Western Australia
msardelic@hazu.hr

Heritage and Identities of the Islands of Hvar and Korčula: History, Future, and (Self-)Representations of Cultural and Natural Landscapes

The islands of Hvar and Korčula are globally recognized as Mediterranean spaces characterized by a millennia-long continuity of settlement and a multilayered cultural and natural heritage. Numerous sites, practices, and landscapes on both islands have already been protected as tangible and intangible heritage. Drawing on several historical, comparative, and conservation-related examples from both islands, this paper examines the concept of heritage care, which constitutes this year's – but also a continuing – theme of academic and practical dialogue.
The central questions addressed are: who cares for heritage and in what ways? What external and internal institutional and emotional frameworks shape this care? To what extent do theoretical models and island practices support or diverge from one another? Equally important, however, is the question of who evaluates cultural, political, economic, moral, and identity-related values, and in what ways these values are assessed. How were such values assessed in earlier periods, and how are they assessed today? What constitutes heritage? How are concepts of aesthetics, functionality, and island identity constructed and represented?
Heritage care must continuously adapt to increasingly rapid changes in both social circumstances and scholarly knowledge. At the same time, these complex and fragile polycentric island systems are subject to a variety of external and internal interests that place them under growing pressure.

***Mirko Sardelić**, PhD, is a Senior Research Associate at the Institute for Historical and Social Sciences of the Croatian Academy of Sciences and Arts (HAZU) in Zagreb, an Honorary Research Fellow at The University of Western Australia in Perth, and an affiliated researcher at the CMRS Center for Early Global Studies at UCLA. His research focuses on the intercultural exchange in the Mediterranean and across the wider Eurasian region, and the history and sociology of emotions. He is also interested in the relationship between natural landscapes and those shaped by human intervention, as well as in the ways different cultures perceive space and time.*

Sani **Sardelić**, Grey Area Association – Space for Contemporary and Media Art, Korčula Island
sani.curator27@gmail.com

Stone – Oil, Oil – Stone: Another Look at a Discarded Heritage Object

The stone oil jar is probably one of those discarded objects from the Mediterranean past whose symbolic meanings multiply over time, and the further they are removed from their primary context and function of everyday use, the more it becomes clear to us how far we have moved away from the natural and immediate world of our ancestors; as individuals and as a community. The world we call heritage today. What do we really want to inherit from that world? In what kind of natural environment do we want to live? With whom and how do we want to share it? What is valuable that we want (or can) pass on to the future as heirs?

The artwork Ma Moments, signed by the internationally renowned artist Simon Beer, originally from Switzerland and with a Croatian address (Lumbarda, island of Korčula), is an installation in which the base of the stone oil jar is supplemented with hand-carved messages on the surfaces of the stone object. It is about the inscription in Latin *ET IN ARCADIA EGO (I am also in Arcadia)*, a reminiscence of the journey as a life experience from the time of the Grand Tour, and the inscription in Italian *SELVA OSCURA (Dark forest)*, an ambiguous term from Dante's *Divine Comedy*. In this way, the discarded technological stonemasonry product for storing and preserving olive oil becomes an artistic conceptual work.

This artistic work, as a kind of silent resistance to the commodification and touristification of the island of Korčula, which has been radically and irreversibly changing before the artist's eyes in a period of less than five years, has been recognized as a relational practice, "as a concern that implies activities that maintain, continue or improve the world in which we live" (Tronto and Fisher, 1990, Tronto 2009), as the organizers directed us in the invitation itself. Following the creation of this work from idea to realization, through the direct curatorial practice of participatory observation, numerous doubts were observed about the responsibility towards cultural and natural heritage, its merciless commercialisation and exploitation, and our coexistence with it. Simon Beer's art installation is not just an empty critique of the economic monoculture of the tourist industry, but an expression of a genuine concern for the preservation of the island's cultural heritage.

***Sani Sardelić** is a curator and museum educator. She graduated in Comparative Literature and Philosophy from the Faculty of Philosophy in Zagreb. She took theatre courses with academician Prof. Boris Senker. She is a PhD candidate at the Faculty of Philosophy, University of Split, module: MIKS – Mediterranean Interdisciplinary Cultural Research. She is the vice-president of the Grey Zone Association – Space for Contemporary and Media Art. She is the recipient of the annual collective award of the Town of Korčula for the promotion of culture and art. She is a co-author of the museological concept of the new permanent exhibition of the Korčula Town Museum. She participated in the development of WINTER MED "Expert*

Studies of Integral Protection and Revitalization of Historical Settlements in the Landscapes of the Islands of Korčula and Mljet" as part of the INTERREG MEDITERRANEAN 2014 – 2020 Programme. The project team – Ask atelier d.o.o. and the Institute for Art History – Cvito Fisković Center, Split received the annual award of the Chamber of Architects 2023 for spatial planning. She is the author of the text explaining the Decision on the Protection of the Cultural Property of Vela Setemana in Korčula, entered in 2025 in the Register of Cultural Properties of the Republic of Croatia – List of Protected Cultural Properties under number Z-7918. She is the author and editor of the book on Mediterranean diet focusing on Korčula Island, published by the Ministry of Culture and Media of the Republic of Croatia (2025).

Marijana **Sumpor**, PhD, Euro ekspertiza j.d.o.o., Zagreb
marisumpor@yahoo.com

Croatian Island Heritage Economies: Between Market and Community

Island heritage today finds itself caught between the preservation of shared values and the market pressures of tourism, investment and the global economy. Contemporary literature on island heritage economies shows that the key issue is no longer the commodification of heritage itself, but the way it is managed: who controls the valorisation processes, who reaps economic benefits, how local communities are involved and how island identities and landscapes are represented. Sustainable island heritage implies a balance between economic development, cultural continuity, social cohesion and ecological resilience. The key question in this paper is how Croatian islands can economically valorise cultural and natural heritage without losing cultural autonomy, social sustainability and local control over development processes? Special emphasis is placed on comparing the effects of tourist commodification among Croatian islands and on the possibilities of developing participatory and community-led models of heritage management. The methodology is based on an interdisciplinary interpretive review of the literature in the fields of island studies, cultural economics, sustainable tourism and heritage studies, with a comparative analysis of Croatian island examples. The research pays special attention to the relationship between natural and cultural heritage in island spaces shaped by long-term adaptation to limited resources and specific insular lifestyles.
Recent research warns that tourism can be a driver of economic development and heritage preservation, but also a cause of overpopulation, rising costs of living, environmental degradation and erosion of local lifestyles. Croatian island examples illustrate these tensions: Hvar demonstrates the transformation of a traditional Mediterranean landscape into a global tourism brand, Korčula problematizes the tourist performance of traditions such as Kumpanjija Sword Dance and Moreška, while Vis and Pag raise issues of market production of authenticity and the conflict between cultural sustainability and mass tourism.

The paper concludes that the sustainability of island heritage depends on participatory management, local control of cultural resources and development models that view heritage as the basis of social resilience, and not solely as an object of tourist consumption.

***Marijana Sumpor**, PhD, is an expert in regional and territorial development, strategic planning, and evaluation. She is director of the consultancy firm Euro ekspertiza. She was a member of the City of Zagreb Assembly (2018-2021, 2021-2025). She worked as researcher in regional development at the Institute of Economics, Zagreb (2001-2018); as financial expert at BNP-Dresdner Bank (Croatia) (1998-2000), and the Croatian Ministry of Finance (1995-1998). She participated in more than 50 research and technical assistance projects and has co/authored over 60 scientific and professional publications. In March 2024 she became president of the Croatian Evaluation Society (HEVAL). She gives lectures on EU cohesion policy and evaluation of public policies, programmes and projects at the University of Zagreb, Faculty of Political Science; and is trainer at the Government school for public administration, Zagreb, Croatia.*

John **Vella**, Bir Mula Heritage Museum, Malta
vellajohn163@gmail.com

JosAnn **Cutajar**, Bir Mula Heritage Museum, Malta
josann.cutajar@um.edu.mt

Small Museums as Contexts of Care in Island Communities

Small museums situated within island communities occupy a distinctive position within the heritage sector. Unlike large national museums, they are deeply rooted in local landscapes, collective memory, and everyday social life. This paper analyses the practices of eighteen small grassroots museums across nine Mediterranean islands in Malta, Greece, Croatia, Italy and Spain. Using questionnaires, interviews with curators, and online research, the paper examines how these small and micro museums function as "contexts of care" within island environments. The museums studied often display ethnographic collections, local histories, or specialised themes which reflect community identity.
Our study argues that they are not merely repositories of artefacts but active heritage arenas where cultural identity, social cohesion, ecological awareness, and community resilience are negotiated and sustained. Drawing on critical heritage studies, new museology, grassroots museology, sociomuseology, ecomuseology, and island studies, the paper explores how these museums safeguard tangible and intangible heritage while responding to social isolation, economic uncertainty, demographic change, migration, tourism pressures, and climate vulnerability.
Our study highlighted how community museums and grassroots heritage initiatives have emerged as participatory institutions rooted in local knowledge and volunteerism.

They enact care through practices such as storytelling, intergenerational exchange, environmental stewardship, and social inclusion. By serving as spaces for dialogue, action, and collective reflection, these museums help communities navigate present and future challenges.
The paper will highlight the reasons why small museums are important cultural places and spaces for island societies because they sustain connections between people, place, memory, and the environment. Conceptualising museums as "contexts of care" contributes to broader discussions on sustainable heritage management and highlights the social role of small museums in vulnerable, peripheral, and island communities.

***John Vella**, PhD, is a Maltese museologist and researcher whose work focuses on grassroots and micro museums, community heritage, and Mediterranean cultural identity. He obtained his PhD from the University of Malta, where his research explored how small community museums interpret and represent local histories and identities across Mediterranean islands. Vella has published widely on museum studies, collections, and heritage interpretation, with particular attention to the social role of museums and curatorial practice. His work bridges academic research and public heritage engagement, contributing to discussions on community memory, cultural participation, and the preservation of intangible heritage in Malta and the wider Mediterranean region.*

***Prof. JosAnn Cutajar**, PhD, is a Maltese sociologist and academic specialising in gender studies, intersectionality, community development, and social wellbeing. She is Associate Professor and Head of the Department of Gender and Sexualities at the University of Malta. Her academic work examines social inequality, feminist research methods, gender mainstreaming, and the sociology of place, with a strong commitment to community engagement and social justice. Prof. Cutajar has led and contributed to numerous research projects in Malta and internationally, while also promoting cultural and educational initiatives through her work with the University's Cottonera Resource Centre. Her scholarship and activism have made a significant contribution to gender studies and community research in Malta.*

Šime **Vukman**, Department of Geography, Faculty of Science, University of Zagreb
simevukman18@gmail.com

Land Use/Land Cover Changes (2018–2023) in the Context of (Non-)Care for Croatian Island Landscapes

Croatian islands are spaces shaped by a range of social and natural processes that together form island landscapes. Processes of depopulation and deagrarianisation often result in the abandonment of traditional agricultural landscapes and vegetation succession. At the same time, the development of tourism and second-home construction, together with urbanisation, contributes to the expansion of built-up areas. Previous research on land

use/land cover (LULC) changes in Dalmatia has shown that the abandonment of traditional agricultural practices leads to landscape homogenisation and increases wildfire risk (Jajtić et al., 2019; Tekić et al., 2024). Although this research does not engage more deeply with the theoretical concept of care, it seeks to interpret how different practices of (non-)care for island landscapes are reflected in LULC changes. In this context, land cover refers to the physical characteristics of the Earth's surface, while land use refers to the purposes and ways in which people utilise space.

For the purposes of analysing LULC changes (2018–2023), high-resolution data (10×10 m) from the Corine Land Cover Plus Backbone layer were used. The analysis was conducted in ArcGIS Pro at the level of island administrative settlements in order to provide the most precise representation of changes and to highlight settlements experiencing the most intensive landscape transformation. Although the observed period is relatively short, the results indicate intensive changes in island landscapes. A general trend of expansion of shrubland and built-up areas is evident, alongside a decrease in forest vegetation and arable land. It is important to note that a significant increase in areas covered by grasslands and pastures was recorded. The settlement-level analysis enabled the identification of differences in change patterns and the detection of areas that deviate from the main trends. The identified LULC changes can be interpreted as a reflection of changing attitudes of local populations towards space and island landscapes.

Šime Vukman *is a second-year PhD student at the Department of Geography, Faculty of Science, University of Zagreb. He graduated from the same department in 2023 with a thesis titled "Contemporary Challenges and Potentials of Development in Zagora." As part of his doctoral research, he studies types of Croatian island settlements based on modes of residence. In addition to rural and island spaces, his primary research interests include regional development, demography, land cover/land use change, and sense of belonging to a place. He is employed as an associate at the Service for Spatial, Climate and Environmental Data and CROLIS within the Paying Agency for Agriculture, Fisheries and Rural Development.*

ROUND TABLE
ISLAND MUSEUMS AND INTERPRETATION CENTERS: BETWEEN COMMUNITY AND TOURISM

Roundtable Programme Committee: Marina Blagaić, Duje Dorotka, Dora Dunatov, Iva Niemčić, Marija Plenković

Participants: Manuela **Antičević**, Katija **Borak**, Jelena **Mićić**, Marija **Plenković**, Ivana **Radovani Podrug**, Kate **Šikić Čubrić**

Moderator: Marina **Blagaić**

In the institutional care of island heritage — both tangible and intangible, as well as of the communities that sustain it — museums and interpretation centres play a particularly important role. As places where knowledge about culture, identity, and diversity is produced and shared, they can be seen as mirrors of island life, reflecting the island both to those who live there and to those who come to visit.

This role also carries considerable social responsibility. Museums and related institutions take part in selecting, researching, interpreting, and presenting what comes to be recognised as island heritage, and in doing so they help shape the ways in which traditions are remembered, represented, and passed on to local communities and tourist audiences.

Bringing together representatives of island museums and related institutions, this year's *Anatomy of Islands* roundtable focuses on the practical dimensions of heritage work and creates a space for exchanging experiences among those directly involved in its care. The discussion will address contemporary museological and interpretive practices, different models of institutional work, and the challenges these institutions face, including funding constraints and staff shortages. It will also open a broader discussion on responsible heritage care and on the relationship between museums, local communities, and tourism—raising, among other things, the question: what is a museum without tourists?

Manuela Antičević *graduated in theology from the Catholic Faculty of Theology in Zagreb and went on to specialise in the management of European Union projects, funds and programmes at the Faculty of Political Science. She has worked in the field of sustainable local development since the LEADER/CLLD approach was first implemented in the Republic of Croatia. She took part in establishing two non-profit organisations, the Škoji Local Action Group (LAG Škoji) and the Škoji Fisheries Local Action Group (FLAG Škoji). Both are built on a partnership between the public, civil and business sectors and bring together the island communities of Hvar, Vis and Šolta. As programme manager of both organisations, she coordinates the participatory processes of drafting, implementing and evaluating local development strategies. She also helps design and implement local support measures and takes part in*

numerous activities related to agriculture, fisheries, small-scale rural infrastructure and quality of life on the islands, with a particular focus on networking local stakeholders and preserving cultural and natural heritage.

***Katija Borak** holds degrees in ethnology and museology and works as a curator at the Hvar Heritage Museum. Her work focuses on the museological processing and interpretation of collections and on research into the ethnographic heritage of the island of Hvar. She compiled a bibliography of ethnographic topics and research by heritage institutions on Hvar (1955–2020) and wrote about museological approaches to the Grgur Bučić Cabinet collection. With co-authors, she published a paper on Niko Duboković and his museological vision of the island. She edited the catalogue The Hvar Historical Theatre Collection (2024) and the children's guide Discover the Hvar Heritage Museum (2024/2025).*

***Jelena Mićić**, is an art historian and cultural manager who graduated from the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Zagreb. Her professional experience spans curatorial and production work, as well as the development and implementation of cultural projects. Since 2018 she has been involved in organising the Hvar Summer Festival, and since May 2023 she has served as Director of the Public Cultural Institution HVAR 1612. Her work focuses on developing cultural programmes, connecting cultural heritage with contemporary artistic practices, and strengthening the role of culture in the life of the local community.*

***Marija Plenković** holds a master's degree in Ethnology and a master's degree in Russian Language and Education, both from the University of Zadar (2014). She qualified as a curator in 2017. She is Director of the Jelsa Municipal Museum. Alongside her management duties, she also does part of the museum's curatorial work. This includes caring for the collections, research, preparing permanent and temporary exhibitions, running the Kravata Exhibition Gallery and developing programmes. She is in charge of the Viticulture Collection in Pitve, as well as the Cultural History Collection and the Juraj Dobrović Collection of Prints, Paintings and Reliefs in Jelsa.*

***Ivana Radovani Podrug** works at the Split Regional Conservation Department of the Croatian Ministry of Culture and Media as a Senior Expert Advisor and conservator for movable and immovable cultural heritage. She evaluates and updates the database of ethnographic heritage and the topography of traditional architecture monuments. She takes part in administrative procedures and expert supervision in the protection of movable and immovable heritage. She has prepared nominations for the Register of Protected Intangible Cultural Heritage of the Republic of Croatia and for UNESCO's Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. She has worked on several scientific and professional projects. As a collaborator, she prepared the ethnographic section of the exhibition Dalmatinska zagora – The Unknown Land. She co-edited the volume Mit, vjerovanje i prostor (Myth, Belief and Space, 2024).*

***Kate Šikić Čubrić** is an ethnologist and Director of the Betina Museum of Wooden Shipbuilding in Betina, on the island of Murter. She graduated in Ethnology and Italian Language. She joined the project to found the museum in 2014 as a field ethnologist, interview-*

ing older shipwrights and collecting material on the three-hundred-year tradition of wooden shipbuilding. She has been the museum's Director since it opened in 2015. The museum received the Silletto Prize in 2018 and a Europa Nostra Award in 2019. Under her leadership, it runs educational and professional programmes that preserve and pass on knowledge of traditional wooden shipbuilding. These include the Zaplovi u gajeti (Set Sail in a Gajeta) programme and the Traditional Wooden Shipbuilding Fair. In 2019, the museum hosted the Forum of Mediterranean Maritime Museums. She is the author of the exhibition Žene kalafata (Shipwrights' Women). Her professional work focuses especially on the roles and experiences of women in seafaring and maritime heritage.

FISHERIES LOCAL ACTION GROUP, FLAG ŠKOJI – HVAR, ŠOLTA, VIS

Imprints of the Community – display of the local action group projects on Croatian islands (LEADER/CLLD)

Every community leaves its own imprints – in the sea and its harbours, in words, flavours, knowledge and skills passed down from generation to generation. Fishing and maritime heritage is therefore not merely a record of the past. It is the living legacy of the people who have shaped island life, but also a source of new opportunities for local development, education, culture, responsible use of the sea, and mutual cooperation. Through the LEADER/CLLD approach and the support of Local Action Groups (LAGs and FLAGs), communities recognise the value of their own heritage by creating new initiatives for a more sustainable future.
Within the framework of the Anatomy of the Island symposium, only a small selection of these initiatives is presented as an invitation to further reflection, new ideas and creative initiatives that will enrich island life.

Funded by the
European Union
NextGenerationEU

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo regionalnoga razvoja
i fondova Europske unije

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo znanosti,
obrazovanja i mladih

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo
demografije i useljeništva

Institut
za etnologiju
i folkloristiku

iMiN
INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE MIGRACIJA

Odjel za etnologiju
i antropologiju
Sveučilište u Zadru

LAG ŠKOJI
LOKALNA AKCIJSKA GRUPA
LOCAL ACTION GROUP

FLAG ŠKOJI

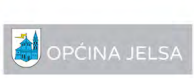

JELSA
Turistička zajednica Općine Jelsa / otok Hvar

MUZEJ
OPĆINE
JELSA
-
JELSA
MUNICIPAL
MUSEUM

CARNET
znanje povezuje

Srednja škola Hvar

Hvar1612

OPĆINA JELSA

Općinska knjižnica
i čitaonica Jelsa

AGENCIJA ZA
UPRAVLJANJE
STAROGRADSKIM
POLJEM